

Hoogheemraadschap van Rijnland

september 2001

Eind Rapportage

Planstudie Waterberging

Eind Rapportage

Planstudie Waterberging

dossier T8125

datum 18 September 2001

registratienummer wawb20010344

versie 1

© DHV Water BV

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt d.m.v. drukwerk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DHV Water BV, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitssysteem van DHV Water BV is gecertificeerd volgens NEN ISO 9001.

INHOUD

BLAD

1	SAMENVATTING	4
2	INLEIDING	9
2.1	Malen of bergen?	9
2.2	Planstudie waterberging	9
2.3	Opbouw van dit rapport	10
3	TECHNISCH SPOOR	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Definities ruimte voor waterberging	11
3.3	Criteria voor zoekgebieden waterberging	12
3.4	Behoeftte aan waterberging	13
3.5	Zoeklocaties voor waterberging	14
3.6	Relevante zoeklocaties voor de Planstudie waterberging	17
4	RO SPOOR	18
4.1	Inleiding	18
4.1.1	Meer aandacht voor water	18
4.1.2	Leeswijzer	22
4.2	Zoekgebied Zuidpunt Haarlemmermeer en Zwaansbroek	22
4.2.1	Beschrijving gebied	22
4.2.2	Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen in het zoekgebied	23
4.2.3	Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging	24
4.3	Zoekgebied Wassenaarsche-, Griet- en Vriesekoopsche Polder, Polder Vierambacht	26
4.3.1	Beschrijving gebied	26
4.3.2	Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen in het zoekgebied	27
4.3.3	Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging	28
4.4	Zoekgebied Veenderpolder	30
4.4.1	Beschrijving gebied	30
4.4.2	Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen	30
4.4.3	Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging	32
4.5	Zoekgebied Polder Steekt en Binnenpolder	32
4.5.1	Beschrijving gebied	32
4.5.2	Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen	33
4.5.3	Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging	34
4.6	Zoekgebied Regio Stompwijk en Nieuwe Driemanspolder	35
4.6.1	Beschrijving gebied	35
4.6.2	Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging	37
4.7	Overzicht	38
5	PROCEDURELE EN BELANGHEBBENDEN SPOOR	40
5.1	Enige juridische vragen en antwoorden	40
5.1.1	Dient hoogwaterberging aangemerkt te worden als een bestemmingswijziging?	40
5.1.2	Schadevergoeding 1: planschade	41

5.1.3	Schadevergoeding 2: Eigen nadeelcompensatie-regeling	42
5.1.4	Levert hoogwaterberging een onteigeningstitel op?	42
5.1.5	Kan een Keurverordening of legger worden ingezet voor de waterberging?	43
5.1.6	Op welke wijze dient de contractvorming plaats te vinden?	43
5.1.7	Bestaat er een noodzaak tot het inventarisatie van bestaande contracten?	44
5.1.8	Biedt het verstrekken van subsidie soelaas?	45
5.1.9	In hoeverre dienen werkzaamheden te worden gedoogd?	46
5.1.10	Toepassing artikel 66 Wro (onmiddellijk aanleggen van waterstaatswerken)?	46
5.1.11	Welke mogelijkheden biedt aanpassingsinrichting krachtens de Landinrichtingswet?	46
5.2	Belanghebbenden	47
5.2.1	Waterschappen, hoogheemraadschap	47
5.2.2	Gemeenten	49
5.2.3	Provincie	49
5.2.4	De grondeigenaren	50
5.3	Toestemmingen (uitvoeringsfase)	51
5.3.1	Niet locatie gebonden toestemmingen	51
5.3.2	Locatie-gebonden toestemmingen	55
5.4	Conclusies en aanbeveling	56
6	INRICHTINGS- EN KOSTENSPOOR	58
6.1	Inleiding	58
6.1.1	Uitgangspunt te bergen volume	58
6.1.2	Uitgangspunten inrichting	58
6.1.3	Uitgangspunten kostenschattingen	59
6.1.4	Een zoekgebied is afgefallen	60
6.2	Uitgewerkte inrichtingen per zoeklocatie	61
6.2.1	Zoekgebied 1: Haarlemmermeer	61
6.2.2	Zoekgebied 2: Vriesekoopsche, Wassenaarsche en Polder Vierambacht	64
6.2.3	Zoekgebied 4: Veendorpolder	66
6.2.4	Zoekgebied 5: Driemanspolder etc.	67
7	AFWEGINGSKADER	71
7.1	Algemeen	71
7.2	Inschatten van kansen: de systematiek	72
7.2.1	Hanteren van klassen	72
7.2.2	Procedure voor inschatten van kansen	72
7.2.3	Kenmerken die kansrijkheid bepalen	73
7.2.4	Uitwerking en classificatie	74
7.2.5	Een totaal oordeel: kansen, kosten, volume en termijn tot realisatie	78
7.2.6	Conclusies	79

Bijlagen en Kaarten (als apart rapport toegevoegd)

1. Oriënterende gesprekken Provincies en WLTO
2. Oriënterende gesprekken Gemeentes
3. Achtergrond informatie Zoeklocaties
4. Basis getallen kosten ramingen

Kaarten

- 3.1. Zoekgebieden waterberging
- 6.1 Haarlemmermeer polder: Landgebruik en inrichtingsgebieden
- 6.2 Haarlemmermeer polder: topografie en inrichtingsgebieden
- 6.3 Vriesekoopsche, Wassenaarsche en Vier Ambacht polder: Landgebruik en inrichtingsgebieden
- 6.4 Vriesekoopsche, Wassenaarsche en Vier Ambacht polder: topografie en inrichtingsgebieden
- 6.5 Veenderpolder: Landgebruik en inrichtingsgebieden
- 6.6 Veenderpolder: topografie en inrichtingsgebieden

1 SAMENVATTING

Inleiding

Door de toename van het verharde oppervlak, klimaatsveranderingen, bodemdaling en zeespiegelrijzing neemt de kans op wateroverlast in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland toe. Om goed voorbereid te zijn op deze ontwikkelingen heeft het Hoogheemraadschap de studie "Toekomstig Waterbezwaar" uitgevoerd. Hierbij is voor het jaar 2025 het maatgevend waterbezwaar bepaald met een doorkijk naar het jaar 2050. Uit de studie is geconcludeerd dat vergroting van de verwerkingscapaciteit van de boezem noodzakelijk is. Deze verwerkingcapaciteit kan worden vergroot door het vergroten van de bemalingscapaciteit en/of door uitbreiden van de waterberging (in de polders of van de boezem) in het beheersgebied. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft daarop besloten tot twee vervolgstudies: een studie naar de mogelijkheden van uitbreiding van de capaciteit van het gemeaal Katwijk en de voor u liggende Planstudie Waterberging. De Planstudie Waterberging is gericht op het vinden van locaties voor "normaal" operationeel in te zetten bergingssystemen. Deze categorie bergingssystemen, ook wel aangeduid als piekberging of hoogwaterberging, dient als alternatief en/of aanvulling op de huidige bemalings- en bergingscapaciteit voor het verwerken van waterbezwaar.

Op grond van de resultaten van beide studies wordt bepaald hoe door inzet van malen en/of bergen het toekomstig wateroverlast zal worden opgevangen. Het bepalen van de beste verhouding tussen malen en bergen vraagt om een goede onderbouwing van de mogelijkheden tot berging. In de Planstudie Waterberging zijn daarom binnen zoekgebieden concrete locaties voor berging ontworpen, globaal begroot en op grond van meerdere criteria op hun kansrijkheid beoordeeld.

Opzet Planstudie Waterberging

In deze studie zijn de volgende aspecten nader bekeken:

- hoe groot is de piekbergingsbehoefte nu en in de toekomst?;
- in welke zoekgebieden kan deze piekbergingsbehoefte worden gevonden, op een zodanige wijze dat een bijdrage wordt geleverd aan het opvangen van het waterbezwaar?;
- welke (mogelijke) ruimtelijke ontwikkelingen spelen in deze zoekgebieden nu en in de toekomst, en hoe kan de functie waterberging koppelen met andere bestemmingen/functies?;
- welke actoren en welke juridische aspecten spelen een rol bij het realiseren van waterbergingsgebieden?;
- hoe kan een waterbergingsgebied worden ingericht en welke kosten zijn hiermee gemoeid?.

Hoeveel piekberging is nodig?

Een indicatie van de piekbergingsbehoefte en de verwachte frequentie van gebruik is ingeval geen andere maatregelen worden genomen als volgt:

	jaar	2000	2025	2050
Frequentie inzet berging in verschillende gedeelten beheerssysteem		1/30 - 1/80	1/10 - 1/20	1/3-1/4
Benodigde totale berging in miljoen m ³		2	3	5

Bij een uitbreiding van het gemaal Katwijk van 55 naar 75 m³/s ontstaat de volgende piekbergingbehoefte:

	jaar 2000	2025	2050
Frequentie inzet berging in verschillende gedeelten beheerssysteem	1/40 - 1/500	1/12 - 1/25	1/5-1/10
Benodigde totale berging in miljoen m ³	1,5	2	4

Ook indien het gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot een capaciteit van 100 m³/s blijft er een behoefte aan piekberging bestaan. De piekbergingsbehoefte is in dit geval niet gekwantificeerd, met uitzondering van de regio Stompwijk Zoetermeer, waar een bergingsbehoefte in de orde van 1,5 miljoen m³ blijft bestaan. In 2050 is de totale piekbergingsbehoefte in het resterende deel van het beheersgebied van Rijnland 3,5 miljoen m³ in geval het gemaal Katwijk niet wordt uitgebreid en 2,5 miljoen m³ in geval het gemaal Katwijk wordt uitgebreid van 55 naar 75 m³/s.

Wat zijn relevante zoekgebieden?

Op de waterkansenkaarten voor het beheersgebied van Rijnland zijn 16 zoekgebieden voor waterberging weergegeven. Hieruit zijn de volgende 4 zoekgebieden geselecteerd:

1. Zwaansbroek/ zuidpunt Haarlemmermeer.
2. Wassenaarsche polder/ Vierambacht/ Griet en Vriesekoopsche polder.
3. Veenderpolder.
4. Omgeving Stompwijk (Driemanspolder, Zoetermeerse Meerpolder, Drooggemaakt Geer en Kleine Blankaardpolder).

Deze zoekgebieden zijn centraal in het gebied gelegen en kunnen hydraulisch gezien een bijdrage leveren aan het opvangen van het toekomstig waterbezwaar.

Kansen, beperkingen en mogelijkheden voor meekoppelen

Voor deze 4 zoekgebieden zijn de vigerende ruimtelijke plannen en de te verwachten toekomstige ontwikkelingen nader beschouwd. Tabel 1 geeft een samenvatting van de belangrijkste kansen en belemmeringen voor ontwikkelen van piekberging.

Tabel 1 De belangrijkste kansen, belemmeringen en mogelijkheden tot meekoppelen voor piekberging in verschillende zoekgebieden.

Zoekgebied	Belangrijkste kansen en belemmeringen voor piekberging
Zuidpunt Haarlemmermeer en Zwaansbroek	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - meekoppelen met voorziene natuurontwikkeling (strategisch Groenproject Haarlemmermeer West) - meekoppelen met plannen seizoensberging (studie Meervoudig Ruimtegebruik, Prov. Noord Holland) - meekoppelen met de mogelijke aanleg van de tussenboezem in zuidpunt Haarlemmermeer <p>Beperkingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - de zuidpunt van de Haarlemmermeerpolder is agrarisch kerngebied - functie combinatie akkerbouw met waterberging ligt niet voor de hand
Wassenaarsche polder, Grieten en Vriesekoopsche polder, Polder Vierambacht	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - open karakter van het gebied behouden - meekoppelen met mogelijke aanleg tussenboezem in de polders binnen deze zoeklocatie - koppelen van piekberging en de functie weidebouw <p>Beperkingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - de aanduiding Topgebied Cultureel erfgoed (Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder) - de aanduiding weidevogelgebied voor delen van het zoekgebied (streekplan) - het voorkomen van de rugstreeppad (habitatrichtlijn soort)

Zoekgebied	Belangrijkste kansen en belemmeringen voor piekberging
Veenderpolder	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - open karakter van het gebied behouden - meekoppelen met mogelijke aanleg tussenboezem in deze zoeklocatie - koppelen van piekberging en de functie weidebouw <p>Beperking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de aanduiding weidevogel gebied (streekplan)
Regio Stompwijk en Nieuwe Driemanspolder	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - open karakter van de Zoetermeerse Meerpolder behouden - vergevorderde planvorming rond de Nieuwe Driemanspolder (incl. piekberging) <p>Beperking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderdeel van de cultuurhistorische hoofdstructuur van Zuid-Holland.

Rol van de verschillende actoren

Meerdere actoren spelen een rol bij het realiseren van piekberging. Wat betreft hun rol kan het volgende worden opgemerkt:

- Realisatie en financiering van piekberging zijn waarschijnlijk een gedeelde verantwoordelijkheid van de inliggende *waterschappen* en het *Hoogheemraadschap van Rijnland*.
- Piekbergingsgebieden kunnen via het publiekrechtelijke spoor en het privaatrechtelijke spoor worden gerealiseerd. Het publiekrechtelijke spoor gaat uit van aanpassing van het bestemmingsplan, het privaatrechtelijke spoor van vrijwillige deelname door gebruikers en/of eigenaars.
- De realisatie van de piekberging volgens het publiekrechtelijke spoor blijkt vooral een opgave op het vlak van de ruimtelijke ordening. Deze opgave kan niet door de waterschappen (probleem eigenaren) worden opgelost, omdat waterschappen geen ruimtelijke ordenings bevoegdheden hebben. De *provincie* speelt daarom bij het realiseren van piekberging een cruciale rol als bestuursorgaan met zorg voor de waterhuishouding en de ruimtelijke ordening. De *gemeente* is niet direct aanspreekbaar voor problemen met waterbezwaar maar wel indirect via de ruimtelijke ordening. De vereiste aanpassing van het bestemmingsplan nodig voor de realisatie van piekberging kan daarmee een lange en moeizame weg zijn. Desnoods kan dit afgedwongen worden.
- Het privaatrechtelijke spoor vereist dat alle *gebruikers en/of eigenaren* van een voor piekberging bestemd gebied vrijwillig toestemming verlenen voor piekberging of de grond vrijwillig verkopen. Doen zij dat niet dan moet de publiekrechtelijke weg worden gevolgd.

Belangrijkste juridische conclusies

Vanuit juridisch oogpunt kan het volgende worden aanbevolen:

- Veranker piekberging altijd in het bestemmingsplan om nu en in de toekomst piekberging veilig te stellen. Voor de herziening van een bestemmingsplan is een goede ruimtelijke onderbouwing van een piekbergingslocatie binnen een zoekgebied een voorwaarde. Tevens dient de locatie in het streekplan te zijn opgenomen. Mogelijk dient het streekplan daarvoor (partieel) te worden herzien.
- Veranker piekberging zo mogelijk ook in de keur/legger van het waterschap.
- Stel een eigen nadeelcompensatieregeling op grond van Algemene wet bestuursrecht op en gebruik artikel 49 Wro als vangnet.
- Indien onteigening nodig is: een onteigeningstitel kan gevonden worden in het bestemmingsplan. De eis van noodzaak tot onteigening is een reëel probleem.

- Indien de grond niet wordt onteigend, kan het gedogen van piekberging met de eigenaar worden geregeld via een notariële akte. Indien bepaalde voorzieningen in een gebied moeten worden getroffen ligt het opnemen van een zakelijk recht of een kwalitatieve verplichting voor de hand.
- Voor geen van de locaties is men al begonnen met het vastleggen van de (mede)functie piekberging in het streekplan of bestemmingsplan. Voor de procedurele aspecten (streekplan herziening, bestemmingsplanherziening, bouwvergunning) kan een *maximale* tijdsduur van 7 jaar worden aangegeven. Dit traject kan, afhankelijk van de inspraakreactie, sneller worden doorlopen.
- Het realiseren van piekberging is niet eenvoudig zonder een goede wettelijke grondslag. Overleg met betrokken partijen, hen overtuigen van de noodzaak tot berging en het vinden van draagvlak voor een concreet waterbergingsgebied is daarom essentieel. Het opstellen van een convenant kan hierbij een hulpmiddel zijn.

Inrichting, kosten en kans op realisatie

Binnen de 4 zoekgebieden zijn 8 opties verder uitgewerkt naar inrichting, kosten en kans op realisatie (zie tabel 2). In twee zoekgebieden, te weten Haarlemmermeer Zwaansbroek en de Driemanspolder, zijn reeds herinrichtingsprojecten en grondverwerving voor de hoofdfunctie (natuur/recreatie) gestart. In deze zoekgebieden zijn daarom de kosten met en zonder grondverwerving aangegeven. De grootste kostenposten zijn hoge kades en de aankoop van grond. De kans op realisatie is afgeleid van de huidige bestemming en grondgebruik, de verwachte toekomstige bestemming en grondgebruik en het standpunt van de belanghebbenden.

no	Inrichtingsvariant	Piekbergings volume (in miljoen m ³)	Totale kosten (in miljoen NLG)	Kosten in NLG per m ³ piekberging	kans op realisatie
1 a	Haarlemmermeer (zuidpunt) piekberging in agrarisch gebied	3,5	74,9	21	klein tot redelijk
1 b	Haarlemmermeer (Zwaansbroek) optie 1 (piekberging gekoppeld met natuurontwikkeling en extensieve recreatie)	2,6	48,3 ¹⁾ 58,1 ²⁾	19 ¹⁾ 22 ²⁾	redelijk tot groot
1 c	Haarlemmermeer (Zwaansbroek) optie 2 (piekberging plus natuur en piekberging plus seizoensberging)	2,6	34,6 ¹⁾ 70,9 ²⁾	13 ¹⁾ 27 ²⁾	redelijk tot groot
2 a	Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder	3,5	47,6	14	klein tot redelijk
2 b	Polder Vierambacht	3,5	79,5	23	klein tot redelijk
3 a	Veenderpolder: inrichting met hoge kades	3,5	63,8	18	redelijk - klein tot redelijk
3 b	Veenderpolder: inrichting met lage kades	1,7	23,1	14	redelijk
4	Driemanspolder: piekberging gekoppeld met recreatie/ natuur ontwikkeling	1,7	12,3 ¹⁾ 27,3 ²⁾	7 ¹⁾ 16 ²⁾	groot

¹⁾ zonder grondverwerving

²⁾ met grondverwerving

Conclusies

Voor de 3 uitbreidingsopties voor gemaal Katwijk (niet uitbreiden, gedeeltelijk uitbreiden of maximaal uitbreiden) liggen de volgende zoekgebieden voor realiseren van de benodigde piekberging het meest voor de hand:

1. *Gemaal Katwijk wordt niet uitgebreid.* Dit betekent dat piekberging moet worden gerealiseerd in de Driemanspolder (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder). Voor het realiseren van de resterende 3,5 miljoen m³ piekberging ligt een combinatie van Zwaansbroek met een kleiner gebied in een ander zoekgebied het meest voor de hand. Uitgaande van de maximaal te realiseren capaciteit in Zwaansbroek (2,6 miljoen m³) is ongeveer 1 miljoen m³ piekberging elders noodzakelijk. Hiervoor lijken de grootste kansen te liggen in die delen van de Wassenaarsche polder die geen status als weidevogelgebied hebben.
2. *Gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot 75 m³/sec.* Dit betekent dat piekberging moet worden gerealiseerd in de Driemanspolder (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder). Voor het realiseren van de resterende 2,5 miljoen m³ piekberging biedt het gebied Zwaansbroek de grootste kansen.
3. *Gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot 100 m³/sec.* Dit betekent dat piekberging alleen in de Driemanspolder gerealiseerd wordt (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder).

2 INLEIDING

2.1 Malen of bergen?

Als gevolg van klimaatsveranderingen, bodemdaling en zeespiegelrijzing neemt naar verwachting de kans op wateroverlast in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland toe. Om goed voorbereid te zijn op deze ontwikkelingen heeft het Hoogheemraadschap de studie "Toekomstig Waterbezwaar" uitgevoerd. Hierbij is voor het jaar 2025 het maatgevend waterbezwaar bepaald en er is een doorkijk gemaakt naar het jaar 2050. Geconcludeerd is dat uitbreiding van de verwerkingscapaciteit van de boezem noodzakelijk is. Dit is mogelijk door de capaciteit van de bemaling uit te breiden en/of de waterberging (in polders of d.m.v boezemuitbreiding) in het beheersgebied uit te breiden.

Naar aanleiding van deze conclusies heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland besloten een tweetal vervolgstudies te initiëren: een studie naar de mogelijkheden van uitbreiding van de capaciteit van het gemeaal Katwijk en een planstudie waterberging. Aan de hand van de uitkomsten van beide studies zal een nadere afweging gemaakt worden in hoeverre de wateroverlastproblematiek zal worden aangepakt door middel van malen en/of bergen.

2.2 Planstudie waterberging

De uiteindelijke doelstelling van de Planstudie Waterberging is de inrichting van de waterbergingslocaties in beeld te brengen op een zodanige manier dat een serieuze afweging gemaakt kan worden tussen bergen en/of malen.

In de planstudie waterberging wordt niet ingegaan op de inrichting van calamiteiten- of inundatiepolders, die in het kader van groot waterbezwaar (buiten de gegeven normstelling) in noodgevallen ingezet (moeten) kunnen worden. De planstudie waterberging richt zich op waterbergingslocaties die vallen onder de categorie "normaal" operationeel in te zetten bergingsystemen die als middel dienen bij het verwerken van waterbezwaar en daarbij een alternatief en/of aanvulling vormen op de huidige bemalings- en bergingscapaciteit van de boezem.

Het doel van de planstudie Waterberging is om inzicht te geven in:

- Het technische spoor: de technische realiseerbaarheid van waterbergingslocaties ten behoeve van de verwerking van waterbezwaar qua capaciteit afgezet tegen de benodigde waterberging zoals aangegeven in de Studie Toekomstig Waterbezwaar;
- Het ruimtelijke ordeningsspoor: de kansrijkdom van daadwerkelijke realisatie gezien vanuit de r.o. Speciale aandacht zal uitgaan naar het meekoppelen van andere bestemmingen/functies die een maatschappelijke meerwaarde geven;
- Het procedurele spoor: de noodzakelijke toestemmingen (vergunningen, herzieningen, etc.) en bijbehorende procedures met termijnen nodig voor het realiseren van de waterbergingslocaties.
- Het belanghebbende spoor: welke partijen/actoren bij de realisatie betrokken zijn;

- Het inrichtingsspoor (globaal): te realiseren doelstellingen/pakket van eisen, indien de locatie wordt gerealiseerd;
- Het kostenspoor: de kostenconsequenties, uitgesplitst in kosten voor de waterhuishoudkundige functie en overige kosten.

2.3 Opbouw van dit rapport

In dit rapport worden de verschillende sporen in detail besproken. Vervolgens zijn in de afweging de verschillende aspecten vanuit de sporen per locatie systematisch samengevoegd. Op basis hiervan is de kansrijkheid van realisatie van piekwaterberging per locatie weergegeven.

De bijlagen en het kaartmateriaal is weergegeven in een aparte bundel.

3 TECHNISCH SPOOR

3.1 Inleiding

Binnen het technisch spoor is de technische realiseerbaarheid van waterbergingslocaties ten behoeve van de verwerking van waterbezwaar qua capaciteit afgezet tegen de benodigde waterberging zoals aangegeven in de Studie Toekomstig Waterbezwaar.

Binnen het technisch spoor zijn een aantal stappen doorlopen:

1. allereerst zijn de definities voor waterbezwaar zoals die momenteel binnen het Hoogheemraadschap van Rijnland gebruikt worden geïnventariseerd, vervolgens is aangegeven welke vormen van waterberging in deze planstudie nader beschouwd zullen worden;
2. daarna is geïnventariseerd aan welke criteria zoekgebieden voor waterberging moeten voldoen voor diverse vormen van waterberging;
3. de behoefte aan berging is weergegeven;
4. zijn de zoek locaties voor waterberging nader bekeken zoals die op de waterkansenkaart van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn weergegeven; en tenslotte is aangegeven
5. welke zoeklocaties zijn relevant zijn voor de planstudie waterberging.

3.2 Definities ruimte voor waterberging

De waterbergingswereld is momenteel in beweging en op allerlei fronten worden begrippen in dit kader gehanteerd. Daarom wordt in het begin van de studie duidelijk aangegeven waar we het verder over zullen hebben.

In het kort zijn de definities zoals momenteel gehanteerd binnen het Hoogheemraadschap voor hoogwaterberging, calamiteiten berging, waterconservering en retentie weergegeven.

1. **Hoogwaterberging of piekberging** : berging ten behoeve van waterbezwaar. Dit type berging is een regulier operationeel middel om waterbezwaar te verwerken. Het is een alternatief voor of aanvulling op bemaling. Hoogwaterbergingsgebieden worden gemiddeld eens in de 10-25 jaar ingezet. Dit bergingstype is een normaal onderdeel van het systeem en wordt ontworpen op basis van normering. Het bergingsgebied is dan ook voorzien van nodige werken (inlaat en uitmalingsinstallaties) om de berging te vullen en te ledigen. Water wordt ingelaten vanuit de boezem, als tijdsduur voor inundatie gaan we uit van 5 à 10 dagen. De mogelijke inundatie diepte zal per locatie verschillen afhankelijk van de hoofd functie van de betreffende locatie. Gezien de verwachte klimaatsveranderingen zal de verwachte frequentie van inundatie in de toekomst toenemen.

2. **Calamiteitenberging.-inundatiepolders:**¹ Dit type berging wordt toegepast bij zeer extreme waterbezwaren, als het calamiteitenbestrijdingsplan in werking is. Dit type berging wordt minder vaak dan de faalkans van het boezemsysteem (eens in de 100 jaar) toegepast. Ter afwenteling van mogelijke kadebreuken (als de afvoercapaciteit plus de berging van het bergingssysteem ontoereikend is) wordt calamiteitenberging toegepast: eerst een maalstop en vervolgens inlaten van water in polders. Er wordt uitgegaan van gecontroleerde inundatie, in de polders worden waterstaatkundige voorzieningen getroffen om het water te kunnen ontvangen. Er is een schadeverordering van kracht.
3. **Waterconservering - zoetwaterberging:** Dit type berging wordt toegepast
 - om een deel van het neerslagoverschot van de winter te conserveren ten behoeve van watertekort in het droge zomerhalfjaar. Dit is een alternatief voor het inlaten van water vanuit de Hollandse IJssel bij Gouda. Dit inlaat water zal in de toekomst brakker worden.
 - om verzilting te bestrijden.
 - in kwetsbare gebieden (b.v. Nieuwkoop).
4. **Retentie** kan worden gebruikt door afkondiging van maalstops of in de toekomst als onderdeel van bemalingsbeleid in de bepaalde polders. Als de boezem zijn een maximaal peil dreigt te overschrijden kan ter ontlasting van de boezem retentie worden toegepast. Retentie of een maalstop houdt in dat polders tijdelijk geen of minder water op de boezem lozen. Er kan sprake zijn van een roulerende maalstop tussen de polders. Het resultaat is dat het water in de polder stijgt en dat inundatie van maaiveld kan plaatsvinden. Het water wordt in dit geval vastgehouden in de polders, wat aangeduid wordt met retentie. Bij Rijnland zijn de afgelopen 100 jaar geen maalstops afgekondigd, er bestaat dus in feite geen "traditie" op dit gebied. Maalstop in zijn huidige vorm is momenteel een onderdeel van het Calamiteitenbestrijdingsplan "Boezembeheer onder bijzonder omstandigheden" en is opgenomen in het waterakkoord. In een toekomstige beheerssituatie zou retentie een meer reguliere beheersvorm kunnen worden.

Binnen dit project ligt de focus op hoogwaterberging, waarbij waterconservering als stapelbare functie zal worden meegewogen. Calamiteiten berging en retentie van water in de polders zal als oplossingrichting dus niet in dit project beschouwd worden.

3.3 Criteria voor zoekgebieden waterberging

Vanuit het oogpunt van hoogwaterberging zijn een aantal criteria vastgesteld waaraan een zoekgebied zou moeten voldoen:

¹ Voor deze vorm van waterberging is een calamiteitenplan opgesteld. In 1986 is een inventarisatie gemaakt van mogelijke calamiteitenpolders. Allen zijn gelegen rond de Kagerplassen en Brasemermeer. Het betreft de Hemmeerpolder en Hofpolder (130 ha), Kooipolder (52 ha), Zwanenburg polder (126 ha), Lakerpolder (25 ha), Tuinder of Kogjespolder (30 ha), Zweilandpolder (109 ha), Polder Waterloos (145 ha), Buurterpolder (66 ha), Aderpolder (72 ha), Groote en Kleine Heilige Geest polder (196 ha). Totale waterberging benodigd is ongeveer 15 miljoen m³.

1. het gebied ligt dicht bij de boezem of een snelle toestroming is (hydraulisch) is op een andere wijze gegarandeerd;
2. het gebied ligt centraal in het beheersgebied en is groot genoeg om het boezemsysteem te kunnen ontlasten ;
3. het betreft diepe droogmakerijen/polders waar in principe een diepe laag geborgen kan worden;
4. de gebieden zijn relatief leeg.

Criteria voor het zoeken van *waterconserveringsgebieden* zijn in principe hetzelfde (groot, centraal, diep). Alleen het criterium dicht bij de boezem is minder hard omdat we in principe met kleinere debieten werken (dus doorstromingbehoefte is lager). Voor waterconservering geldt het criterium waterkwaliteit als extra criterium: in gebieden met kwel van slechte kwaliteit liggen extra kansen voor conservering van water voor opvangen watervraag in droge perioden.

3.4 Behoeft aan waterberging

Voor de functies hoogwaterberging en waterconservering zijn binnen verschillende studies van Rijnland de benodigde hoeveelheden bepaald. Voor hoogwaterberging is uitgegaan van de resultaten van de studie "Toekomstig Waterbezwaar". Voor waterconservering zijn de resultaten van de studie Waterbeheer 21ste eeuw gebruikt.

Hoogwaterberging

Een globale indicatie van de benodigde berging (zonder andere maatregelen te nemen, bestaande toestand) en de frequentie van gebruik is in de onderstaande tabel weergegeven.

Jaar	2000	2025	2050
Frequentie inzet berging in verschillende gedeelten van het beheerssysteem	1/30 - 1/80	1/10 - 1/20	1/3-1/4
Benodigde totale berging in miljoen m ³	2	3	5

Bij een uitbreiding van het gemaal Katwijk van 55 naar 75 m³/s geldt de volgende situatie:

jaar	2000	2025	2050
Frequentie inzet berging in verschillende gedeelten van het beheerssysteem	1/40 - 1/500	1/12 - 1/25	1/5-1/10
Benodigde totale berging in miljoen m ³	1,5	2	4

Ook indien het gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot een capaciteit van 100 m³/s zal een bergingsbehoefte blijven bestaan. Deze behoefte is niet gekwantificeerd, met uitzondering van de regio Stompwijk Zoetermeer, waar ook bij deze uitbreiding een bergingsbehoefte van orde 1,5 miljoen m³ blijft bestaan. Dit betekent dus dat er in 2050 in het resterende deel van het beheersgebied van Rijnland een totale bergingsbehoefte is van 3,5 miljoen m³ in geval het gemaal Katwijk niet wordt uitgebreid en een behoefte van 2,5 miljoen m³ in geval het gemaal Katwijk wordt uitgebreid van 55 naar 75 m³/s.

De opmerking moet hier gemaakt worden dat bij doorvoering van een nieuwe normering voor de poldergebieden deze uitkomsten mogelijk zullen veranderen.

Waterconservering

De behoefte is ongeveer 100 miljoen m³, overeenkomstig de hoeveelheid water die momenteel in een droge zomer (1976) wordt ingelaten. Hiervan is ongeveer 20% nodig ten behoeve van doorspoeling en verziltingsbestrijding, het overige deel is voor peilhandhaving. Uitgangspunt is dus dat geen water wordt ingelaten (momenteel wordt in het natte seizoen meer uitgemalen dan ingelaten in de zomer).

3.5 Zoeklocaties voor waterberging

In tabel 1 zijn de zoeklocaties voor waterberging besproken zoals die door Rijnland zijn vastgelegd op de waterkansenkaart. De waterkansenkaart is weergegeven in figuur 1. Deze zoeklocaties zijn vastgesteld vanuit de opties: wateroverlast (hier hoogwaterberging), calamiteiten (veiligheid) en waterconservering (zie kaart 3.1).

In tabel 1 zijn de locaties kort besproken aan de hand van de volgende aandachtspunten:

- naam van het zoekgebied
- type berging en capaciteit
- nadere omschrijving van de specifieke situatie in dit zoekgebied.
- relevantie voor HHS Rijnland
- eerste indruk van kansrijkheid van realisatie van bergingslocatie (naar aanleiding van gesprekken bij de provincies)

Tabel 1. Beschrijving Locaties Waterkansenkaart

	<i>naam</i>	<i>type berging/ (potentiële capaciteit)</i>	<i>nadere omschrijving</i>	<i>Relevantie voor HHS Rijnland</i>	<i>Inschatting kansrijkheid (provincie)</i>
1	Vereenigde Binnenpolder	Calamiteiten-berging opp is 660 ha; inhoud is 9,9 miljoen m ³ .	Deze polder kan onder water worden gezet in geval van een maalstop op het Noordzeekanaal. Door water in de Vereenigde Binnenpolder in te laten kan een totale maalstop (gemalen Halfweg en Spaardam) op het Noordzeekanaal van ongeveer 40 uur worden overbrugd.	Berging aanvullend op calamiteitenberging in polders rondom Kaag en Braassem zoals vermeld in calamiteitenplan	geringe kans; overleggen met Recreatieschap
2	Zuid Kennemerland (o.a. Waarder- en Veer polder, Oosteinder polder, Vose en Weerlaner polder)	Conservering (waterbehoefte) en hoogwaterberging (<i>capaciteit niet bekend</i>)	Langs de Ringvaart van het Haarlemmermeer zijn gebieden aangewezen waar een maximale inspanning verricht wordt om water te bergen ten behoeve van het aanvullen van de seizoenstekorten en het bergen van piekbuien, een groot deel van deze gebieden valt samen met de Stelling van Amsterdam.	Voor de hoogwaterberging betreft het slechts lokale water overlast (overgang stad (Haarlem/Heemstede) naar land (Haarlemmermeer) piekberging vanuit stad is mogelijk). Voor tekort situatie is de locatie ook slecht van lokale betekenis.	er zijn mogelijkheden, momenteel niet vastgelegd in het huidige streekplan, overleggen met gemeenten
3	Haarlemmermeer,	Waterconservering	Door het peil op te zetten om	De locatie ligt redelijk	echt onhaalbaar,

	<i>naam</i>	<i>type berging/ (potentiële capaciteit)</i>	<i>nadere omschrijving</i>	<i>Relevantie voor HHS Rijnland</i>	<i>Inschatting kansrijkheid (provincie)</i>
	locatie 5e baan Schiphol	(bestrijding en verzilting en waterbehoefte) (<i>capaciteit niet bekend</i>)	de kwel te kunnen wegdrücken komt dit gebied onder water te staan. Het gebied wordt zodanig ingericht dat een peilfluctuatie van 1.50 m mogelijk is, hierdoor is het mogelijk andere gebieden van zoetwater te voorzien. Ten behoeve van de waterkwaliteit wordt in de zomer een laag van minimaal 1 meter gehandhaafd.	centraal in het beheersgebied (echter minder gunstig dan locatie 4), maar wel relevant voor het HHS Rijnland.	watervogels zijn niet te combineren met de luchthaven (Op deze locatie is de 5 ^e baan Schiphol gepland)
4	Zwaansbroek	Waterconservering (bestrijding en verzilting en waterbehoefte) en hoogwaterberging (0.5 miljoen m ³)	Het gebied wordt zodanig ingericht dat een peilfluctuatie van 1.50 m mogelijk is, hierdoor is het mogelijk andere gebieden van zoetwater te voorzien. Ten behoeve van de waterkwaliteit wordt in de zomer een laag van minimaal 1 meter gehandhaafd. Daarnaast zal door het realiseren van een waterplas de kwel weggedrukt.	De locatie ligt centraal in het beheersgebied van Rijnland en is vanuit het boezembeheer van belang.	Er zijn kansen om mee te koppelen met ontwikkelingen in het gebied: momenteel zijn er veel ontwikkelingen/planvorming op RO gebied
5	Zuidpunt Haarlemmermeer	Waterconservering (bestrijding en verzilting en waterbehoefte) en veiligheidsberging en hoogwaterberging (samen met 4: 1500 ha; 18 miljoen m ³)	In feite is deze locatie qua calamiteitenberging een alternatief voor locatie 6. Als 6 wordt gehonoreerd dan gelden voor deze locatie alleen de hoogwater en waterconservering. Als voor deze locatie alleen hoogwaterberging en waterconservering gelden dan is koppeling met zoeklocatie 4 logisch.	De calamiteitenbergingsoptie botst met de hoogwaterberging en waterconservering functies. De locatie ligt centraal in het beheersgebied van Rijnland en is vanuit het boezembeheer van belang (voor zowel waterconservering als hoogwaterberging).	Er zijn kansen om mee te koppelen met ontwikkelingen in het gebied: momenteel zijn er veel ontwikkelingen/planvorming op RO gebied
6	Polders rond Kaagerplassen en Brasemermeer	Calamiteitenpolders (capaciteit 15 miljoen m ³)		De locatie ligt centraal en is van groot belang voor het HHS Rijnland.	Deze gebieden liggen min of meer vast als optie voor calamiteitenberging (veiligheid). Formeel nog niet geregeld
7	Wassenaarsche polder/ Vierambacht/ Griet en Vriesekoopsche polder	Hoogwaterberging en waterconservering. (150, 150 en 400 ha 2,4; 3,2 en 8,4 miljoen m ³)		Het betreft diepe droogmakerijen die centraal in het beheersgebied liggen	Lijkt haalbaar: gebied is momenteel in beweging (as Schiphol-Alphen)
8	Veenderpolder	Hoogwaterberging		Ook deze polder ligt	Kansen worden

	<i>naam</i>	<i>type berging/ (potentiële capaciteit)</i>	<i>nadere omschrijving</i>	<i>Relevantie voor HHS Rijnland</i>	<i>Inschatting kansrijkheid (provincie)</i>
		en waterconservering. (150 ha 1,4 miljoen m ³)		centraal in het beheersgebied en kan dus een belangrijke rol vervullen in het kader van toekomstig boezembeheer.	als gering ingeschat: in het gebied is veel weerstand, flexibel peilbeheer is wel mogelijk
9	Nieuwkoop Noord	Hoogwaterberging en waterconservering. (1000 ha; 29 miljoen m ³)		Deze locatie ligt niet aan een groot boezemwater, vandaar slechts van lokale betekenis.	Hier liggen kansen voor plasdras in winter, wegzakken in zomer, kades zijn hoog genoeg. Geen piekberging in april en mei (begin groeiseizoen en broedseizoen)
10	Binnenpolder en Polder Steekt	Hoogwaterberging (capaciteit polder Steekt: 600 ha, 6 miljoen m ³)	Het betreft hier het opvangen van afvoer van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Met als effect dat de berging waterstanden in de Oude Rijn en boezem van Woerden verlagen (voordeel HDSR)	Door middel van deze bergingspolder wordt dus de boezem van Rijnland ontlast, en is dus van betekenis	Lastig, niet op korte termijn vanwege lopend Landinrichtings project. Ligt wel in de natte as
11	Middelburg en Tempel polder	Waterconservering (40 en 130 ha 1 en 3,9 miljoen)	Er is behoefte vanuit de sierteelt in Boskoop aan water met laag Chloridegehalte (<100 mg CL-/l) , conservering van water dringt kwelwater (brak en zuurstofloos) terug.	Piekberging niet relevant, slecht lokale betekenis	grote kans: voor piek en conservering. landbouw belang is ook tegengaan zoute kwel (eerste conserverings polder in Zuid Holland)
12	Noordplaspolder	Waterconservering: tegengaan kwel (130 ha 2,7 miljoen)		Niet relevant voor piekberging	Hier loopt MER, waarvan berging een onderdeel is.
13	Polder Groenendijk (deel)	Waterconservering en hoogwaterberging (300 ha 2,7 miljoen m ³)		voor beide functies slechts van lokale betekenis	Kansen worden ingeschat als klein
14	Omgeving Stompwijk (Driemanspolder, Zoetermeerse Meerpolder, Drooggemaakte Geer en Kleine Blankaardpolder)	Waterconservering en hoogwaterberging (150 ha; 1,7 miljoen m ³)	het betreft een hoek in het waterbeheerssysteem , met regelmatig hoogwaterproblematiek, die effectief met piekberging bestreden kan worden.	prioriteit is piekberging, er is geen goed alternatief voor piekberging, dus van groot belang voor Rijnland	Haalbaar voor piek en conservering
15	Duivenvoordse en Veenzijdse polder	Waterconservering en	Aan de zuidostrand van de strandvlakte worden	Voor beide functies is deze locatie van lokale betekenis	Conservering heeft zeker kansen

	<i>naam</i>	<i>type berging/ (potentiële capaciteit)</i>	<i>nadere omschrijving</i>	<i>Relevantie voor HHS Rijnland</i>	<i>Inschatting kansrijkheid (provincie)</i>
		hoogwaterberging	mogelijkheden benut voor een door regenwater gevoed moerasgebied. Dit gebied kan dienen als zoetwaterbuffer, bovendien is er ruimte voor hoogwaterberging.		
16	Valkenburg	Waterconservering en hoogwaterberging	De nieuwe woonwijk op vliegveld Valkenburg biedt mogelijkheden een zoetwaterbuffer te realiseren, eventueel in combinatie met hoogwaterberging.	Voor beide functies is deze locatie van lokale betekenis	na 2010 haalbaar voor piek en conservering, in combinatie met bouwen

3.6 Relevante zoeklocaties voor de Planstudie waterberging

Deze lijst is besproken op het voortgangsoverleg van de projectgroep van 26 april. Besloten is toen ons verder te concentreren op die zoekgebieden die van belang zijn voor de hoogwaterberging als ter vergroting van de verwerkingscapaciteit van de boezem, die dus voldoen aan de criteria zoals gesteld voor deze vorm van waterberging. Het betreft de volgende 5 zoekgebieden:

1. Zwaansbroek/ zuidpunt Haarlemmermeer
2. Wassenaarsche polder/ Vierambacht/ Griet en Vriesekoopsche polder
3. Veenderpolder
4. Binnenpolder Wilck en Wiericke, Polder Steekt
5. Omgeving Stompwijk (Driemanspolder, Zoetermeerse Meerpolder, Drooggemaakt Geer en Kleine Blankaardpolder)

4 RO SPOOR

4.1 Inleiding

De optredende klimaatsveranderingen leiden tot een toename van de neerslag en tot een stijgende zeespiegel. Dit brengt grote risico's met zich mee. Na enkele hoogwatersituaties is de beleidsaandacht en maatschappelijke interesse voor dit onderwerp sterk toegenomen. De traditionele waterbeheersing is niet toereikend maatschappelijk niet acceptabel om het steeds toenemende wateraanbod te blijven verwerken. Daarnaast speelt in bepaalde gebieden en perioden het gevaar van verdroging.

4.1.1 Meer aandacht voor water

Rijksbeleid

De laatste jaren heeft een omslag in het denken plaatsgevonden naar waterbeheer: meebewegen en ruimte geven aan water. Dit is uitgewerkt in beleid dat de komende jaren geïmplementeerd moet worden: de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, de nota "Natuur voor mensen, mensen voor natuur" van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij en het rapport "Waterbeleid voor de 21e eeuw" van de Commissie Waterbeheer in de 21e eeuw.

Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening. Ruimte maken, ruimte delen (februari 2001)

Het waterbeleid krijgt een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening. Meebewegen met water is in de Vijfde Nota een belangrijk thema. Een van de doelstellingen rond dit thema is "het beperken van de wateroverlast". De regionale overheden (provincies en waterschappen) worden hierbij gezamenlijk verantwoordelijk gesteld voor de regionale wateroverlast en het regionale waterbeheer.

"Water als ordenend principe" en "functiecombinaties met water" zijn twee invalshoeken die de Vijfde Nota verder uitwerkt.

Water als ordenend principe betekent dat de stroomgebiedsbenadering wordt gehanteerd. Maatregelen worden getroffen om water beter vast te houden en het areaal aan oppervlaktewater te vergroten. Hiervoor is in de nota een "Kansenkaart Waterberging" opgenomen.

Door de vergroting van de bergingscapaciteit, de benodigde ruimte voor waterbuffering en -berging neemt het direct en indirect ruimtebeslag van water sterk toe. Waar mogelijk dient dan ook gekozen te worden voor functiecombinaties met landbouw, natuur, delfstoffenwinning, wonen, werken, sport, recreatie en transport. Het ruimtebeslag kan op deze manier worden teruggebracht en de ruimtelijke kwaliteit worden vergroot. Naast het reserveren van grond voor water, is voor veel landbouw- en natuurgebieden functiebehoud met aanpassingen t.b.v. tijdelijke berging van water aan de orde. Hiervoor zullen inrichtingsmaatregelen moeten worden getroffen en zullen vergoedingen nodig zijn.

In de ruimtelijke uitwerking van het thema water wordt in de Vijfde Nota in Laag-Nederland een verruiming van de waterberging voorzien. Vooral de diepe droogmakerijen komen hiervoor

in aanmerking. De invulling is afhankelijk van het desbetreffende gebied. In gebieden met veel ruimtedruk wordt gekozen voor meer structurele oplossingen door vergrotingen van boezemstelsel, de ontwikkeling van tussenboezems en functiecombinaties met recreatie en natuur. In gebieden met weinig ruimtedruk en met een overwegend agrarische functie ligt de nadruk op tijdelijke berging. In de diepe droogmakerijen die geschikt zijn voor waterberging zijn geen ontwikkelingen toegestaan die tot problemen in de waterhuishouding leiden. Veel van de diepe droogmakerijen hebben een cultuurhistorische waarde. In deze gebieden heeft tijdelijke berging met behoud van de agrarische functie de voorkeur. In gebieden met geringe cultuurhistorische waarden komt permanente waterberging en recreatie meer in aanmerking.

Natuur voor mensen, mensen voor natuur (juli 2000)

In deze nota heeft het kabinet haar inhoudelijke ambities ten aanzien van het natuurbeleid (in brede zin) uitgewerkt in vijf onderling samenhangende perspectieven. Eén van die perspectieven is "Nederland Nat-Natuurlijk". Doel van dit perspectief is het benutten van kansen voor karakteristieke natte natuur in Nederland. De natuur is hier volop in ontwikkeling in het Rivierengebied, de Zuidelijke Delta, de veenweidegebieden en het Natte Hart. De Natte As, ook in de Vijfde Nota als belangrijk element genoemd, maakt ook onderdeel uit van dit perspectief. De Natte As loopt van het Lauwersmeergebied via de Randmeren, de Hollandse venen, de Biesbosch naar de Zeeuwse Delta. Doel is het verbinden, verbeteren en vergroten van de grote eenheden in de Natte As.

Waterbeleid voor de 21e eeuw (augustus 2000)

In het rapport van de commissie Waterbeheer in de 21e eeuw wordt een drietrapsstrategie voorgesteld: eerst het water zo lang mogelijk vasthouden, vervolgens (zo nodig) het tijdelijk opslaan en dan pas afvoeren. Hiermee wordt niet alleen het overstromingsrisico beperkt, ook watertekorten (uitdroging) worden op deze manier tegengegaan.

Provinciaal beleid

In de provinciale beleidsnota's is onder invloed van bovenstaande rijksnota's meer aandacht voor waterberging.

Integrale haalbaarheidsstudie tussenboezem

Voortkomend uit de gebiedsvisie Leiden/Haarlem/Amsterdam wordt door de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht, het Hoogheemraadschap Rijnland en het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht een onderzoek gedaan naar het aanleggen van een tussenboezem: een watersysteem met een peil tussen polder en boezem.. Het deelonderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd richt zich op de waterhuishoudkundige haalbaarheid van een bovenregionale tussenboezem. Voor de aanleg van de tussenboezem zijn alleen diepe droogmakerijen diep genoeg. Delen van Zwaansbroek en het zuidelijk deel van de Haarlemmermeerpolder, Wassenaarsche polder, Griet- en Vriesekoopsche polder en polder Vierambacht en de Veenderpolder zouden onderdeel kunnen worden van de tussenboezem. De functie van de tussenboezem kan zijn waterconservering en piekberging; naast de functies wateraanvoer, recreatie, wonen aan het water en dergelijke.

Verkenning Noordwestrand Groene Hart (april 2001)

In het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening worden door de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland de Verkenning Noordwestrand Groene Hart uitgevoerd. Deze verkenning is tevens input voor de streekplannen van beide provincies. In deze verkenningen worden (delen van) de polders Haarlemmermeer, Veendorpolder, Wassenaarsche Polder, Griet- en Vrieseekoopsche polder en de Polder Vierambacht aangewezen als reserveringsgebied. Dit betekent dat zo'n gebied de komende tien jaar gevrijwaard moet blijven van ontwikkelingen die de 'blauwe' functie kunnen belemmeren. Water is de basis voor de ontwikkelingen in dit gebied. In de verdere verkenningen en strategische plannen voor dit gebied zal de waterkanskaart als basis worden gebruikt. Na deze periode wordt bekeken hoe het streekplan herzien moet worden. Of er andere functies worden toegelaten, wordt niet alleen bepaald door de dan geldende wateropgave. Het kan zijn dat 'water' voor dit gebied niet meer een leidende functie is. Over tien jaar kunnen op basis van de stand van de techniek eventueel andere ontwikkelingen multifunctioneel toegelaten worden.

Streekplan Zuid-Holland West en Zuid-Holland Oost (1997 resp. 1995)

Zowel in het Streekplan Zuid-Holland West 1997, als in het (ontwerp Tweede partiële herziening van het) Streekplan Zuid-Holland Oost worden een tweetal principes besproken voor de ruimtelijke structuur van het landelijk gebied, liggend in het Groene Hart:

- het openhouden van niet verdichtte gebieden;
- het behouden en versterken van de kwaliteit van het landelijk gebied.

De functies wonen, werken en intensieve recreatie worden geconcentreerd in en bij de grotere kernen. Beide streekplannen benadrukken het belang van het openhouden van niet verdichtte gebieden en versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Belangrijke open ruimten worden van verdere verstedelijking beschermd door de landelijke gebiedseigen functies en kwaliteiten als landbouw, recreatie en natuur. De Tweede partiële herziening van het streekplan Zuid-Holland Oost scherpt dit beleid nog verder aan door het trekken van contouren rondom de kernen. Buiten deze contouren mag geen uitbreiding van de woningvoorraad en bedrijvigheid plaatsvinden. Dit betekent dat de open gebieden van de polders niet verder bebouwd mogen worden.

Streekplan Noord-Holland/ Strategienota Streekplan Noord-Holland Zuid (maart 2001)

Met deze strategienota bereidt de Provincie Noord-Holland het nieuwe streekplan Noord-Holland Zuid voor. Uitgangspunt van het streekplan is dat water de eerste laag vormt voor het situeren van rood en groen. Belangrijke aspecten hierbij zijn de watersysteembenadering, voorraadbeheer en evenwicht tussen malen en bergen.

Natuurdoeltypen Noord- en Zuid-Holland (augustus resp. juli 2000)

Rijk en provincies zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid. De taakstellingen in het Natuurbeleidsplan van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zijn sterk kwantitatief geformuleerd. In het IPO/LNV-verband is afgesproken dat de provincies zichtbaar maken welke natuurdoeltypen worden nagestreefd. Deze natuurdoeltypen geven de kwaliteit van de gewenste natuur aan. Natuurdoeltypen zijn toegekend aan gebieden waarvoor de provincie en het rijk een directe verantwoordelijkheid dragen.

In de nota *Natuurdoeltypen in Noord-Holland* (augustus 2000) van de provincie Noord-Holland wordt de Haarlemmermeerpolder ingedeeld in de hoofdgroep halfnatuurlijke eenheden: riet en ruigte, bloemrijk grasland, struweel en bos. De Haarlemmermeerpolder valt onder het zogenaamde droogmakerijenlandschap. De afwisseling van oud en nieuw land moet zoveel mogelijk herkenbaar blijven. Kenmerkende elementen als dijken en ringvaarten en kleinere elementen als sloten en bermen bieden aanknopingspunten voor het landschap. Er doen zich volgens deze nota kansen voor natuur en landschapsbouw voor bij verstedelijking, wegeaanleg, bosaanplant én bij waterberging.

De *Ontwerp-natuurdoeltypenkaart* (juli 2000) van de provincie Zuid-Holland geeft natuurdoeltypen voor de volgende onderdelen van zoekgebieden: Polder Vierambacht, Polder Steekt, de Nieuwe Driemanspolder en de Zoetermeerse Meerpolder. Voor de overige delen van de zoekgebieden in Zuid-Holland zijn geen natuurdoeltypen aangegeven.

- Polder Steekt (spoorberm): bloemrijk grasland (50%), rietland en ruigte (30%) en nat schraalgrasland (20%),
- de Nieuwe Driemanspolder: zoetwater (50%), rietland en ruigte (20%) en onbepaald (20%),
- de Zoetermeerse Meerpolder: bloemrijk grasland (70%), nat schraalgrasland (25%) en brak water (5%)

Westelijke Land- en Tuinbouworganisatie

Watervisie Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (maart 2001)

De land- en tuinbouw is de laatste jaren geconfronteerd met wateroverlast en waterschade.

De Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (WLTO) bepaalt in de "Watervisie WLTO" haar visie op waterbeheer. De WLTO ziet water als één van de leidende principes en niet per definitie als hét leidende principe. Water is één van de factoren en niet de enige. Beleid kan volgens de WLTO daarom pas worden vastgesteld als er een brede belangenafweging heeft plaatsgevonden in het kader van de ruimtelijke ordening.

De WLTO stelt voor om het water vast te houden waar mogelijk en tegelijkertijd het watersysteem te ontlasten door het water snel af te voeren. Bij voorkeur dient waterberging gerealiseerd te worden in de boezem. Wanneer dit problemen oplevert, moeten gekeken worden in hoeverre extra berging noodzakelijk is en of technische maatregelen een oplossing kunnen bieden. In laatste instantie komt het zoeken naar ruimte voor extra waterberging pas aan de orde. Wanneer naast technische maatregelen ook nog ruimtelijke maatregelen genomen moeten worden om water te beheersen, ziet de WLTO het aanwijzen van bergingsgebieden in sommige gebieden als een 'interessante optie'. Deze gebieden dienen zo snel mogelijk leeggepompt te worden nadat de noodsituatie voorbij is.

Bij het realiseren van waterberging ziet de WLTO drie oplossingsrichtingen voor het verkrijgen van de benodigde ruimte:

- aankoop van de benodigde gronden (indien waterberging voor de land- en tuinbouw leidt tot onwerkbaar of onacceptabele omstandigheden),
- opstellen van een schaderegeling waarbij alle schade '(inclusief vermogensschade) volledig wordt vergoed,
- aangaan van een 'waterdienst' overeenkomst

De mogelijkheden voor waterberging verschillen per gebied en teelt. De WLTO ziet niet veel in een combinatie van akkerbouw en waterberging. De combinatie waterberging met veeteelt (weidebouw) daarentegen zou meer mogelijkheden kunnen bieden. Verder dient water integraal

te worden benaderd met thema's als ruimtelijke ordening en milieu. Reden voor de WLTO om te pleiten voor integrale gebiedsvisies.

Recreatie

Recreatie en toerisme nemen de laatste jaren in economisch belang toe in het landelijk gebied. Daarnaast bieden recreatie en toerisme ook maatschappelijke voordelen. In samenhang met natuurontwikkeling kan het een bijdrage leveren aan een kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied. Ook worden de open gebieden die er nog zijn, door (extensieve) recreatie beschermd tegen verdere verstedelijking. Recreatie in het landelijk gebied biedt kansen voor waterberging. Te denken valt aan de ontwikkeling van (natuur)waterplassen, surf- en zwemplassen en dergelijke.

4.1.2 Leeswijzer

In dit hoofdstuk komen de verschillende zoekgebieden aan de orde. Per zoekgebied wordt eerst het gebied beschreven. Daarna worden de vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen besproken. Deze paragraaf beschrijft alleen die aspecten die gevolgen kunnen hebben voor waterberging. Vervolgens worden de kansen voor waterberging (piekberging en conservering) in beeld gebracht.

Met de beide betrokken provincies en met de gemeenten uit de zoekgebieden zijn gesprekken gevoerd. De basis voor de gesprekken vormden de thema's huidige situatie, vigerende ruimtelijke plannen/toekomstige ontwikkelingen en ruimtelijke mogelijkheden waterberging. De vergaarde informatie uit de gesprekken zijn verwerkt in de hierna volgende beschrijvingen van de zoekgebieden. In bijlage 1 zijn de gespreksnotities met de provincies opgenomen, in bijlage 2 zijn de bevindingen van de gesprekken met de gemeenten weergegeven.

De bestemmingsplannen en overige ruimtelijke plannen voor onderstaande zoekgebieden zijn ondergebracht in de onderlegger (zie bijlage 3).

4.2 Zoekgebied Zuidpunt Haarlemmermeer en Zwaansbroek

4.2.1 Beschrijving gebied

Het zoekgebied ligt geheel in de gemeente Haarlemmermeer. Grote kernen in deze gemeente zijn Nieuw-Vennep en Hoofddorp, verder zijn er kleine kernen langs de Ringvaart van de Haarlemmermeer. Het zoekgebied in de Haarlemmermeerpolder bestaat uit de zuidelijke punt van de Haarlemmermeerpolder en Zwaansbroek, dat ten noordwesten daarvan ligt.

Vergeleken met de omringende gebieden is de Haarlemmermeerpolder open en leeg. De zuidpunt en het zuidoostelijk deel van de Haarlemmermeerpolder bestaan voornamelijk uit landbouwgebieden. Het westelijk deel is verstedelijkt met Nieuw-Vennep en Hoofddorp, waar nu uitbreidingswijken worden gebouwd. Het gehele oostelijk deel wordt gebruikt door Schiphol.

De zuidelijke punt van de Haarlemmermeerpolder bestaat voornamelijk uit landbouw. Rijkswegen A4 en A44, de spoorlijn Amsterdam-Leiden en het tracé van de HSL-Zuid doorkruisen het zoekgebied. Langs de Ringvaart van de Haarlemmermeer zijn kleine kernen te vinden zoals Buitenkaag. Langs de provinciale wegen is losse bebouwing te vinden. Grote waterlopen zijn de Hoofdvaart, Kagertocht en Nieuwerkerkertocht.

Zwaansbroek bestaat momenteel voornamelijk uit landbouwgrond. De komende jaren wordt een groot deel (1000 ha) van dit gebied omgevormd tot een recreatie- en natuurgebied. Ten oosten van Nieuw-Vennep is de VINEX wijk Getsewoud gebouwd. Deze wijk ligt op het diepste punt van de polder. Zwaansbroek wordt doorsneden door de N207 en de noordelijke ontsluitingsweg van Getsewoud. Bovendien is de N22 door het gebied gepland.

4.2.2 Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen in het zoekgebied

Strategienota Streekplan Noord-Holland Zuid

Momenteel bereidt de Provincie Noord-Holland het nieuwe streekplan Noord-Holland Zuid voor. Uitgangspunt van het streekplan is dat water de eerste laag vormt voor het situeren van rood en groen. Belangrijke aspecten hierbij zijn de watersysteembenadering, voorraadbeheer en evenwicht tussen malen en bergen. De strategienota geeft aan dat er in het zuiden van de polder conflicten bestaan tussen water en verstedelijking en dat in het Groene Hart meer ruimte nodig is voor water. De strategienota geeft verder aan dat de tussenboezem (zie hieronder) wordt gerealiseerd van het IJmeer, ten zuiden van A'dam, naar Haarlemmermeer-West. Het gebied tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep (Park van de 21e eeuw) kan onderdeel worden van de tussenboezem.

Verkenning Noordwestrand Groene Hart

De grens van het Groene Hart loopt ten noorden van het zuidelijk deel van de Haarlemmermeerpolder. Dit impliceert dat er geen woningbouw of glastuinbouw is toegestaan. Verschillende functies hebben een ruimte geclaimd in het gebied. Zo is er vanuit glastuinbouw druk vanuit het noorden en vanuit de Leidsche regio voor bouw van bedrijventerreinen.

De verkenning Noordwestrand Groene Hart wordt uitgevoerd in het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Deze verkenning is tevens input voor het streekplan. De zuidpunt van de Haarlemmermeer is hierin reserveringsgebied, dit betekent dat dit gebied de komende tien jaar gevrijwaard moet blijven van ontwikkelingen die de 'blauwe' functie kunnen belemmeren. Water is de basis voor de ontwikkelingen in dit gebied. In de verdere verkenningen en strategische plannen voor dit gebied zal de waterkanskaart als basis worden gebruikt. Na deze periode wordt bekeken hoe het streekplan herzien moet worden. Of er andere functies worden toegelaten, wordt niet alleen bepaald door de dan geldende wateropgave. Het kan zijn dat 'water' voor dit gebied niet meer een leidende functie is. Over tien jaar kunnen op basis van de stand van de techniek eventueel andere ontwikkelingen multifunctioneel toegelaten worden.

Haarlemmerméér Groen/ Strategisch Groen Project Haarlemmermeer West

Het Strategisch Groen Project Haarlemmermeer-West heeft als doel recreatie en natuur te ontwikkelen aan de westkant van de polder door de aanleg van 2000 ha groen. Dit streven en de compensatie van groen voor de Vijfde Baan van Schiphol wordt verder uitgewerkt in het rapport Haarlemmerméér Groen van de Provincie Noord-Holland.

Hierin wordt de zuidpunt van de Haarlemmermeer genoemd als agrarisch kerngebied. De boeren die (vrijwillig) uit andere delen van de polder vertrekken door nieuwe ontwikkelingen aldaar, kunnen hier naartoe verplaatsen. Dienst Landelijk Gebied heeft hier gronden voor aangekocht.

Voor Zwaansbroek is een vrijwel volledige functieverandering voorzien. Het agrarisch gebied zal veranderen in een groot natuur- en recreatiegebied (duizend hectare) en de provinciale weg N22 wordt aangelegd. In Zwaansbroek komt ruimte voor water- en oeverrecreatie in en bij een waterplas van ongeveer 80 ha. Voor het gebied tussen Nieuw-Vennep en Hoofddorp wordt in de nota gesproken over het park van de 21e eeuw. Het park loopt over de volle breedte van de polder.

De stuurgroep Zwaansbroek heeft de inrichtingsvisie voor Zwaansbroek vastgesteld. Het programma van eisen is gereed. Met de nadere uitvoering van het plan wordt gewacht op de uitkomsten van een studie (uitgevoerd door Waterschap Groot-Haarlemmermeer, Hoogheemraadschap Rijnland, provincie Noord-Holland, projectbureau) naar de mogelijkheden voor waterberging in het gebied. Wanneer er mogelijkheden zijn, kan met het maken van een inrichtingsplan (inclusief waterhuishoudingsplan) worden gestart.

Momenteel voert de Provincie Noord Holland de studie Meervoudig Ruimtegebruik uit, waarin o.a. seizoensberging in een gebied van 200 ha binnen het Zwaansbroek nader onderzocht wordt.

Toekomstvisie Haarlemmermeer 2015

In 1997 heeft de gemeente Haarlemmermeer de Toekomstvisie Haarlemmermeer 2015 opgesteld. De speerpunten van dit plan zijn het park van de 21e eeuw, uitbreiding van Nieuw-Vennep, schaalsprong openbaar vervoer, ontwikkeling van kleine kernen, de zuidelijke ringvaart, en de toekomst van de agrarische structuur.

Structuurvisie gemeente Haarlemmermeer

De gemeente Haarlemmermeer wil op korte termijn een structuurvisie voor haar hele gebied opstellen. Dit betekent beïnvloeding van en doorwerking van het streekplan Noord-Holland Zuid

VINEX wijk Getsewoud

Ten westen van VINEX wijk Getsewoud (Nieuw-Vennep) is behoefte aan woningbouw en wordt een uitbreidingslocatie gepland. Dit gebied ligt op het diepste punt van de polder, waar problemen met sterke zoute kwel worden voorzien.

4.2.3 Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging

De Haarlemmermeer is in beweging. Er zijn verschillende ontwikkelingen waar waterberging zou kunnen meeliften. Water staat bij alle partijen op de agenda. De gemeente Haarlemmermeer heeft als uitgangspunt dat zij meewerkt aan een functiewijziging voor waterberging onder voorwaarde dat waterberging gecombineerd wordt met andere functies. De gemeente Haarlemmermeer is bezig met de problematiek van lokale waterberging, dit betekent het vasthouden van gebiedseigen water b.v. door het verbreden van watergangen. Op grond van dit uitgangspunt zijn er ook kansen voor waterconservering ten behoeve van de lokale vraag.

De kansen voor waterberging zijn afhankelijk van de uiteindelijke verstedelijkingsopgave en de financier van de infrastructurele aanpassingen van meervoudig ruimtegebruik (waterberging en bebouwing/infrastructuur bijvoorbeeld).

De vernieuwing van de Haarlemmermeerpolder (b.v. door middel van het Strategisch Groenproject Haarlemmermeer West) biedt kansen voor natuurontwikkeling waarbij waterberging kan meeliften.

De uitbreidingslocatie ten westen van de VINEX-locatie Getsewoud ligt op het diepste punt van de polder, waardoor problemen met zoute kwel zouden kunnen ontstaan. Woningen op palen zouden volgens de gemeente Haarlemmermeer een optie kunnen zijn.

Het tracé van de HSL-Zuid loopt door het zoekgebied. Het tracé gaat onderdoor de Ringvaart en klimt vervolgens naar boven om over de A4 heen te gaan richting Amsterdam. Deze verhoging (kade) biedt de mogelijkheid om eventueel ook als kade voor een waterbergingsgebied te fungeren.

Kansen en belemmeringen voor piekberging

- Meekoppelen met de voorziene natuurontwikkeling in het kader van o.a. het strategisch Groenproject Haarlemmermeer West.
- Meekoppelen met de plannen voor seizoensberging zoals die momenteel in de studie Meervoudig Ruimtegebruik worden uitgewerkt door de Provincie Noord Holland.
- Het gebied dat wordt begrensd door de dijken/taluds van de zuidelijke ringvaart, HSL en A4 biedt kansen voor piekberging, waarbij gebruik wordt gemaakt van deze harde landschapselementen.
- De mogelijke aanleg van de tussenboezem in de zuidpunt van de Haarlemmermeer kan voorzien in een deel van de behoefte aan piekberging.
- Vanwege de geluidscontouren van Schiphol, lopende over de oostkant en noordhelft van de polder, mag daar niet gebouwd worden. Vanwege de veiligheid mogen dichtbij Schiphol geen (water)vogels worden aangetrokken. Waterberging is dan ook niet toegestaan in een cirkel van ongeveer 6 km vanaf de banen van Schiphol. Voor grotere waterpartijen moet meer afstand worden genomen van Schiphol. Binnen die straal van 6 km is wellicht wél ruimte voor piekberging. Buiten deze cirkel is ruimte voor waterconservering.
- De zuidpunt van de Haarlemmermeerpolder is agrarisch kerngebied met voornamelijk akkerbouw. Functie combinatie akkerbouw met waterberging ligt niet voor de hand (WLTO). Bovendien is in de afgelopen jaren geïnvesteerd in de ontwikkeling van de akkerbouw, o.a. door kavelruil.

Kansen en belemmeringen voor conservering

- Binnen de studie Meervoudig Ruimtegebruik wordt de optie seizoensberging voor 200 ha binnen Zwaansbroek uitgewerkt.
- Aanleg van een surfplas in Zwaansbroek
- Verbreden van de tochten die door de Haarlemmermeerpolder lopen (lokale waterberging).
- Het Strategisch Groen Project biedt mogelijkheden voor natte natuurontwikkeling.
- Het park van de 21e eeuw biedt mogelijkheden voor waterpartijen.
- Vanwege de geluidscontouren van Schiphol, lopende over de oostkant en noordhelft van de polder, mag daar niet gebouwd worden. Vanwege de veiligheid mogen dichtbij Schiphol geen (water)vogels worden aangetrokken. Waterconservering is dan ook niet toegestaan in een cirkel van ongeveer 6 km vanaf de banen van Schiphol. Voor grotere waterpartijen moet meer afstand worden genomen van Schiphol.

- De zuidpunt van de Haarlemmermeerpolder is agrarisch kerngebied met voornamelijk akkerbouw. Functie combinatie akkerbouw met waterberging ligt niet voor de hand (WLTO). Bovendien is in de afgelopen jaren geïnvesteerd in de ontwikkeling van de akkerbouw, o.a. door kavelruil.

4.3 Zoekgebied Wassenaarsche-, Griet- en Vriesekoopsche Polder, Polder Vierambacht

4.3.1 Beschrijving gebied

Het zoekgebied wordt in het westen begrensd door de Heimanswetering en het Braassemermeer en in het oosten door het Aarkanaal. De Westeinderplassen en Alphen aan den Rijn vormen respectievelijk de noordelijke en zuidelijke begrenzing van het zoekgebied.

De zuidwestpunt van het Braassemermeer is bestemd voor recreatie. De polders hebben voornamelijk de bestemming 'agrarisch gebied'. Voor sommige delen van de polders zijn enkele toevoegingen en andere bestemmingen gegeven.

Behalve de bestemming 'agrarisch gebied' heeft Polder Vierambacht in het noordoostelijke deel de bestemming 'agrarische gebied met natuur- en landschapswaarden tevens bodembeschermingsgebied'. In dit gebied van de polder ligt een stiltegebied. Het gedeelte ten westen van N207 was een potentieel uitbreidingsgebied van Alphen aan de Rijn, maar dit is thans van de baan (bouwtechnisch moeilijk).

De Wassenaarsche Polder heeft naast de bestemming 'agrarisch gebied' ook een bestemming 'natuurgebied tevens bodembeschermingsgebied'. Het grootste deel is echter veenweidegebied, evenals in de Griet- en Vriesekoopsche Polder. In deze laatste polder bevindt zich naast een kampeerterrein en ook een glastuinbouwlocatie.

De Griet- en Vriesekoopsche Polder en de Wassenaarsche Polder zijn zogenaamde **topgebieden cultureel erfgoed** en maken deel uit van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Zuid-Holland. Deze gebieden zijn in cultureel opzicht waardevol vanwege de nog twee gave droogmakerijen die zich hier bevinden, met de zeer karakteristieke openheid en kenmerkende overgang van 'nieuwe' droogmakerij naar het hoger gelegen 'oudland'. Lage kades van ongeveer 1 a 1,5 meter zijn in te passen in het landschap.

In de Wassenaarsche Polder, de Griet- en Vriesekoopsche Polder en de polder Vierambacht komt de rugstreepad voor, een Habitatrichtlijn soort. Consequentie is dat bij ruimtelijke ingrepen een weloverwogen beslissing genomen moet worden of de ingreep wel of niet schadelijk is voor deze soort. Bij een hoge frequentie van inundatie kunnen problemen optreden voor deze soort, echter het is moeilijk op voorhand aan te geven of het wel of niet nadelig is voor de rugstreepad (mondelinge mededeling K. Mostert, Bureau Natuur, Provincie Zuid Holland).

4.3.2 Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen in het zoekgebied

Streekplan Zuid-Holland Oost

Het zoekgebied ligt in het Groene Hart. Het Streekplan Zuid-Holland Oost noemt een tweetal principes voor de ruimtelijke structuur van dit landelijk gebied:

- het openhouden van niet verdichtte gebieden;
- het behouden en versterken van de kwaliteit van het landelijk gebied.

De functies wonen, werken en intensieve recreatie worden geconcentreerd in en bij de grotere kernen, met name rond de kern Alphen aan den Rijn. Belangrijke open ruimten worden van verdere verstedelijking beschermd door de landelijke gebiedseigen functies en kwaliteiten als landbouw, recreatie en natuur. In het streekplan zijn ecologische verbindingzones opgenomen, o.a. in dit zoekgebied. In de tweede partiële herziening van dit streekplan worden er contouren getrokken rondom de kernen. Buiten deze contouren mag geen uitbreiding van de woningvoorraad en bedrijvigheid plaatsvinden. Voor het zoekgebied betekent dit dat de open gebieden van de polders niet verder bebouwd worden.

In het streekplan worden enkele onderwerpen beschreven die o.a. plaatsvinden op het grondgebied van de gemeente Jacobswoude. Allereerst wordt op de plankaart een globaal tracé opgenomen, bestemd voor het gebundeld aanleggen van ondergrondse leidingen van bovenregionale betekenis. Het tracé loopt grofweg tussen de Griet- en Vriesekoopsche Polder en de Wassenaarsche Polder. In bestemmingsplannen dienen de activiteiten die de aanleg van de leidingen in deze strook onmogelijk maken, uitgesloten worden. Ook is het gebruik van gronden in de risico-zones aan weerszijden van de leidingenstrook aan beperkingen onderhevig. Het Structuurschema Buisleidingen geeft nadere richtlijnen hieromtrent.

Op de plankaart zijn verder nog mogelijke locaties voor windenergie opgenomen ten oosten van de N207. Het is de bedoeling dat de agrariërs deze windmolens gaan exploiteren. De provinciale weg N207 (Alphen aan den Rijn-Leimuider-Haarlemmermeer) zal verbreed worden.

Voor de glastuinbouw geldt in het zoekgebied volgens het streekplan een restrictief beleid. In de Griet- en Vriesekoopsche Polder is echter wel een locatie voor een nieuw glastuinbouwgebied op de plankaart opgenomen.

Delen van dit zoekgebied zijn aangemerkt als weidevogelgebieden: sommige zijn goede vogelweidegebieden, anderen zijn aangemerkt als vrij goede weidevogel gebieden.

Verkenning Noordwestrand Groene Hart

Op dit moment loopt de verkenning Noordwestrand Groene Hart in het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Deze verkenning is tevens input voor het streekplan. De Wassenaarsche Polder, Griet- en Vriesekoopsche polder en Polder Vierambacht zijn hierin reserveringsgebied, dit betekent dat deze polders de komende 10 jaar gevrijwaard moeten blijven van ontwikkelingen die de 'blauwe' functie kunnen belemmeren. Water is de basis voor de ontwikkelingen in dit gebied. In de verdere verkenningen en strategische plannen voor dit gebied zal de waterkansenkaart als basis worden gebruikt. Na deze periode wordt bekeken hoe het streekplan herzien moet worden. Of er andere functies worden toegelaten, wordt niet alleen bepaald door de dan geldende wateropgave. Het kan zijn dat 'water' voor dit gebied niet meer

een leidende functie is. Over tien jaar kunnen op basis van de stand van de techniek eventueel andere ontwikkelingen multifunctioneel toegelaten worden.

Regiovisie Alphense Regio

Samen met o.a. de gemeenten Ter Aar en Alphen aan den Rijn, werkt de gemeente Jacobswoude aan de regiovisie Alphense Regio. Op dit moment is daar inhoudelijk weinig van bekend. De inventarisatie is pas begonnen en de verwachting is dat er eind 2002 een regiovisie is. Bij de opstelling van het nieuwe streekplan zal de regiovisie als input dienen.

Gemeente Jacobswoude

De gemeente Jacobswoude heeft aan de zuidkant van Rijsaterwoude, ten oosten van het Braassemermeer, een uitbreidingslocatie voor woningbouw gepland. Deze is door GS goedgekeurd. Daarnaast zijn er plannen om de boezem bij Leimuiden (de Drecht) te vergroten en dit te combineren met woningbouw boven of in het water (plan Beukenlaan).

Verder wil de gemeente het bedrijventerrein gelegen aan de oostzijde van Leimuiden uitbreiden.

Natuurontwikkeling vindt voornamelijk plaats in en ten zuiden van het Braassemermeer.

Gemeente Ter Aar

Er ligt een concept bestemmingsplan buitengebied dat halverwege juni wordt behandeld in de Raad. Hierin staat dat er een toeristisch knooppunt net ten oosten van het zoekgebied ligt, waarvoor al plannen voor ontwikkeling zijn. Hierin wordt ook gedacht aan een jachthaven, zwemvoorzieningen, e.d.

De Langenaarsche Plassen en het gebied ten noorden daarvan zijn gebieden met hoge natuurwaarden (schraalgraslanden). Verder zijn er ten westen van de kern Ter Aar kassen aanwezig die nu gesaneerd worden.

Gemeente Alphen aan den Rijn

In het bestemmingsplan Buitengebied dat in het voorjaar van 2001 is vastgesteld, heeft de Polder Vierambacht de bestemming 'agrarische functie met landschappelijke openheid'. In dit gebied zijn geen specifieke natuurwaarden te vinden.

Het gedeelte ten westen van de N207 was een potentieel uitbreidingsgebied voor Alphen aan den Rijn. Het gebied ligt aan de rand van de stad en is minder agrarisch van karakter. Hierdoor heeft het een meer rommelige uitstraling.

4.3.3 Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging

De in het streekplan Zuid-Holland West genoemde strategie t.a.v. behoud en versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied is er op gericht om, waar mogelijk, binnen het landelijk gebied een verweving van functies als landbouw, natuur en extensieve recreatie tot stand te brengen. Bij ingrepen in het landelijk gebied die de kwaliteit ervan kunnen beïnvloeden, is een toetsing aan natuur en landschap te allen tijde noodzakelijk.

De gemeenten Jacobswoude, Ter Aar en Alphen aan de Rijn zijn in eerste instantie niet erg enthousiast over waterberging. Er zijn geen waterproblemen waarvoor men zich verantwoordelijk voelt en waarvoor men ruimte voor water zou moeten bestemmen. De gemeenten vinden bovendien dat er al veel water op hun grondgebied is, en dat het maar in

andere gemeenten opgelost moet worden. Is er op ambtelijk niveau wel aandacht is voor waterberging, op bestuurlijk niveau staat dit onderwerp nog niet op de agenda. In het kader van de Regiovisie Alphense Regio wordt wel over waterberging nagedacht. Deze regiovisie is echter nog in een beginstadium.

De gemeenten verwachten dat de boeren niet erg enthousiast zullen zijn. Een gegronde reden voor deze gedachte ontbreekt echter. Gesprekken met de boeren over dit onderwerp hebben echter nog niet plaatsgevonden. Boeren zijn wel op zoek naar neveninkomsten, bijvoorbeeld in Jacobswoude waar boeren windmolens willen gaan exploiteren. Indien zij compensatie ontvangen voor het onder water laten lopen van hun gronden, zijn ze misschien bereid om mee te werken aan piekberging in de winter. Bovendien komt agrarisch natuurbeheer goed van de grond. Waterberging kan echter wel van nadelige invloed zijn op agrarisch natuurbeheer; het is niet ondenkbaar dat dit bijvoorbeeld het leefgebied van weidevogels beïnvloedt.

Bij de boeren is nog weinig bekendheid over waterberging. Een goede communicatie is dan ook belangrijk. De WLTO zou hier een belangrijke rol kunnen spelen.

De gemeente Alphen aan den Rijn ziet wel een voordeel in waterberging. Waterberging kan een middel zijn om gebieden tussen woonkernen open te houden. Zo kan een natuurlijke buffer tussen gemeenten worden gecreëerd. Daarnaast ziet de gemeente ook kansen voor waterberging in onderstaande polders die buiten het zoekgebied liggen. De huidige functie van beide onderstaande gebieden is agrarisch met landschappelijke openheid en natuurwaarden (weidevogels). Beide liggen dicht bij de boezem, zowel hoogwaterberging als conservering zou mogelijk zijn. Het gaat hierbij om de polders:

- het Zaanse Rietveld (ten zuiden van Alphen); dit is het eindpunt van de Groenblauwe slinger, waar natuurwaarden liggen. In de polder zijn nu nog vier agrariërs te vinden. Op termijn zal dit de bestemming natuur krijgen.
- Vrouwgeest en (in mindere mate) polder Gnephoek, beiden ten westen van Alphen. Beide polders zijn moeilijk te bebouwen. In het streekplan en ook in de tweede partiële herziening van het streekplan Zuid-Holland Oost hebben deze polders wel een uitwerkingsbevoegdheid gekregen voor woningbouw en bedrijfsterreinen.

Kansen en belemmeringen voor piekberging

Over kansen voor piekberging kunnen de volgende opmerkingen geplaatst worden:

- de uitbreidingslocatie voor Alphen aan de Rijn, ten noorden van de N207, is niet sterk agrarisch en heeft nu een min of meer rommelige uitstraling. Piekberging (en conservering) biedt een kans om het open karakter van dit gebied te behouden.
- De aanleg van de tussenboezem in de polders binnen deze zoeklocatie kan voorzien in een deel van de behoefte aan piekberging.
- meeliften met sanering kassengebied door middel van functiecombinatie (met de nieuwe functie!).
- ten oosten van Jacobswoude ligt de kassenbouw van Aalsmeer die zich in de toekomst misschien uitbreidt op het grondgebied van Jacobswoude. Dit levert een belemmering op voor piekberging (en conservering).
- de aanduiding Topgebied Cultureel erfgoed (Wassenaarsche en Vriesekeopsche polder) zal het moeilijk maken hoge kades in het gebied te realiseren, lagere kades zijn mogelijk inpasbaar.

- de aanduiding weidevogelgebied voor delen van het zoekgebied kan belemmerend werken, evenals het voorkomen van de rugstreepad (habitatrictlijn soort).

Kansen en belemmeringen voor conservering

De volgende gebieden zouden in aanmerking kunnen komen voor conservering:

- vergroten boezem De Drecht. Hiervoor bestaan plannen, waarbij de vergroting gecombineerd wordt met woningbouw boven of in het water (plan Beukenlaan, gemeente Jacobswoude)
- uitbreiding van het oostelijke recreatiegebied van Alphen (Zegerplas, golfterrein) in noordwestelijke richting.
- de uitbreidingslocatie voor Alphen aan den Rijn, ten noorden van de N207, is niet sterk agrarisch en heeft nu een min of meer rommelige uitstraling. Conservering (en piekberging) biedt een kans om het open karakter van dit gebied te behouden.
- ten oosten van Jacobswoude ligt de kassenbouw van Aalsmeer die zich in de toekomst misschien uitbreidt op het grondgebied van Jacobswoude. Dit levert een belemmering op voor conservering (en piekberging).
- de aanduiding weidevogelgebied voor delen van het zoekgebied kan belemmerend werken, evenals het voorkomen van de rugstreepad (habitatrictlijn soort).

4.4 Zoekgebied Veenderpolder

4.4.1 Beschrijving gebied

De Veenderpolder ligt in de gemeente Alkemade. De gemeente Alkemade bestaat uit zes kernen, waarvan Roelofarendsveen de grootste is.

De Veenderpolder is een klei- en veenweidegebied. De polder wordt bijna geheel gebruikt voor agrarische doeleinden. Het gebied wordt ten noordoosten begrenst door de A4 en de HSL-Zuid. Ten noorden van de Veenderpolder is een bedrijventerrein met agrarische kassen gesitueerd die van de gemeente niet verder mogen uitbreiden. Dit gebied wordt van de polder gescheiden door een sloot.

Met de aanleg van de HSL en de A4 gaat er natuur verloren. Een landinrichtingscommissie Ade onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor natuurcompensatie. Deze compensatie wordt gezocht in het westelijk deel van de gemeente Alkemade en niet in het zoekgebied Veenderpolder.

4.4.2 Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen

Streekplan Zuid-Holland Oost

De Veenderpolder ligt in het Groene Hart. In het Streekplan staat voor dit gebied beschreven dat het de bedoeling is dat er slechts beperkte verstedelijking is toegestaan.

Er is een beperkte uitbreiding van woon- en werkgebieden voorzien. Bij voorkeur zal woningbouw moeten plaatsvinden in het bestaande dorpsgebied, dus niet in het buitengebied. In het gebied ligt de nadruk op de handhaving van de agrarische functie, de openheid en het behoud van de versterking van natuur- en landschapswaarden. Slechts waar het onvermijdelijk is, zullen de functies worden gescheiden.

Niet agrarische woon- en bedrijfsverbouwing in het landelijk gebied dient te worden geweerd. Ook voor verspreide glastuinbouw is er geen plaats in de toekomst. Er is geen uitbreiding te verwachten van het glastuinbouwgebied ten noorden van de Veendorpolder. Verder is in het streekplan dit gebied aangeduid als goed weidevogelgebied.

Verkenning Noordwestrand Groene Hart/Hollands Plassengebied

In de Verkenning Noordwestrand Groene Hart/Hollands Plassengebied is voor de Veendorpolder de wens opgenomen om deze gebieden te reserveren voor waterconserving. Voor de Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder (valt niet in het zoekgebied) ligt een waterwens met betrekking tot calamiteiten- en/of seizoensberging.

Landschapsbeleidsplan

Het samenwerkingsorgaan Leidsche Regio bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten en waterschappen. Ook de gemeente Alkemade is hierin vertegenwoordigd. Dit samenwerkingsverband stelt momenteel een landschapsbeleidsplan op. Natuurlijk peilbeheer maakt onderdeel uit van het landschapsbeleidsplan voor deze zoeklocatie. Bij de agrariërs is het geen onomstreden plan. Het landschapsbeleidsplan ligt nu ter inspraak en de verwachting is dat het eind 2001 vastgesteld wordt. Dit plan heeft op zichzelf geen juridische status, maar de gemeenten zullen bij het opstellen en/of wijzigen van bestemmingsplannen o.a. dit plan als uitgangspunt meenemen.

Bestemmingsplan Landelijk Gebied Oost Plus

In het gebied Veendorpolder is een aantal verschillende functies bestemd, namelijk:

1. Agrarische doeleinden/ veehouderij: bijna het hele gebied is voor veehouderij bestemd. De gebieden hebben als medebestemming waterstaatsdoeleinden (dijken, kaden, dijksloten, boezemwateren). Op de als veehouderij bestemde gebieden mogen alleen bedrijfsgebouwen met daarbij behorende bedrijfswoningen worden gebouwd. Wijzigingen zijn alleen mogelijk voor verkeersdoeleinden, dagrecreatieve doeleinden en voor de subbestemming zwembad (art. 11 WRO).
2. Agrarische doeleinden/ sierteelt: een aantal relatief kleine gebieden midden in de polder hebben als bestemming sierteelt. Bij een meerderheid hiervan is er sprake van een nadere aanwijzing; hierbij mogen alleen gebouwen zijnde geen bouwwerk worden gerealiseerd. Bij de overige gebieden mogen er alleen bedrijfsgebouwen en geen bedrijfswoningen worden gebouwd.
3. Woondoeleinden: enkele percelen hebben als bestemming wonen. Deze percelen liggen langs de Veenderdijk, de Wijde Aa en de Aderweg. De percelen hebben als medebestemming waterstaatsdoeleinden.
4. Bedrijfsdoeleinden: in de polder zijn twee percelen voor bedrijfsvoering bestemd. Deze bedrijven liggen beiden aan de Veenderdijk. Het zijn loonbedrijven volgens categorie 3.
5. Verblijfsrecreatieve doeleinden: een klein zomerhuis aan de Wijde Aa een camping aan de Wijde Aa hebben een verblijfsrecreatieve bestemming. De percelen hebben medebestemming waterstaatsdoeleinden.

4.4.3 Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging

Tegen waterberging bestaat mogelijke weerstand bij de landbouw en bestuurders. De landbouwers beschouwen zichzelf niet als probleemeigenaar. De sector voelt zich niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de waterproblematiek. Voor de toekomst wordt water echter wel degelijk als belangrijk onderwerp gezien. De betrokkenheid bij waterberging zal in de komende jaren dan ook wel toenemen, vooral wanneer de meerwaarde van functiecombinaties voor landbouwers en bestuurders duidelijk wordt. Als de weerstand tegen waterberging weggenomen kan worden door de boeren te overtuigen van de voordelen van waterberging, dan zijn er in dit gebied kansen voor zowel piekberging als waterconservering. Een nieuwe kans zou in dit gebied ontstaan als de Veenderpolder onderdeel wordt van de tussenboezem (zie paragraaf Haarlemmermeer).

Kansen en belemmeringen voor piekberging

- In het gehele gebied liggen kansen voor piekberging, behalve de gebieden die de bestemming sierteelt hebben, daar deze teelt behoorlijk kwetsbaar is.
- De aanleg van de tussenboezem in deze polder kan voorzien in een deel van de behoefte aan piekberging.
- De aanduiding weidevogel gebied kan belemmerend werken gedurende de broedperiode (1 maart - 1 augustus).

Kansen en belemmeringen voor conservering

- In het gehele gebied zijn kansen voor flexibel peilbeheer en kan worden meegelift met het landschapsbeleidsplan. Het zoekgebied zou onderdeel kunnen worden van de tussenboezem.
- de aanduiding weidevogel gebied.

4.5 Zoekgebied Polder Steekt en Binnenpolder

4.5.1 Beschrijving gebied

Het veenweidegebied tussen Alphen aan den Rijn, Zwammerdam en Bodegraven, De Binnenpolder en Polder Steekt, wordt voornamelijk gebruikt door melkveehouderij. Het gaat om het gebied tussen de Oude Rijn, de Gouwe, de boomteeltgebieden van Boskoop, en Bodegraven. Het gebied heeft een vrij besloten karakter door de aanwezige infrastructuur (N11, geplande A11, spoorlijn). In de polders is enige lintbebouwing aanwezig. Aan de zuidkant van de Binnenpolder is een bedrijventerrein gepland. Door de kleinschalige opzet van het gebied dreigt het gevaar van rommeligheid. De gemeenten willen daarom het gebied open houden.

Het behouden van de openheid in het landschap tussen Bodegraven en Alphen aan de Rijn is daarom één van de bouwstenen van het nieuwe bestemmingsplan van Bodegraven. Het veenweidegebied vervult een belangrijke rol voor flora en fauna. Het open weidegebied hangt op dit moment in belangrijke mate samen met het gebruik door de grondgebonden veehouderij. Hierdoor zijn de agrariërs in de Binnenpolder de waarborg voor de gemeenten voor het behouden van openheid tussen Bodegraven en Alphen.

De regio's Midden Holland en Rijn en Bollenstreek/ Alphense Regio maken regionale visies. Het gaat om ruimtelijke en regionaal-economische visies. De visies zijn nu nog in de beginfase en het is nog onduidelijk wat dit kan betekenen voor waterberging.

Het noordelijk gedeelte van het zoekgebied ligt in de Limes-zone (Kaart 'Topgebieden cultureel erfgoed in Zuid-Holland', van de provincie Zuid-Holland). In deze zone is sprake van een hoge archeologische verwachting.

In de Binnenpolder komt de rugstreepad voor, een Habitatrictlijn soort. Consequentie is dat bij ruimtelijke ingrepen een weloverwogen beslissing genomen moet worden of de ingreep wel of niet schadelijk is voor deze soort. Bij een hoge frequentie van inundatie kunnen problemen optreden voor deze soort, echter het is moeilijk op voorhand aan te geven of het wel of niet nadelig is voor de rugstreepad (mondelijke mededeling K. Mostert, Bureau Natuur, Provincie Zuid Holland).

4.5.2 Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen

Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening

Het zoekgebied ligt in de Natte As die in de VIJNO is opgenomen. In de Natte As (lopend van de Waddenzee naar de Zeeuwse delta) staat de ontwikkeling van natuur en recreatie voorop. Waterberging kan een onderdeel vormen van de Natte As.

Streekplan Zuid-Holland Oost

Op dit moment ligt er een ontwerp Tweede partiële herziening van streekplan Zuid-Holland Oost. In 2003 is er een integrale herziening van het streekplan gepland. Het streekplan Zuid-Holland Oost en de tweede partiële herziening benadrukken het belang van het openhouden van niet verdichte gebieden en versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Belangrijke open ruimten worden opengehouden door de landelijke gebiedseigen functies en kwaliteiten als landbouw, recreatie en natuur. In het streekplan zijn ecologische verbindingzones opgenomen, o.a. in dit zoekgebied. Water (natte natuur) kan zeker een rol spelen bij de realisatie en invulling van deze zones. De Tweede partiële herziening van dit streekplan scherpt dit beleid nog verder aan door het trekken van contouren rondom de kernen. Buiten deze contouren mag geen uitbreiding van de woningvoorraad en bedrijvigheid plaatsvinden. Voor het zoekgebied betekent dit dat de open gebieden van de polders niet verder bebouwd worden. In deze herziening blijft de uitbreidingsruimte in de Binnenpolder, aan de noordwestzijde van de kern Bodegraven, gehandhaafd.

Gemeente Alphen aan den Rijn

De polder De Steekt heeft in het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Alphen aan den Rijn de bestemming 'agrarische functie met landschappelijke openheid en natuurwaarden' (weidevogels). In de polder is een ecologische verbindingzone gepland, maar de hoofdfunctie blijft landbouw.

Gemeente Bodegraven

Het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Bodegraven wordt op dit moment herzien. Na de zomer 2001 ligt het ter inzage. Er ligt wel al een nota van uitgangspunten, van 7 november 2000. Een integraal duurzaam waterbeheer in samenwerking met de waterschappen is één van de uitgangspunten. De gemeente wil dit onder meer bereiken door het minimaal handhaven en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen. Aanleg van nieuw open water wordt als middel genoemd. Tevens wil de gemeente terughoudend omgaan met

waterpeilverlagingen, waarbij in reservaat- en natuurgebieden de waterstand niet wordt verlaagd.

Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS)

Er loopt een verbindingszone van de PEHS door het gebied. Het gaat om een oost-west georiënteerde verbindingszone Boskoop/Reeuwijk-Bodegraven Noord. Deze vormt een aaneengesloten moerasverbinding die geschikt is voor bepaalde zeer kritische diersoorten. Het gaat voornamelijk om niet-voedselrijk water.

Recreatie en toerisme

Door de landschappelijke kwaliteiten van Bodegraven (landschap, rust) is de recreatieve betekenis van het buitengebied groot. Dit geeft aanleiding tot het ontwikkelen van nieuwe voorzieningen, eventueel in combinatie met natuur of water.

4.5.3 Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging

De Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening geeft aan dat er een 'Natte As' zou moeten worden ontwikkeld van Zeeland tot Lauwersmeer. Ook het zoekgebied Steekt en Binnenpolder valt in deze aaneenschakeling van natte gebieden. Bij de ontwikkeling van de Natte As staat de ontwikkeling van natuur en recreatie staat voorop. Hier zijn kansen voor zowel piekberging als waterconservering.

In het kader van de landinrichtingsprojecten Bodegraven-Noord, Driebruggen en Boskoop/Reeuwijk wordt de waterhuishouding aangepast.

Een uitgangspunt voor de gemeente Bodegraven is dat het waterbergend vermogen minimaal gehandhaafd en waar mogelijk vergroot kan worden. Bovendien moet terughoudend worden omgegaan met waterpeilverlagingen. Toch komt er nog een waterpeilverlaging in de agrarische gebieden in Bodegraven, gelijk aan de bodemdaling. Hierdoor zal het grondwater met enkele centimeters dalen. Om dit te compenseren zou er ruimte voor waterconservering of piekberging kunnen worden ingericht.

Kansen en belemmeringen voor piekberging

- Alhoewel de kansen door lokale overheden niet erg hoog worden ingeschat zijn er in dit gebied kansen voor piekberging. Het doel van de overheden is het openhouden van het buitengebied. Momenteel stimuleren de gemeenten de boeren in de bedrijfsvoering, om dit doel te verwezenlijken. Piekberging zou een goede stok achter de deur kunnen zijn om er zeker van te zijn dat het gebied open blijft en niet langzaam vol raakt met andere functies.
- De ecologische verbindingszone Boskoop/Reeuwijk-Bodegraven Noord is een mogelijke belemmering voor piekberging vanwege de voedingstoffen die in het boezemwater aanwezig zijn. In deze verbindingszone gaat het voornamelijk om niet-voedselrijk water.

Kansen en belemmeringen voor conservering

- Tussen het spoor en de toekomstige rijksweg A11 ligt een strook van 30 - 50 meter, waar een plas-dras situatie mogelijk zou zijn. Er speelt in dit gebied een landinrichting, namelijk Landinrichting Reeuwijk (blok Zaans Rietveld). Het

planvormingsproces is al doorlopen, waardoor waterconservering moeilijk in te brengen is. Binnen de landinrichting vindt reeds onderzoek plaats naar mogelijkheden van waterconservering in de polder Middelburg-Tempelpolder.

- De ecologische verbindingszone Boskoop/Reeuwijk-Bodegraven-noord is een moerasverbinding voor bepaalde kritische diersoorten. Het gaat voornamelijk om niet-voedselrijk water. Dit biedt mogelijk kansen voor waterconservering, maar niet voor piekberging vanwege de voedingstoffen die in het boezemwater aanwezig zijn.

4.6 Zoekgebied Regio Stompwijk en Nieuwe Driemanspolder

4.6.1 Beschrijving gebied

Het zoekgebied bestaat uit de Nieuwe Driemanspolder en Regio Stompwijk (Zoetermeerse Meerpolder, Drooggemaakte Geer- en Blankaartpolder). Het is een groen gebied tussen de kernen Zoetermeer en Leidschendam. Het gebied ligt op de grens van het beperken (Groene Hart) en aantrekken (Haagse Regio) van verstedelijking. Het beleid is er op gericht om het open karakter van de polders te behouden. De aanwezige bebouwing in de polders heeft een grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Het zoekgebied is een zogenaamd topgebied cultureel erfgoed en maakt onderdeel uit van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Zuid-Holland.

Bij harde wind uit noordelijke richtingen treden in het zuidelijk gedeelte van het boezemstelsel van Rijnland in de omgeving van Stompwijk en Palenstein hoge boezemwaterstanden op. Door de geïsoleerde ligging van deze regio is het niet zonder meer mogelijk door bemalingsinzet van de boezemgemalen de waterstanden daar te verlagen. De hoge waterstanden zijn bezwaarlijk in verband met de veiligheid van de boezemkaden. Er kan dan besloten moeten worden om een (lokale) maalstop voor de poldergemalen in te stellen. Deze maalstop zal dan wateroverlast en mogelijk schade in de polders tot gevolg hebben.

De uitbreidingslocatie Leidschenveen ligt buiten het zoekgebied maar heeft wel duidelijk een relatie met het zoekgebied. Het betreft hier een VINEX-locatie met hoge ambities voor de waterkwaliteit. Bij de plannen is er van uitgegaan dat een deel van de waterberging binnen de bouwlocatie en de rest in de Nieuwe Driemanspolder wordt gevonden.

De wijk zou zelf moeten voorzien in een buffering voor schoon water. De ambitie lag op 10% oppervlaktewater in de wijk. Er is echter maar 6% voorzien in de wijk zelf. Voor de overige 4% moet elders ruimte worden gezocht. De Nieuwe Driemanspolder zou deze ruimte kunnen bieden.

Momenteel voeren de waterbeheerders een onderzoek uit naar de inrichtingskosten van hoogwaterberging in de Nieuwe Driemanspolder (1 meter gestapeld op de conserveringsfunctie, die een fluctuatie van 0,5 m vraagt). De verwachting is dat eind juni de onderzoeksresultaten bekend zijn. Naar aanleiding hiervan zullen de waterbeheerders verdere stappen ondernemen. Binnen de Nieuwe Driemanspolder is het mogelijk 1,7 miljoen m³ aan piekberging te realiseren, welke voldoende is voor deze zoeklocatie.

Door de complexiteit van het project en de vele belanghebbenden is de ontwikkeling van de Nieuwe Driemanspolder in een impasse geraakt. Op dit moment wordt door de landinrichtingscommissie Leidschendam gewerkt aan een Raamplan exclusief de Nieuwe Driemanspolder. Het is nu de vraag of de Nieuwe Driemanspolder wel of niet ontwikkeld wordt onder vigeur van de Landinrichtingswet.

Het zuidelijke deel van de Driemanspolder valt zoals vermeld onder Zoetermeer. In dit deel van de polder was het befaamde 'Chinese Themapark' voorzien. De planvorming hierover is door de provincie Zuid-Holland definitief stopgezet. Een invulling van de Nieuwe Driemanspolder met water en groen is hiermee echter niet van de agenda. De provincie Zuid-Holland werkt aan een aangepaste opzet waarbij tegemoet moet worden gekomen aan de bezwaren die er waren t.a.v. de gesloten invulling van het gebied met het Chinese themapark.

Vigerende ruimtelijke plannen en toekomstige ontwikkelingen

Streekplan Zuid-Holland West (1997)

De Nieuwe Driemanspolder heeft in het streekplan de bestemming 'ontwikkelingszone voor de functies recreatie, natuur- en landschapsbouw' gekregen. De toekomstige ontwikkeling dient gericht te zijn op integrale (her)inrichting ten behoeve van recreatie, natuur- en landschapsbouw, onder gedeeltelijke handhaving en waar mogelijk versterking van de aanwezige agrarische functies.

Een gedeelte van de Nieuwe Driemanspolder en de Zoetermeerse Meerpolder en de Drooggemaakte Geer- en Blankaartpolder hebben de bestemming 'agrarisch gebied met natuur- en landschapswaarden'. Deze waarden dienen beschermd te worden en de agrarische hoofdfunctie kan hierdoor beperkingen ondervinden. Grootschalige agrarische en niet-agrarische ingrepen zijn in principe uitgesloten. Een verdere peilverlaging dan het volgen van maaiveldaling is niet toegestaan.

Het westelijke deel van de Zoetermeerse Meerpolder heeft in het bestemmingsplan de bestemming natuurgebied.

In het streekplan worden de volgende toekomstige ontwikkelingen geschetst voor dit zoekgebied:

Groenblauwe Slinger

De Groenblauwe Slinger is een project van de Provincie Zuid-Holland voor het realiseren van een 'groenblauwe levensader voor het stedelijk gebied van westelijk Zuid-Holland'. Het gaat om het tot stand brengen van een ecologisch-recreatieve verbinding tussen Rotterdam, Den Haag, Zoetermeer en Leiden. De Groenblauwe Slinger zal enerzijds moeten functioneren als een structurerend element voor verstedelijking, en anderzijds optimaal tegemoet moeten komen aan de eisen vanuit natuur, recreatie en landbouw in de kerngebieden. Duurzaam en integraal waterbeheer is één van de uitgangspunten van de Groenblauwe Slinger. Vergroting van het wateroppervlak in het buitengebied en door het toestaan van grotere peilvariaties worden in het streekplan genoemd als mogelijke maatregelen.

De Nieuwe Driemanspolder ligt in het transformatiegebied, de Regio Stompwijk in het aanpassingsgebied. Voor de eerste categorie staan ingrijpende wijzigingen op het programma dan voor het tweede.

Veiligstellen gebieden met een natuur- en landschapswaarden

In het streekplan worden de polders uit dit zoekgebied aangewezen als gebieden waar de natuur- en landschapswaarden beschermt dienen te worden.

Gebiedsinrichting Wijk en Wouden

Het zoekgebied is onderdeel van de gebiedsvisie Wijk en Wouden. Hieronder vallen zowel projecten die passen in de doelstellingen van de Groenblauwe Slinger als de Landinrichting Leidschendam. Voor de Nieuwe Driemanspolder zijn er plannen voor het ontwikkelen van een nieuw watersysteem. Voor de polders in de regio Stompwijk ligt de nadruk op agrarische en natuurfuncties.

Bestemmingsplan Leidschendam

De huidige functie van de Nieuwe Driemanspolder is 'agrarische functie plus landschappelijke kwaliteit'. De agrariërs in het gebied zijn bereid om over te gaan op verbrede landbouw/agrarisch natuurbeheer. Indien de polder een recreatiegebied met een hoogwaardig watersysteem wordt, dan is dat voor de meeste boeren geen probleem indien zij over kunnen stappen op andere activiteiten of (financieel) worden gecompenseerd. Uitkopen en elders beginnen lijkt problematisch. De WLTO is eveneens voorstander van de planvorming in de Driemanspolder. Een vraag is echter hoe de toekomstige beheersfunctie wordt geregeld voor in het gebied. Een recreatieschap is er (nog) niet.

Bestemmingsplan gemeente Zoeterwoude

De polders van de gemeente Zoeterwoude binnen het zoekgebied hebben allemaal de bestemming agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden.

Bestemmingsplan gemeente Zoetermeer

De Zoetermeerse Meerpolder heeft als bestemming agrarisch gebied met natuur- en landschapswaarden. Deelgebied 1 (oostelijk deel) is blijvend agrarisch gebied, deelgebied 2 (westelijk deel van de polder) is natuurgebied. In het natuurgebied is het beleid gericht op een langzame omvorming van productie-landbouw naar landbouw die past in de doelstellingen van het natuurgebied, dat wordt gerealiseerd ten behoeve van weidevogels.

4.6.2 Ruimtelijke mogelijkheden voor waterberging

In bijna het gehele zoekgebied is een verdere peilverlaging dan het volgen van maaiveldaling niet toegestaan. Dit biedt zowel ruimte voor piekberging als conservering.

Daarnaast biedt ook de ontwikkeling van de Groenblauwe Slinger mogelijkheden voor conservering en piekberging. Vergroting van het wateroppervlak in het buitengebied en het toestaan van grote peilvariëaties worden in het streekplan hierbij genoemd als mogelijke maatregelen.

Kansen en belemmeringen voor piekberging

- Zoetermeerse Meerpolder. De gemeente Zoetermeer wil het open karakter van de polders behouden en daar kan piekberging aan bijdragen.
- Nieuwe Driemanspolder; deze polder is in het kader van de Groenblauwe Slinger reeds aangegeven als watersysteem. Daarnaast zijn alle actoren het in principe

eens over een dergelijke functieverandering, mede gelet op de huidige stand van zaken van de landbouw en de waterstaatkundige problemen in het gebied.

- Het zoekgebied maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische hoofdstructuur van Zuid-Holland. In droogmakerijen zoals de Drooggemaakte Geer- en Blankaartpolder zijn in principe lage kades van ongeveer 1 á 1,5 meter in te passen. Voor de Zoetermeerse Meerpolder ligt dit gevoeliger, het is de oudste droogmakerij van Zuid Holland.

Kansen en belemmeringen voor conservering

- ontwikkeling van de Groenblauwe Slinger (zie hierboven) biedt kansen voor conservering.
- In het ontwerp van het Chinese themapark was een aantal waterpartijen opgenomen. Nu dit project niet doorgaat biedt dit misschien wel andere mogelijkheden voor conservering in de Nieuwe Driemanspolder.
- Het zoekgebied maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische hoofdstructuur van Zuid-Holland. In droogmakerijen zoals de Drooggemaakte Geer- en Blankaartpolder zijn in principe lage kades van ongeveer 1 á 1,5 meter in te passen. Voor de Zoetermeerse Meerpolder ligt dit gevoeliger, het is de oudste droogmakerij van Zuid Holland.

4.7 Overzicht

In dit hoofdstuk is per zoekgebied weergegeven welke kansen en belemmeringen er zijn voor piekberging. In de voorgaande paragrafen zijn per zoekgebied ook de kansen voor waterconservering weergegeven, echter gezien het feit dat het accent in deze studie ligt op piekberging zijn alleen de kansen en belemmeringen voor piekberging in de onderstaande tabel samengevat.

Zoekgebied	Kansen en belemmeringen voor piekberging
Zuidpunt Haarlemmermeer en Zwaansbroek	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - meekoppelen met voorziene natuurontwikkeling (strategisch Groenproject Haarlemmermeer West. - meekoppelen met plannen seizoensberging (studie Meervoudig Ruimtegebruik, Provincie Noord Holland. - Het gebied dat wordt begrensd door de dijken/taluds van de zuidelijke ringvaart, HSL en A4 biedt kansen, waarbij gebruik wordt gemaakt van deze harde landschapselementen. - Meekoppelen met de mogelijke aanleg van de tussenboezem in zuidpunt Haarlemmermeer. <p>Belemmeringen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De zuidpunt van de Haarlemmermeerpolder is agrarisch kerngebied met voornamelijk akkerbouw. Functie combinatie akkerbouw met waterberging ligt niet voor de hand (WLTO). Bovendien is in de afgelopen jaren geïnvesteerd in de ontwikkeling van de akkerbouw, o.a. door kavelruil.
Wassenaarsche polder, Griet- en Vriesekeopsche polder, Polder Vierambacht	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - het gebied ten noorden van de N207 is niet sterk agrarisch en heeft een min of meer rommelige uitstraling. Piekberging biedt kans het open karakter van dit gebied te behouden. - Meekoppelen met mogelijke aanleg tussenboezem in de polders binnen deze zoeklocatie. - meeliften met sanering kassengebied door middel van functiecombinatie (met de nieuwe functie!). - in de open weidegebieden (zonder bebouwing) liggen kansen voor het koppelen van

Zoekgebied	Kansen en belemmeringen voor piekberging
	<p>piekberging en weidebouw.</p> <p>Belemmeringen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ten oosten van Jacobswoude ligt de kassenbouw van Aalsmeer die zich in de toekomst misschien uitbreidt op het grondgebied van Jacobswoude, moeilijk te combineren.. - De aanduiding Topgebied Cultureel erfgoed (Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder) zal het moeilijk maken hoge kades te realiseren, lagere kades zijn mogelijk inpasbaar. - de aanduiding weidevogelgebied voor delen van het zoekgebied kan belemmerend werken, evenals het voorkomen van de rugstreeppad (habitatrichtlijn soort).
Veenderpolder	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - in het open weidegebied (zonder bebouwing) liggen kansen voor het koppelen van piekberging en weidebouw, - meekoppelen met mogelijke aanleg tussenboezem in deze polder. <p>Belemmering</p> <ul style="list-style-type: none"> - De aanduiding weidevogel gebied kan belemmerend werken gedurende de broedperiode (1 maart - 1 augustus).
Polder Steekt en Binnenpolder	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het doel van de overheden is het openhouden van het buitengebied, piekberging zou een goede stok achter de deur kunnen zijn om er zeker van te zijn dat het gebied open blijft. - in het open weidegebied (zonder bebouwing) liggen kansen voor het koppelen van piekberging en weidebouw. <p>Belemmering</p> <p>De ecologische verbindingszone Boskoop/Reeuwijk-Bodegraven Noord is een mogelijke belemmering voor piekberging vanwege de voedingstoffen die in het boezemwater aanwezig zijn. In deze verbindingszone gaat het voornamelijk om niet-voedselrijk water.</p>
Regio Stompwijk en Nieuwe Driemanspolder	<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zoetermeerse Meerpolder. De gemeente Zoetermeer wil het open karakter van de polders behouden en daar kan piekberging aan bijdragen. - Nieuwe Driemanspolder; deze polder is in het kader van de Groenblauwe Slinger reeds aangegeven als watersysteem. Daarnaast zijn alle actoren het in principe eens over een dergelijke functieverandering, mede gelet op de huidige stand van zaken van de landbouw en de waterstaatkundige problemen in het gebied. <p>Belemmering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het zoekgebied maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische hoofdstructuur van Zuid-Holland. In droogmakerijen zoals de Drooggemaakte Geer- en Blankaartpolder zijn in principe lage kades van ongeveer 1 á 1,5 meter in te passen. Voor de Zoetermeerse Meerpolder ligt dit gevoeliger, het is de oudste droogmakerij van Zuid Holland.

5 PROCEDURELE EN BELANGHEBBENDEN SPOOR

In de juridische rapportage voor de realisatie van piekberging is de navolgende onderverdeling gemaakt. Op de eerste plaats komt een aantal belangrijke juridische vragen (en antwoorden) aan de orde met betrekking tot piekberging (paragraaf 2). In paragraaf 3 wordt aandacht besteed aan de belanghebbenden - en hun onderlinge relaties - bij de realisatie van piekberging. Vervolgens wordt ingegaan op de niet locatie-gebonden toestemmingen (paragraaf 4) en de locatie-gebonden toestemmingen (paragraaf 5). Tot slot worden enige conclusies gegeven.

5.1 Enige juridische vragen en antwoorden

In dit hoofdstuk komen de volgende vragen aan de orde:

- Dient piekberging aangemerkt te worden als een bestemmingswijziging?
- Schadevergoeding 1: planschade ex artikel 49 Wro
- Schadevergoeding 2: een eigen nadeelcompensatieregeling
- Levert piekberging een onteigeningstitel op?
- Op welke wijze kan de Keurverordening worden ingezet voor piekberging?
- Op welke wijze dient de contractvorming plaats te vinden?
- Bestaat er een noodzaak tot het inventariseren van bestaande contracten?
- Biedt het verstrekken van subsidie soelaas?
- In hoeverre dienen werkzaamheden te worden gedoogd?
- kan uitvoering worden gegeven aan artikel 66 Wro (onmiddellijk oprichten van waterstaatswerken)?
- Welke mogelijkheden biedt een aanpassingsinrichting krachtens de Landinrichtingswet?

5.1.1 Dient hoogwaterberging aangemerkt te worden als een bestemmingswijziging?

De meeste ro-specialisten gaan ervan uit dat piekberging, ondank het feit dat er slechts sprake is van een berging die eenmaal in de 10 tot 25 jaar plaatsvindt (op termijn frequenter), aangemerkt kan worden als een bestemmingswijziging. Het Waterschap Regge en Dinkel heeft het combineren van waterberging en landbouw aanmerkt als een nieuwe bestemming, namelijk "incidentele wateropvang". Het betreft hier de situatie waarbij het gebied elk jaar meerdere malen onder water loopt.

Juist om bepaalde gronden voor de toekomst te reserveren voor piekberging lijkt het verstandig deze gebieden te bestemmen voor waterberging.

In plaats van een gebied te bestemmen voor waterberging kan het bestemmingsplan ook zodanig worden ingericht dat juist alle functies worden uitgesloten die de waterberging kunnen hinderen. Deze wijze van bestemmen lijkt echter vrij omslachtig.

Essentieel is dat in de omschrijving van de bestemming een duidelijk beeld bestaat wat binnen de bestemming is toegestaan. Anders gezegd: de gebruiksmogelijkheden moeten helder zijn. Duidelijk moeten de toegelaten functies en de functieverdeling worden aangegeven. Overigens moet de bestemming altijd kunnen worden gerealiseerd.

Het is in ieder geval aan te bevelen uit te gaan van een bestemmingswijziging omdat op deze wijze ook voor de toekomst het gebied wordt gereserveerd. De bestemming zal moeten worden verankerd. Voor het wijzigen van een bestemmingsplan moet een bestemmingsplanprocedure worden doorlopen. De wijziging van het bestemmingsplan vindt altijd zijn basis in een goede ruimtelijke onderbouwing. In de procedure is inspraak mogelijk van belanghebbenden. In bepaalde gevallen zal tevens overgegaan moeten worden tot het vergoeden van planschade.

5.1.2 Schadevergoeding 1: planschade

De Wet op de Ruimtelijke ordening (Wro) geeft in artikel 49 een regeling over het vergoeden van schade bij planschade. Indien een belanghebbende schade lijdt of zal lijden die redelijkerwijs niet of niet geheel voor zijn rekening dient te komen kent de gemeente een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe. Het betreft een wettelijke regeling van de schadevergoeding onder meer op grond van bestemmingsplanwijziging. De belanghebbende dient om de schade te verzoeken. Het verzoek om schadevergoeding kan worden ingediend na de terinzagelegging van het vastgestelde bestemmingsplan. Belangrijk is dat slechts het vergoeden van planschade op grond van artikel 49 Wro wordt toegekend indien de schade niet op een andere wijze wordt vergoed. Artikel 49 Wro is daarmee een vangnet. Zie schadevergoeding 2 (paragraaf 5.1.3).

De Wro bevat ook een regeling voor vergoeding van plankosten door een ander orgaan dan de gemeente. De plankosten dienen dan voort te komen uit de behartiging van belangen in het bestemmingsplan van andere bestuursorganen. Omdat een wijziging van het bestemmingsplan met het oog op de realisatie van een waterbergingsgebied voort lijkt te komen uit de behartiging van de belangen van de waterschappen en het Hoogheemraadschap kan aan deze bestuursorganen worden gedacht. Voor een vergoeding zal een verzoek moeten worden ingediend bij GS die vervolgens deze verplichting tot vergoeding van de plankosten kan opleggen. Zie artikel 31a Wro.

Planschade geeft een *volledige* vergoeding van de schade. Er vindt geen aftrek plaats wegens normaal maatschappelijk risico of ondernemersrisico. Deze aftrek vindt wel plaats bij de nadeelcompensatie. Bij de wettelijke schadevergoedingsregelingen, waaronder artikel 49 Wro, vindt deze aftrek nooit plaats!

Ook de Wet op de waterhuishouding (Wwh) kent in artikel 40 een regeling voor de vergoeding van schade onder meer in geval van de vaststelling of de wijziging van het peilbesluit of het nakomen van een opdracht voor het afvoeren van water bij wateroverlast naar een andere oppervlaktewater. Beide situaties lijken hier niet aan de orde. Het peilbesluit kan niet worden gebruikt voor het opnemen van een inundatiepeil en het transporten naar een ander oppervlaktewater vindt niet altijd plaats omdat er binnen de waterberging geen permanent oppervlaktewater aanwezig hoeft te zijn. Bovendien geldt ook hier de beperking dat deze regeling pas van toepassing is wanneer vergoeding niet op andere wijze is verzekerd. Zie schadevergoeding 2.

5.1.3 Schadevergoeding 2: Eigen nadeelcompensatie-regeling

Naast de wettelijke schadevergoedingsregeling ex artikel 49 Wro en artikel 40 Wwh bestaat er ook een mogelijkheid uit "eigener beweging" enig nadeel te compenseren. Dit wordt (buitenwettelijke) nadeelcompensatie genoemd. Er vindt hierbij geen volledige schadevergoeding plaats. Nadeelcompensatie is gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht. Indien er in redelijkheid en naar billijkheid geen compensatie plaatsvindt (een passende vergoeding) kan een besluit (juridisch) voor vernietiging in aanmerking komen.

Het is derhalve aan te bevelen zelf een nadeelcompensatieregeling op te stellen. Het Hoogheemraadschap Rijnland heeft reeds ervaring met een schadevergoedingsregeling. De regeling bevat echter geen bepalingen over het vergoeden van schade uit piekberging. De regeling zal in dit opzicht moeten worden aangepast.

5.1.4 Levert hoogwaterberging een onteigeningstitel op?

Onteigening kan bij piekberging aan de orde zijn. Ook een combinatie van bestemmingen doet hieraan niet af. Een belangrijk aspect dat bij de eventuele onteigening in het kader van piekberging een rol speelt is de hoogte van het water in geval van piekberging. Indien er gekozen wordt voor een klein gebied met een daarbij behorende grote hoogte voor de berging (gesproken wordt over 3 meter) dan ligt onteigening uiteindelijk meer voor de hand dan wanneer gekozen wordt voor een relatief groot gebied. Het waterpeil komt (relatief) dan lager te staan.

Onteigening is een diepe ingreep in het eigendomsrecht en hiervoor geldt een zware procedure. De grondslag voor onteigening is een aparte wet of een grondslag (titel) die in de Onteigeningswet wordt genoemd. Onteigening kan plaatsvinden ter uitvoering van een bestemmingsplan (Ow titel IV). Het gebruik van deze grondslag ligt in het kader van de piekberging voor de hand. Onteigening kan ook plaatsvinden indien er wordt onteigenend ten behoeve van allerlei werken zoals bruggen, wegen, spoorwerken et cetera (titel IIa). Een waterstaatswerk - indien een piekberging al als zodanig kan worden aangemerkt - komt als niet in titel IIa voor.

Een raadsbesluit tot onteigening dient goedgekeurd te worden door de Kroon (administratieve procedure). De rechter stelt uiteindelijk de hoogte van de schade vast (rechterlijke procedure).

Alleen een onteigeningstitel is nog niet voldoende voor onteigening. Ook in de rechtspraak zijn een aantal eisen ontwikkeld:

- In het belang van de ruimtelijke ontwikkeling, dus publiek/algemeen belang dienen (de titel);
- de procedure eisen moeten perfect worden doorlopen;
- de kadastrale gegevens moeten perfect in orde zijn;
- de *noodzaak* moet worden aangetoond. Dit ontbreekt indien de betrokken eigenaar bereid en in staat is zelf de bestemming volgens het bestemmingsplan te realiseren. Indien de eigenaar bij uitstrek zelf heel goed in staat is de bestemming te realiseren, is onteigening bij voorbaat uitgesloten. Bovendien moet altijd eerst de minnelijke weg worden gevolgd.
- de *urgentie* moet worden onderbouwd (binnen 5 jaar na de Kroon beslissing moet het werk worden gestart).

Gezien de bovenstaande criteria ligt het in de lijn van de verwachting dat met name de noodzaak tot onteigening tot discussie aanleiding zal geven. Zoals gezegd is het voor piekberging - afhankelijk van de mogelijkheid tot bestemmingscombinatie - in beginsel niet nodig dat tot verwerving van grond wordt overgegaan. Bovendien bestaan er ook andere opties voor de afvoer van water dan de realisatie van piekberging.

5.1.5 Kan een Keurverordening of legger worden ingezet voor de waterberging?

Een onderscheid dient te worden gemaakt tussen enerzijds het gebruik van een Keur om piekberging af te dwingen en anderzijds om een bestaande piekberging te reguleren. Het is duidelijk dat een Keur niet kan worden ingezet om piekberging af te dwingen. In beginsel kan een Keur wel worden gebruikt om regulerend te werken. Een Keur bevat namelijk ge- en verbodsbepalingen. Probleem is echter dat een Keur van toepassing is binnen een bepaald gebied. De huidige werkingssfeer van het Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland strekt zich uit tot de boezemwateren, het beheersgebied van de inliggende waterschappen valt er niet onder. Voor het beheersgebied van de waterschappen zijn de Keuren van de polderwaterschappen van toepassing. Deze inliggende waterschappen zullen in principe moeite hebben met een regulerende Keur voor een deel van het gebied in beheer van dit waterschap. Een optie kan zijn een regeling op te nemen in het Waterakkoord. Naar de voor- en nadelen van een regeling in het Keur of in en Waterakkoord zal nader onderzoek moeten worden gedaan.

De legger vormt de titel voor de onderhoudsplicht van derden en van het waterschap zelf. In de legger staat de onderhoudsverplichtingen van de onderhoudplichtigen opgenomen. Mogelijk kan de legger ook gebruikt worden om zaken in vast te leggen met betrekking tot de onderhoudsverplichtingen voor de piekberging. Als tegenprestatie voor de onderhoudsverplichting kan een vergoeding worden verstrekt in geval van onevenredige lastenverzwaring. De precieze reikwijdte van de legger en de mogelijkheid tot het opnemen van onderhoudsverplichtingen voor piekberging dient nader te worden onderzocht.

5.1.6 Op welke wijze dient de contractvorming plaats te vinden?

De verankering van de piekberging vindt plaats in het bestemmingsplan. De eigenaar/pachter zal voor deze publiekrechtelijke beperking van de bestemming gecompenseerd dienen te worden. Ook rechtsopvolgers zullen met deze beperking worden geconfronteerd en niet meer dezelfde prijs voor terrein willen betalen. De mogelijk lagere prijs lijkt echter niet uit te sluiten dat een rechtsopvolger in geval van piekberging toch niet zal trachten de schade te claimen bij het Hoogheemraadschap. Om een dergelijk risico te voorkomen lijkt de optie met de grootste rechtszekerheid voor het Hoogheemraadschap het opnemen van een zakelijk recht of een kwalitatieve verplichting. In geval van een kwalitatieve verplichting kan jegens de huidige eigenaar opgenomen worden dat deze eigenaar jegens zichzelf en eventuele rechtsopvolgers de waterberging en bijbehorende voorzieningen zal gedogen jegens het Hoogheemraadschap. Een dergelijke contract zal bij de notaris moeten worden afgesloten en worden ingeschreven in het kadaster.

Het spreekt vanzelf dat het hier gaat om een overeenkomst die op vrijwillige basis wordt aangegaan. Toch dient de inzet te zijn het vestigen van een zakelijk recht of het opleggen van een kwalitatieve verplichting omdat dit voor het waterschap de grootste zekerheid biedt. Getracht moet worden de eigenaar over de streep te trekken door een aantrekkelijke vergoeding bovenop zijn werkelijk te lijden schade. Echter ook dan is het natuurlijk mogelijk dat een eigenaar weigert een dergelijk recht te vestigen of beding op te nemen. Belangrijk is in ieder geval dat ook in die situatie toch de beperking op het eigendomsrecht geldt door de verankering van het piekbergingsgebied in het bestemmingsplan. Conclusie: publiekrechtelijk is het geregeld., maar privaatrechtelijk lijkt er een leemte bestaan die leidt tot een toekomstige onzekere situatie met betrekking tot de schade vergoeding. Met andere woorden: indien het zakelijke recht niet wordt gevestigd of de genoemde verplichting niet wordt opgenomen in een contract ontstaat er voor het waterschap of het Hoogheemraadschap een onzekere toekomstige situatie. Een onwerkbaar situatie lijkt dit niet op te leveren. Genoemd kan worden het voorbeeld van het Waterschap Regge en Dinkel waarbij de vestiging van een zakelijk recht of op het opleggen van een kwalitatieve verplichting niet nodig werd geacht.

Het waterschap Regge en Dinkel is van mening dat kan worden volstaan met een onderhands contract - derhalve zonder de notaris - met de huidige eigenaar. In het contract is het "verplichte dulden" van de eigenaar opgenomen tegen de vergoeding van een som geld ter finale kwijting. De verankering vindt verder enkel plaats in het bestemmingsplan (en de legger van het waterschap). De achterliggende idee is dat de eigenaar een deel van het eigendomsrecht opgeeft en daarvoor een vergoeding ontvangt. Met rechtsopvolgers van de oorspronkelijke eigenaar behoeft in de opvatting van Regge en Dinkel geen afzonderlijk contract te worden afgesloten. Na de eenmalige vergoeding rust voor rechtsopvolgers op de percelen een eigendoms- en tevens bestemmingsbeperking. Opvolgende eigenaren zullen daardoor minder geld betalen voor het eigendom. De beperking van het eigendomsrecht wordt daardoor in de opvatting van Regge en Dinkel verdisconteerd in de koopprijs. Slechts bij een wijziging van de omstandigheden is een nieuw contract nodig met een rechtsopvolger.

De Regge en Dinkel optie gaat ervan uit dat de - mogelijke - verdiscontering in koopprijs gelijk is aan de schade die een rechtsopvolger in de toekomst lijdt. Dit zal echter meestal niet het geval zijn. Hierdoor bestaat het risico dat het Hoogheemraadschap toch nog aansprakelijk wordt gesteld voor de geleden schade. Het opnemen van een zakelijk recht of een kwalitatief beding geeft het Hoogheemraadschap een grotere zekerheid.

5.1.7 Bestaat er een noodzaak tot het inventarisatie van bestaande contracten?

Afhankelijk van de inhoud van de bestaande contracten voor een locatie in een zoekgebieden zullen deze moeten worden aangepast. Het zal dan meestal om pachtovereenkomsten gaan. Deze contracten zijn afgesloten met de - meest waarschijnlijk - eigenaren van de percelen. De eigenaren zullen moeten zorgen voor een "doorregeling" van de afspraken in de bestaande contracten.

Als voorbeeld kan gegeven worden de pachtovereenkomst. In de Pachtwet wordt de verpachting van gronden geregeld. Het betreft de exploitatie van landbouwgronden door de eigenaar of pachters. In hoeverre de pachtovereenkomst een wijziging ondergaat door de bestemmingsverandering lijkt onder meer afhankelijk van het gewas dat wordt geteeld, de

verblijfsduur van het water, de frequentie dat de piekberging wordt gebruikt en het pachtcontract zelf. Duidelijk is dat de pachter door de bestemmingsverandering minder gebruik kan maken van de gepachte grond. Het ligt voor de hand dat de eigenaar (een deel van) de vergoeding die hij ontvangt doorgeeft aan de pachter. Mogelijk zal voor de wijziging van de pachtovereenkomst - bij een onwillige pachter - de rechter moeten worden ingeschakeld.

Alleen zakelijke rechten worden geregistreerd in het kadaster. Het kadaster geeft echter geen compleet beeld omdat persoonlijke rechten niet worden geregistreerd. Zo geeft het kadaster ook geen informatie over pachtovereenkomsten.

5.1.8 Biedt het verstrekken van subsidie soelaas?

Het is de vraag in hoeverre er in het kader van piekberging een parallel kan worden getrokken met de huidige subsidieverstrekking van LNV voor natuurbeheer. Enige achtergrond informatie lijkt daarvoor van belang.

De voorheen bestaande Beheersovereenkomsten in het kader van natuurbeheer zijn niet meer van kracht. Deze beheersovereenkomsten waren gebaseerd op de Regeling Beheersovereenkomsten en Natuurontwikkeling (RBON). In plaats van deze regeling zijn twee nieuwe subsidieregelingen gekomen. Dit zijn de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en de Subsidieregeling Natuurbeheer (SN). Subsidieverlening loopt via een vaste procedure uit de Algemene wet bestuursrecht waarbij wordt gestart met een subsidieaanvraag. In de te verlenen subsidiebeschikking worden beheersvoorschriften opgenomen. Er bestaat ook een subsidie voor functieverandering in de Regeling Natuurbeheer.

Uit het voorgaande blijkt dat het ministerie van LNV er voor heeft gekozen niet meer overeenkomsten af te sluiten, maar subsidiebeschikkingen te nemen op aanvraag. Het ministerie van LNV heeft voor de subsidieregeling gekozen omdat subsidie loopt volgens een vaste, openbare procedure. Het afsluiten van overeenkomsten is in beginsel niet openbaar. De keuze voor het subsidie-instrument lijkt samen te hangen met de zogenaamde twee-wegenleer. De overheid moet primair gebruik maken van het bestuursrecht - namelijk het subsidie-instrument - in plaats van het privaatrecht indien met het bestuursrecht een gelijk resultaat kan worden behaald. Het gebruik van het privaatrecht door de overheid is daarmee geen vrije keuze.

In hoeverre is het verstrekken van subsidie een optie voor het beheer van piekbergingsgebieden? Er lijken verschillen te bestaan tussen piekberging en natuurbeheer. Integenstelling tot het beheer van natuurgebieden is er bij piekberging geen sprake te zijn van een "doen", maar meer van een "dulden". Daarnaast bestaat het verschil dat bij piekberging - in ieder geval vanuit de optiek van het waterschap of Hoogheemraadschap - geen sprake is van een vrije keuze voor de eigenaar. De piekberging dient in het daarvoor gekozen gebied te worden gerealiseerd waarbij *alle* eigenaren zullen moeten meewerken. Hierboven in paragraaf 5.1.1 is aangegeven dat het raadzaam is piekberging te verankeren in het bestemmingsplan. Dit geldt ook voor de bestemming natuur. De subsidie wordt echter verstrekt voor een *bepaald* natuurbeheer. Bij piekberging is dat niet het geval.

Piekberging is daarmee van een andere orde. Piekberging komt neer op een - al dan niet afgedwongen - beperking van het eigendomsrecht tegen financiële compensatie. Met de financiële

compensatie wordt het "verplichte dulden" voor de toekomst afgekocht door kapitalisatie van de schade met een daarbij behorende voorstelbare extra vergoeding om een zakelijk recht te vestigen of een kwalitatieve verplichting op te nemen.

5.1.9 In hoeverre dienen werkzaamheden te worden gedoogd?

De wetgever heeft op verschillende plaatsen in de verplichting opgelegd tot het gedogen van bepaalde werkzaamheden. Bijvoorbeeld het treffen van bepaalde infrastructurele voorzieningen, zoals een dijklichaam. Gewezen kan worden op het opheffen van belemmeringen die voortkomen uit het privaatrecht. In de Belemmeringenwet Privaatrecht is een regeling opgenomen. Deze wet kan worden gebruikt indien de belangen van derden redelijkerwijs onteigening niet vorderen. Belanghebbenden kunnen in dat geval worden verplicht te gedogen dat het werk wordt aangelegd en in stand gehouden. Er mogen echter nooit meer belemmeringen in zaken worden gebracht dan redelijkerwijs nodig is.

Meer specifiek bevat ook de Waterstaatswet 1900 voor "waterstaatswerken" in dit opzicht een regeling met betrekking tot gedogen van bepaalde werkzaamheden. Gebruikers en eigenaren van gronden dienen onderzoek en voorbereidingswerkzaamheden voor het aanleggen, verbeteren of onderhouden van een waterstaatswerk te gedogen. Ook het vervoer van of opslaan van grondspecie en bouwstoffen dient gedoogd te worden. Het voornemen dient 2 x 24 uur van tevoren schriftelijk aan de gebruikers of eigenaren bekend te worden gemaakt.

De Waterstaatswet 1900 geeft ook de mogelijkheid aan (onder meer) een waterschap om een besluit te nemen tot het aanleggen of verbeteren van een watergang voor de afvoer en aanvoer van water waardoor veranderingen kunnen worden aangebracht aan onroerende zaken langs de watergang. Dit besluit kan worden genomen wanneer onteigening van de onroerende zaken redelijkerwijs niet noodzakelijk is. Voor het besluit dient de procedure 3.4 Awb te worden gevolgd. Degene die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de werken zal de schade dienen te vergoeden. De wet zelf beperkt deze mogelijkheid tot een "watergang". Piekberging is breder dan "watergang". Misschien dat bepaalde onderdelen van deze wet wel kunnen worden gebruikt.

5.1.10 Toepassing artikel 66 Wro (onmiddellijk aanleggen van waterstaatswerken)?

De Wro blijft volgens artikel 66 buiten toepassing ingeval bij dringend en dreigend gevaar onmiddellijk uitvoering moet worden gegeven aan het uitvoeren van een waterstaatswerk. Deze bepaling lijkt bij de huidige realisatie van waterbergingsgebieden ter voorbereiding van wateroverlast niet van toepassing. Er dient dan namelijk een noodzaak te bestaan om onmiddellijk tot actie over te gaan. Deze noodzaak doet zich op de zeer korte termijn niet voor.

5.1.11 Welke mogelijkheden biedt aanpassingsinrichting krachtens de Landinrichtingswet?

De mogelijkheid is geopperd over te gaan tot een aanpassingsinrichting krachtens de Landinrichtingswet. De aanpassingsinrichting is een van de vormen van landinrichting die de Landinrichtingswet biedt. Voor een aanpassingsinrichting dient een verzoek aan de minister van LNV te worden gedaan. Het dient een gebied te betreffen waarin een infrastructurele

voorziening van nationaal of regionaal belang dient te worden verwezenlijkt. Indien piekberging kan worden aangemerkt als een infrastructurele voorziening van nationaal of regionaal belang dan kan van dit instrument gebruik worden gemaakt. De piekberging zal daarvoor wel een bepaalde minimum omvang moeten hebben. Het is op dit moment niet zeker of deze omvang wordt bereikt.

5.2 Belanghebbenden

5.2.1 Waterschappen, hoogheemraadschap

Is er sprake van een juridische verplichting bij waterschappen om piekberging te realiseren?

De zorg voor de waterhuishouding is één van de hoofdtaken voor de waterschappen. Deze taak is opgenomen in artikel 1 Waterschapswet. Naast de zorg voor het waterkwaliteitbeheer omvat de zorg voor de waterhuishouding ook het waterkwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater binnen een bepaald gebied. Dit betekent dat het waterpeil in de polders op de afgesproken hoogte moet worden gehouden. Het peilbesluit op grond van de Wet op de waterhuishouding en de Verordening waterbeheer Rijnland is hiervoor mede bepalend. Hoewel een rechtstreekse verplichting om maatregelen te nemen met betrekking tot piekberging niet uit de Waterschapswet kan worden afgeleid, lijkt de "zorg voor de waterhuishouding" wel zo breed dat piekberging hieronder kan worden gerekend. De polders zullen namelijk moeten worden beschermd tegen de hoge boezemwaterstanden. Naast de Waterschapswet dienen waterschappen ook de provinciale verordening van de provincie, het Reglement gebaseerd op artikel 2 Waterschapswet, uit te voeren. Het Reglement geeft een nadere uitwerking. Ook het Reglement bevat geen rechtstreekse verplichtingen voor piekberging. Uit het Reglement blijkt dat de waterschappen belast zijn met het polderwaterbeheer en het beheer van de boezemkaden. Indien er geen piekberging wordt gerealiseerd is één van de opties het verhogen van de kaden van de boezem. Hierover schijnen de waterschappen en het Hoogheemraadschap de afspraak te hebben gemaakt dat de kosten voor het uitvoeren van boezemwerken paritair (50 % - 50 %) worden verdeeld over het desbetreffende waterschap en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Ieder waterschap is in het bezit van een, zelf opgestelde, Keur. Een Keur kan gezien worden als de Algemene plaatselijke verordening (APV) van de gemeente, maar dan op watergebied. Ook het Hoogheemraadschap heeft een eigen Keur (Keur Rijnland van 1 mei 2000). Het Keur bevat geen bepalingen met betrekking tot waterberging.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft zelf ook een taak in het kader van het waterkwantiteitsbeheer. Het hierboven vermelde is ook van toepassing op het Hoogheemraadschap. De taak met betrekking tot de waterhuishouding is nader geregeld in het Reglement voor het hoogheemraadschap van Rijnland van 1 januari 1995. Ook dit Reglement bevat geen rechtstreekse bepalingen voor piekberging. Het Hoogheemraadschap heeft volgens het Reglement de zorg voor het kwantitatieve boezembeheer (artikel 1.3 Reglement). Volgens de toelichting bij het reglement betekent dit dat het Hoogheemraadschap de zorg heeft voor het peilbeheer in boezemwateren en is zij daarnaast belast met het beheer, onderhoud, de aanleg en verbetering van werken te dienste van het kwantiteitsbeheer van de boezemwateren. Het Hoogheemraadschap is met andere woorden belast met de zorg voor de afvoer van het water van

de waterschappen. Belangrijk voor de afvoer is dat daarvoor het boezemsysteem goed op orde is en onder meer de pompen voldoende capaciteit bezitten. De boezem behoort niet tot het waterschapsgebied van de drie waterschappen, maar tot het gebied in beheer van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Tussen enerzijds de waterschappen en anderzijds het Hoogheemraadschap bestaat formeel gezien geen hiërarchische verhouding. Ook het Hoogheemraadschap van Rijnland is een waterschap en staat daarmee op één lijn. Aanvullende bepalingen in de Waterschapswet die de onderlinge verhouding regelt tussen de waterschappen enerzijds en het Hoogheemraadschap anderzijds ontbreken. De organisaties staan derhalve naast elkaar, maar in de uitoefening van sommige taken blijkt wel een wederzijdse afhankelijkheid te bestaan.

We hebben gezien dat een waterschap onder meer verantwoordelijk is voor het kwantitatieve polderwaterbeheer en het beheer van de boezemkaden. Het overtollige water dient daarvoor te worden afgevoerd via de boezem van het Hoogheemraadschap. Indien het water door de beperktheid van de boezem en/of de capaciteit van de pompen niet meer kan worden afgevoerd, zal het Hoogheemraadschap, verantwoordelijk voor de goede afvoer van het water een maalstop moeten afkondigen. Een maalstop vindt plaats ter voorkoming van een calamiteit. Het Hoogheemraadschap heeft deze bevoegdheid volgens artikel 22 van het Keur en artikel 12 van het Wapenakkoord. Maatschappelijk wordt het echter wel steeds moeilijker een maalstop af te kondigen indien bekend is dat vooraf maatregelen hadden kunnen worden genomen. In geval van een maalstop kan het waterschap haar zorg voor het kwantitatieve polderwaterbeheer niet meer uitoefenen. Het is daarmee ook in het belang van een waterschap dat er een oplossing wordt gerealiseerd. Piekberging is daarbij een robuuste optie. Ingeval van piekberging is een waterschap daarbij betrokken omdat piekberging gerealiseerd wordt binnen het beheersgebied van een waterschap.

Op grond van het bovenstaande kan gezegd worden dat er een wederzijdse afhankelijkheid tussen de waterschappen en het Hoogheemraadschap bestaat voor het aanleggen van piekberging. Het lijkt daarmee nog het meest op een gedeelde verantwoordelijkheid die door beide belanghebbenden zal moeten worden opgepakt.

De volgende kanttekeningen kan hierbij nog worden geplaatst. Het realiseren van waterberging is niet de enige manier om wateroverlast op te vangen. Theoretisch doen zich nog drie opties voor. Op de eerste plaats het vergroten van de reeds bestaande boezem. Op de tweede plaats het aanleggen van tussenboezems (met permanent water). Tot slot kan gedacht worden aan het uitbreiden van de capaciteit van de gemalen. Technisch is veel mogelijk, echter de financiële consequenties kunnen uiteindelijk maatschappelijk niet meer aanvaardbaar zijn.

Opmerking verdient nog dat een kwantiteitsbeheerder (hier inliggende waterschappen en Hoogheemraadschap) een beheersplan voor het onder zijn beheer staande oppervlaktewater dient op te stellen: het Waterbeheersplan. Een dergelijk plan houdt volgens artikel 9 Wwh rekening met het provinciale Waterhuishoudingplan. De provincie kan hierdoor via het Waterhuishoudingsplan invloed uitoefenen op de waterschappen en het Hoogheemraadschap van Rijnland

Samenvattend: Voor het aanleggen piekberging bevat de Waterschapswet geen rechtstreekse bepalingen. De zorg voor de waterhuishouding is wel één van de hoofdtaken die moet worden

uitgevoerd zowel door de waterschappen als door het Hoogheemraadschap. Hieronder valt ook de zorg voor het waterkwantiteitsbeheer. Dit wordt nader ingevuld in het Reglement. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft de taak te zorgen voor het peilbeheer van de boezemwateren en de inliggende waterschappen zijn belast met het kwantitatieve polderwaterbeheer. Beiden hebben de zorg voor de boezemkaden. Het Hoogheemraadschap heeft de mogelijkheid een maalstop af te kondigen. De waterschappen hebben de locatie waar de piekberging wordt gerealiseerd in beheer. Hiermee lijkt een wederzijdse afhankelijkheid te bestaan tussen de waterschappen en het Hoogheemraadschap van Rijnland ten aanzien van piekberging. Dit leidt ons inziens tot een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de waterschappen en het Hoogheemraadschap. De provincie kan hierbij ook een rol spelen.

5.2.2 Gemeenten

Is er sprake van een juridische verplichting bij de gemeenten piekberging te realiseren?

De Gemeentewet - of een andere organieke wet - bevat geen rechtstreekse verplichting voor gemeenten om medewerking te verlenen aan de realisatie van piekberging. Waterschappen kunnen zich derhalve niet beroepen op een verplichting die een gemeente zou bezitten.

Ook de Wet op de waterhuishouding (Wwh) bevat in dit verband geen rechtstreekse verplichting voor gemeenten om medewerking te verlenen. Een streekplan dient echter te worden afgestemd met een Waterhuishoudingsplan van de provincie. Omdat een bestemmingsplan wordt getoetst aan het streekplan vindt er op deze wijze een doorwerking plaats.

Gemeenten kunnen op twee manieren gedwongen worden om medewerking te verlenen aan piekberging. Het betreft de zogenaamde aanwijzingsbevoegdheid van GS en de bevoegdheid vrijstelling te verlenen.

De aanwijzingsbevoegdheid is geregeld in artikel 37 lid 4 Wro. Onder omstandigheden kunnen Gedeputeerde Staten de gemeenteraad verplichten het bestemmingsplan te herzien. Vooraf overleg met de gemeenteraad en de provinciale planologische commissie is daarvoor noodzakelijk. Van deze bevoegdheid wordt slechts spaarzaam gebruik gemaakt. Vaak wordt deze bevoegdheid gebruikt als een stok achter de deur.

Ingeval van bovengemeentelijke belangen kunnen Gedeputeerde Staten aan Burgemeester en wethouders verzoeken medewerking te verlenen aan de uitvoering van een project ondanks dat de verwezenlijking van het project in strijd is met een geldende bestemmingsplan. Deze bevoegdheid om te verzoeken om een vrijstelling wordt de zogenaamde Nimby-vrijstelling (ex artikel 40 Wro) genoemd.

5.2.3 Provincie

Kan de provincie invloed uitoefenen bij de realisering van piekberging?

Is er een rol weggelegd voor de provincie bij de realisering van piekberging? De provincie heeft zowel invloed op een waterschap als op een gemeente.

De provincie heeft zelf ook een taak in het kader van de waterstaatszorg. De Provinciale Staten stellen de reglementen van de waterschappen vast. Deze bevoegdheid is bij de provincie neergelegd omdat de provincie het beste kan afmeten hoe de waterstaatszorg binnen hun gebied het meest doeltreffend kan worden georganiseerd. De reglementering door de provincie heeft betrekking op waterhuishoudingstaak van de waterschappen. Een en ander wordt geregeld via een provinciale verordening (het "Reglement"). Via de reglementen heeft de provincie invloed op de waterschappen. Het is niet duidelijk in hoeverre het mogelijk is het Reglement in zoverre aan te passen dat de waterschappen uitvoering moeten geven aan piekberging. De waterschappen hebben bij de wijze waarop zij de taken uitoefenen toch een zekere vrijheid. Het is ook de vraag of een wijziging van het Reglement op dit punt zin heeft of dit zin heeft nu de meerwaarde van een dergelijke regeling niet zo groot lijkt nu we er van uit zijn gegaan dat piekberging in beginsel onder de hoofdtaak valt van zowel het waterschap als het Hoogheemraadschap.

Indien de piekberging in het Reglement kan worden opgenomen heeft de provincie de mogelijkheid toezicht uit te oefenen op de waterschappen door al dan niet goedkeuring te verlenen aan een dergelijk besluit. Dit is een preventieve vorm van toezicht. Voorwaarde is dat het Reglement deze besluiten dan wel aan deze goedkeuring moet onderwerpen. In artikel 148 Waterschapswet is expliciet aangegeven dat een dergelijk besluit ook de aanleg van een waterstaatswerk kan betreffen. De aanleg van een piekberging kan in beginsel worden aangemerkt als een waterstaatswerk.

De provincies stellen een Waterhuishoudingsplan op voor het provinciale grondgebied. Dit plan dient als toetsingskader voor het Waterbeheersplan dat ieder waterschap binnen het grondgebied van de provincie dient op te stellen. Zo kan de provincie goedkeuring onthouden aan het waterbeheersplan indien in het plan geen regeling zit met betrekking tot piekberging.

De provincie kan ook invloed uitoefenen op de gemeente. Er dient afstemming plaats te vinden tussen het waterhuishoudingsplan en het streekplan (haasje-over-constructie). Hierdoor kan een waterhuishoudingsplan via een streekplan richting geven aan een bestemmingsplan van een gemeente. Via het instrument van goedkeuring van het bestemmingsplan kan de provincie invloed uitoefenen op een gemeente. De provincie toetst het bestemmingsplan aan het geldende provinciale streekplan. Provincies zouden derhalve in dit kader een rol kunnen spelen door streekplannen te herzien en bestemmingsplannen te toetsen aan deze herziene streekplannen. Op de tweede plaats door het opnemen van concrete beleidsbeslissingen in streekplannen. Deze concrete beleidsbeslissingen werken rechtstreeks door op gemeentelijk niveau. De eisen die de jurisprudentie stelt aan de "concrete beleidsbeslissingen" zijn 1) een afgewogen beslissing; 2) de plaats of het gebied moet voldoende concreet zijn bepaald; 3) het beoogde project of de ruimtelijke ingreep moet voldoende concreet zijn aangegeven. De nut en noodzaak discussie zal dan op het niveau van het streekplan reeds moeten worden gevoerd. Op de derde plaats door de hierboven genoemde aanwijzingsbevoegdheid en op de vierde plaats de nimby-vrijstelling ex artikel 40 e.v. Wro.

5.2.4 De grondeigenaren

In onderstaande tabel is het aantal grondeigenaren (of bezitters) per zoekgebied weergegeven (bron kadastrale gegevens).

zoekgebied	oppervlak (ha)	grondbezitters	grondbezitters/100 ha
1 (Haarlemmermeer+ Zwaansbroek)	2112+947	523 + 1204	56
2 (Vierambacht, Wassenaarsche, Vriesekoopsche)	1852+1457+424	1112 + 366 + 95	51
3 (Veendorpolder)	188	41	22
4 (Binnenpolder en polder de Steekt)	765	83	11
5 (Regio Stompwijk en Driemanspolder)	848	80	11

Het aantal grondgebruikers is een mogelijke aanduiding voor de complexiteit voor realisatie van de locatie als bergingsgebied.

5.3 Toestemmingen (uitvoeringsfase)

5.3.1 Niet locatie gebonden toestemmingen

Voor het realiseren van piekberging zullen werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Voor vele van deze maatregelen - hieronder komen ze aan de orde - zal toestemming nodig zijn van het daarvoor bevoegde gezag. In dit deel van de rapportage wordt uitgegaan van de werkzaamheden die moeten worden verricht om een (hoogwater)berging te realiseren. Daarbij wordt - voor zover mogelijk - niet gelet op de gebiedsspecifieke kenmerken van een locatie.

Het gaat om de juridische relevante werkzaamheden voor de realisatie van een piekbergingsgebied.

Lijst van werkzaamheden ter realisatie van piekberging:

- aanleg of wijziging van pompstation
- aanleg van een waterbekken
- aanleg van een waterinlaat plaats (kunstwerk)
- bestemmen tot waterbergingsgebied
- aanleg van nieuwe (waterstaats)werken, onder meer dijken of verandering aan waterstaatkundige werken en toepassen van materiaal in de aan te leggen dijken
- aan- en afvoer van water

Niet nodig is:

- ontgraven van grond ter plaatse van piekberging
- wijziging van het peilbesluit (geldt niet voor inundatie peil)

Bestuursrecht

Aanleg pompstation:

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Aanleg pompstation	<u>melding</u> op grond van Wm, Besluit riool- en poldergemalen, of <u>Wm-vergunning</u> (voor de grotere)	B&W
	<u>Bouwvergunning</u> op grond van Woningwet	B&W
	<u>vergunning</u> op grond van Keur	Waterschap

Nadere toelichting:

Op grond van de Wet milieubeheer (Wm) dient een vergunning te worden gevraagd voor het drijven van een pompstation. Voor de kleinere pompstations is het Besluit riool- en poldergemalen van toepassing. De tijdsduur voor de procedure neemt 1 maand in beslag. Het bevoegd gezag is B&W.

Een pompstation is een bouwwerk in de zin van de Woningwet en daarmee bouwvergunningplichtig. De tijdsduur voor het verkrijgen van een bouwvergunning bedraagt ongeveer 4 maanden. In bijlage 5 is een procedureschema opgenomen. Het bevoegd gezag voor de beslissing op de bouwaanvraag is B&W.

In het Keur van het waterschap zijn allerlei verboden opgenomen. Van deze verboden kan door het waterschap een ontheffing worden verleend. Zo is het verboden werken te maken in, op onder of over waterscheidingen. Voor het bouwen van een pompstation zal derhalve een vergunning nodig zijn. Procedure 4.1 Awb is van toepassing. Dit is een korte procedure.

Aanleg piekberging = waterbekken?:

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Aanleg waterbekken (10 m ³ of meer)	<u>m.e.r.-plichtig</u>	1 ^e ruimtelijke plan
(1) Aanleg Waterbekken (5 m ³ of meer) (2) bebossing of ontbossing	<u>m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit</u>	1 ^e ruimtelijke plan

Nadere toelichting:

Is het aanleggen van een piekberging een m.e.r.-plichtige activiteit?

Een m.e.r. dient opgesteld te worden in de volgende gevallen:

- Aanleg waterbekken of stuwdam (lijst C onder 15.3)

Kan het aanleggen van een piekberging gelijk worden geschakeld met de aanleg van een waterbekken? Dit lijkt niet op voorhand uitgesloten omdat volgens de toelichting bij het Besluit milieueffectenrapportage waterbekken niet expliciet is beperkt tot drinkwaterbekken. Er wordt wel een drempel gegeven voor de toepassing. Het moet gaan om een waterbekken met een inhoud van 10 miljoen m³ of meer. Om enige idee te krijgen kan de volgende voorstelling worden gegeven. Het gaat dan om een gebied met een oppervlakte van 200 hectare en met een waterpeil van 5 m.

De m.e.r. wordt gekoppeld aan de vaststelling van het eerste ruimtelijke plan dat in de aanleg voorziet. Dat kan een streekplan zijn indien dit een concrete beleidsbeslissing inhoudt, maar ook een zelfstandige projectenprocedure of een bestemmingsplan.

Voor de piekberging gaat het om een totale hoeveelheid van 5 miljoen m³ voor de 5 zoekgebieden tezamen. Alleen indien alle piekberging binnen één gebied worden gesitueerd gaat de hoeveelheid richting de 5 miljoen m³ dat hier als drempel wordt aangegeven..

- Structurele verlaging (streef-)peil oppervlaktewater (lijst C onder 27.3)

Indien het een activiteit betreft met de volgende kenmerken:

1. verlaging van 16 centimeter of meer

2. in gevoelig gebied of weidevogelgebied
3. oppervlakte van 200 hectare of meer.

Bij piekberging kan niet gesproken worden van een structurele verlaging van het peil. Het water wordt ingelaten en korte tijd daarna (binnen een dag of 5) weer in de boezem gebracht om te worden afgevoerd. Deze activiteit is derhalve op deze grond niet m.e.r.-plichtig.

Intrekking aanwijzing als natuurmonument (lijst C onder 28)

Indien het een geval betreft met een oppervlakte van 1 hectare of meer. Koppeling aan besluit ex artikel 11 lid 1 of 21 lid 1 Nb.

Is het aanleggen van een piekberging een m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit?

In geval van een m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit dient door het bevoegd gezag onderzocht te worden of voor de activiteit een m.e.r. moet worden opgesteld. De gevallen waarbij dit moet worden onderzocht, corresponderen voor het grootste deel met de hierboven genoemde m.e.r.-plichtige activiteiten. De drempels voor deze activiteiten zijn over het algemeen lager.

- Aanleg waterbekken of stuwdam (lijst D onder 15.3)

Het gaat om een waterbekken of stuwdam met een inhoud van 5 miljoen m³ of meer. Een gebied met andere woorden groot 100 hectare met een waterpeil van 5 m. Koppeling aan ruimtelijk plan.

Een m.e.r.-beoordelingprocedure moet worden doorlopen indien het gaat om een gebied van meer dan 5 miljoen m³.

- Eerste bebossing of ontbossing dan wel wijziging of uitbreiding met het oog op een ander bodemgebruik (lijst D onder 27)

Het gaat om activiteiten die betrekken hebben op gronden met een agrarische bestemming en een oppervlakte van 100 hectare of meer of gronden met een andere dan agrarische bestemming en een oppervlakte van 10 hectare of meer. Koppeling aan besluit ex artikel 6 lid 2 Boswet of vaststelling van ruimtelijke plan als dat als eerste in de mogelijkheid van ander bodemgebruik voorziet.

Aanleg waterinlaatplaats:

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Aanleg waterinlaatplaats	<u>Bouwvergunning</u> op grond van Woningwet	B&W
	<u>Vergunning</u> op grond van Keur	Waterschap

Nadere toelichting:

Een waterinlaatplaats is niet Wm-vergunningplichtig. Ook een melding op grond van de Wm is niet nodig. Een waterinlaatplaats is een kunstwerk en deze zijn over het algemeen bouwvergunningplichtig. Het verkrijgen van een bouwvergunning duurt ongeveer 4 maanden.

In bijlage 5 is een procedureschema opgenomen. Het bevoegd gezag voor de beslissing op de bouwaanvraag is B&W.

In het Keur van het waterschap kan een vergunningplicht zijn opgenomen voor het bouwen van pompstation. Het betreffende waterschap is bevoegd gezag. De procedure loopt via afdeling 4.1 Awb. Het betreft een korte procedure.

Bestemmen tot waterbergingsgebied: piekberging

De voorkeur gaat er naar uit de gekozen piekbergingsgebieden ook als zodanig te bestemmen in bestemmingsplannen. Hierdoor wordt er een duidelijke claim op het gebied gelegd en worden andere bestemmingen en functies (voor de toekomst) beperkt. Een combinatie van bestemmingen is hierdoor echter niet uitgesloten. Denk aan bestemmingscombinaties met agrarische gebied en natuurgebied. Ook kan gedacht worden aan het bouwen van huizen op palen.

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Bestemming tot bergingsgebied	Herziening Streekplan	GS provincie
	Herziening bestemmingplan	Gemeenteraad

In bijlage 5 is een schema opgenomen voor zowel de herziening van het streekplan als het bestemmingsplan.

Aanleg van nieuwe dijken of verandering aan waterstaatkundige werken

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Wijziging/reconstructie waterstaatkundig werk, aanraking van werken in het beheer van het Rijk	<u>Toestemming</u> op grond van Wet beheer rijkswaterstaatwerken	Rijkswaterstaat
Wijziging/reconstructie waterstaatkundig werk van waterschap	<u>Toestemming</u> op grond van Keur	Waterschap
Toepassen van materiaal in dijken	<u>Melding</u> op grond van B&W Bouwstoffenbesluit	

Nadere toelichting:

Voor het aanleggen van werken zoals een dijk tegen een dijk in beheer bij Rijkswaterstaat dient een vergunning te worden gevraagd aan Rijkswaterstaat op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken. De procedure bedraagt ongeveer 3 maanden. Er bestaan in het gebied geen werken in het beheer van rijkswaterstaat.

Binnen het gebied in beheer van een waterschap geldt een Keur. In een Keur staan verboden en de nodige ontheffingen of vergunningplicht voor het uitvoeren van werkzaamheden in of nabij werken die onder het beheer van het waterschap vallen. Denk aan het dempen van sloten; het lozen op en onttrekken van water aan een watergang; het leggen van duikers; het bouwen nabij watergangen en waterkeringen; het trekken van buizen door dijken et cetera.

Voor het gebruiken van materiaal in dijken is het Bouwstoffenbesluit van toepassing. Het betreft een werk in de zin van dit besluit. Aan het toe te passen materiaal (grond, zand et cetera) worden kwaliteitseisen gesteld. Melding vooraf aan B&W is vereist. De procedure is kort.

Onttrekken en lozing water op oppervlaktewater

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Onttrekken en lozing water op oppervlaktewater	vergunning op grond van provinciale verordening op de waterhuishouding voor het onttrekking en lozing van water	Beheerder oppervlaktewater

Nadere toelichting:

De Wet op de Waterhuishouding (Wwh) regelt het kwantiteitsbeheer van oppervlaktewater. De gevallen waarin het verboden is zonder vergunning water te lozen of te onttrekken worden in de provinciale verordening op de waterhuishouding aangewezen. Er is hier echter geen sprake van het lozen en onttrekken van water maar van aan- en afvoer van water. Hiervoor geldt de vergunningplicht niet.

Wijziging waterpeil

Activiteit	Naam toestemming	Bevoegd gezag
Wijziging waterpeil	Peilbesluit op grond van Wet op de waterhuishouding	Beheerder gebied en goedkeuring door GS

Nadere toelichting:

De waterkwantiteitsbeheerder is verplicht om daartoe bij provinciale verordening aangewezen gevallen voor de oppervlaktewateren in zijn beheer een peilbesluit vast te stellen. De provinciale verordening is hierin bepalend. Het peilbesluit behoeft goedkeuring van GS. het peilbesluit leent zich echter niet voor het opnemen van een inundatiepeil. Een wijziging van het peilbesluit is derhalve niet nodig.

5.3.2 Locatie-gebonden toestemmingen

Met de provincie en verschillende gemeenten zijn gesprekken gevoerd over potentiële piekbergingslocaties binnen de zoekgebieden. Tot nog toe is uit de gesprekken met de gemeenten niet gebleken dat de bestemmingsplannen reeds voorzien in piekberging of in een combinatie van bestemmingen waarvan piekberging deel uitmaakt. Vanuit de visie dat het verankeren van piekberging in een bestemmingsplan is aan te bevelen is, zal in de meeste gevallen het streekplan en het vigerende bestemmingsplan moeten worden herzien.

Met deze informatie is het weinig zinvol gebleken per locatie te beschrijven welke procedures moeten worden doorlopen. De procedure voor het wijzigen van een streekplan of een bestemmingsplan zijn immers landelijk geregeld. Hierdoor zijn de bestemmingsplannen niet per locatie in beeld gebracht. Een dergelijk detailniveau lijkt ook niet nodig omdat de locaties ook nog op een andere plaats in het zoekgebied kunnen worden gekozen.

Er is daarom voor gekozen het gehele traject (zie bijlage 5) aan te geven van de wijziging van een Streekplan- Bestemmingsplan- Bouwvergunning. Een dergelijk traject zal in de meeste gevallen moeten worden afgelegd.

5.4 Conclusies en aanbeveling

- Indien besloten wordt tot piekberging ligt het in de rede dat er kan worden uitgegaan van een gedeelde verantwoordelijkheid voor realisatie voor zowel de inliggende polderwaterschappen als het Hoogheemraadschap van Rijnland. Er bestaat een wederzijdse afhankelijkheid van elkaar. Voor een kostenverdeling zou een parallel kunnen worden getrokken met de verdeling van de kosten voor de aanleg van werken in het kader van de boezemkaden (50 % - 50 %).
- Kernprobleem bij de realisatie van de piekberging lijkt te zijn dat het van origine water(bezwaar)probleem uiteindelijk een locatie of ruimtelijk ordeningsprobleem blijkt te zijn. Dit kan niet worden opgelost door de waterschappen (probleem eigenaren) omdat de waterschappen geen ruimtelijke ordeningsbevoegdheden hebben. Daarmee is gezegd dat - in ieder geval een deel - van de oplossing ligt in het ruimtelijk ordeningsspoor. Derhalve uiteindelijk op het niveau van de gemeente dat verantwoordelijk is voor het opstellen en de realisatie van een bestemmingsplan.
- De provincie speelt hierin een cruciale rol omdat de provincie zowel als bestuursorgaan een rol heeft toebedeeld gekregen in het kader van de zorg voor de waterhuishouding (opstellen Reglementen waterschappen, , opstellen Waterhuishoudingsplan, toetsing van Waterbeheersplan aan Waterhuishoudingsplan) als de zorg voor een goede ruimtelijke ordening (opstellen streekplan, goedkeuring bestemmingsplan).
- De gemeente is niet rechtstreeks aanspreekbaar voor het waterbezwaarprobleem maar via de omweg van het ruimtelijke spoor. De uiteindelijke aanpassing van het bestemmingsplan nodig voor de realisatie van piekberging blijkt daarmee een lange en moeizame weg. Indien er sprake is van een goede ruimtelijke ordening lijkt het niet goed mogelijk dat een gemeente op termijn een aanpassing van een bestemmingsplan kan tegenhouden. Desnoods zal dit afgedwongen moeten worden. De dwangmiddelen die de wet geeft zullen vooral als stok achter de deur kunnen worden gebruikt.
- Het publiekrechtelijke water- en ruimtelijke ordeningsspoor is slechts één kant van het verhaal. Daarnaast speelt het privaatrechtelijke spoor: vrijwillige of onvrijwillige deelname aan een piekberging door gebruikers of eigenaars van voor piekberging geschikte gronden. Alleen in het geval alle gebruikers en/of eigenaren van een voor piekberging bestemd gebied vrijwillig toestemming verlenen voor piekberging of de grond vrijwillig verkopen kan de lange en moeizame weg worden bespaard. Overigens is onteigening niet altijd nodig, de grond kan ook minnelijk worden verkregen.
- Meer concreet kan nog het volgende worden aanbevolen:
 - Veranker piekberging altijd in het bestemmingsplan om voor nu en in de toekomst piekberging veilig te stellen. Voor de herziening van een bestemmingsplan is een goede ruimtelijke onderbouwing voor een piekbergingslocatie binnen een zoekgebied een voorwaarde. Tevens dient de locatie ook in de het streekplan te zijn opgenomen. Immers het bestemmingsplan wordt aan het streekplan getoetst. Mogelijk dient het streekplan in dit opzicht (partieel) te worden herzien.
 - Veranker piekberging zo mogelijk ook in de keur/legger van het waterschap;

- Stel een eigen nadeelcompensatieregeling op grond van Algemene wet bestuursrecht,
- Gebruik artikel 49 Wro als vangnet;
- Indien onteigening nodig is: een onteigeningstitel kan gevonden worden in het bestemmingsplan. De eis van noodzaak tot onteigening is een reëel probleem.
- Ingeval van het verkrijgen van het eigendom kan onderzocht worden in hoeverre de grond weer voor beperkt gebruik kan worden uitgegeven.
- Indien de grond niet wordt onteigend kan het gedogen van piekberging met de eigenaar worden geregeld via een notariële akte. Indien bepaalde voorzieningen in een gebied moeten worden getroffen ligt het opnemen van een zakelijk recht of een kwalitatieve verplichting voor de hand.
- Meer ten overvloede kan nog het volgende worden opgemerkt. Het blijkt geen eenvoudige weg een piekberging te realiseren. Bij afwezigheid van een duidelijke wet die dit mogelijk maakt zal men zijn toevlucht moeten nemen tot het benaderen van de verschillende betrokken partijen en het trachten deze partijen te overtuigen van de noodzaak. Het opstellen van een convenant kan hierbij een hulpmiddel zijn. De mogelijkheid om gebieden te vorderen en in geval van oorlog (nood!) onder water te zetten schijnt geregeld te zijn geweest in de niet meer bestaande Vestigingswet (van 1780!). Deze wet is na de tweede wereldoorlog ingetrokken. Van horen zeggen heb ik vernomen dat regelingen uit deze oude wet één op één weer opgenomen zouden kunnen in een nieuw jasje ter voorkoming of beperking van waterbezwaar door het realiseren van piekbergingsgebieden. Derhalve niet meer ter verdediging van het vaderland, maar ter verdediging van land tegen water.

6 INRICHTINGS- EN KOSTENSPOOR

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden inrichtingsopties voor de verschillende zoeklocaties op voorontwerp niveau uitgewerkt, inclusief een inschatting van de bijbehorende kosten. Allereerst worden in deze paragraaf uitgangspunten voor de inrichting omschreven en achtergronden bij de kostengetallen. Ook is aangegeven waarom voor een van de zoekgebieden (Binnenpolder Wilck en Wiericke) geen nadere uitwerking heeft plaatsgevonden. Vervolgens worden per zoekgebied de uitwerkingen gepresenteerd.

6.1.1 Uitgangspunt te bergen volume

De totale piekbergingsbehoefte is 5 miljoen m³ (2050), als het gemaal bij Katwijk niet wordt uitgebreid. Bij een uitbreiding van het gemaal van 55 m³/sec naar 75 m³/sec is er nog altijd een piekbergingsbehoefte van ongeveer 4 miljoen m³. Zoals nu laat aanzien wordt binnen de Driemanspolder hoogstwaarschijnlijk 1,7 miljoen m³ gerealiseerd. De kansrijkheid van realisatie van deze locatie is dus groot. Mocht de realisatie van dit project nog fout lopen dan zijn alternatieve locaties voor piekberging de Zoetermeerse Meerpolder en de Drooggemaakte Geer en Kleine Blankaartpolder.

Dit betekent dat in de resterende zoekgebieden ongeveer 3,5 miljoen m³ gerealiseerd zal moeten worden als het gemaal Katwijk niet wordt uitgebreid.

Mocht het gemaal Katwijk uitgebreid worden tot 75 m³/sec dan bedraagt de te realiseren hoeveelheid piekberging 2,5 miljoen m³

6.1.2 Uitgangspunten inrichting

In overleg met het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn voor de inrichting een aantal uitgangscriteria gekozen:

1. het inlaten van water vanuit de boezem het bergingsgebied in gaat via regelbare inlaatwerken. Dit houdt in houdt dat niet regelbare overlaat constructies over de boezemkades (die dus bij een bepaald boezempeil overlopen) buiten beschouwing worden gelaten. Reden van deze voorkeur voor een regelbare inlaat is dat Rijnland het moment van inundatie in de hand wil hebben: b.v. als een kritisch peil bereikt wordt kan alsnog besloten worden geen water in het bergingsgebied in te laten (of uit te stellen) omdat de weerverwachtingen positief zijn.
2. De inlaatwerken moeten een zodanige capaciteit hebben dat het piekbergingsgebied in 48 uur vol kan lopen.
3. Nadat de bergingslocaties gevuld zijn moeten ze binnen 5 tot 10 dagen worden leeggepompt. Bij de kosten schattingen is uitgegaan van een termijn van 10 dagen. Bij alle locaties is uitgegaan van nieuwe gemalen, er wordt dus geen gebruik gemaakt van de bestaande gemalen (omdat die mogelijk in gebruik zijn als het bergingsgebied moet worden leeggepompt). Bij het realiseren van de bergingslocaties zal nader bekeken moeten worden in hoeverre toch gebruikt kan worden gemaakt van de bestaande gemalen, echter hierbij

moet rekening worden gehouden met een extra kostenfactor voor hydraulische aanpassingen in het watersysteem om een voldoende snelle afvoer naar het bestaande gemaal te kunnen realiseren.

4. Voor alle locaties gaan we ervan uit dat de grond wordt aangekocht. Dit is niet conform de aanbevelingen zoals die in het voorgaande hoofdstuk gedaan worden. Uitgangspunt is dat we hier uitgaan van een worst case scenario, dus een zo hoog mogelijke reële inschatting van de kosten. Bij de realisatie van de piekbergingsgebieden zullen de mogelijkheden van multifunctionaliteit zonder uitkopen nader bekeken moeten worden. Multifunctionaliteit kan overwogen worden voor de combinatie piekberging weidebouw² en piekberging met natuur: mits het natuurdoeltypen betreft die inundatie kunnen verdragen. Voor de grondprijs is een gemiddelde van NLG 100.000 per ha aangehouden. De gemiddelde prijs voor landbouwgrond in het derde kwartaal van 2000 lag op NLG 87.000/ha voor Zuid Holland, voor Noord Holland was deze 84.000/ha (CBS). Gegeven de recente ontwikkelingen is er voor gekozen een hogere prijs aan te houden in de kosten schattingen. Verder is gebleken in een gesprek met de gemeente Haarlemmermeer dat de grondprijzen hier op 150.000/ha liggen.
5. Bij multifunctionaliteit zal planschade vergoed moeten worden. Echter op dit moment zijn de inzichten in planschade voor de landbouwbedrijven en schadevergoedingen bij overstroming nog onduidelijk, een reden temeer om te kiezen voor het kiezen als uitgangspunt dat gronden aangekocht zullen worden.
6. Bij het bepalen van de hoogtes van de kades is een veiligheidsmarge voor golfwerking van 0,5 meter aangehouden.

6.1.3 Uitgangspunten kostenschattingen

Bij de kostenschattingen is gefocussed op een worst case scenario, waarbij de kosten zo hoog mogelijk maar reëel zijn ingeschat. De in de volgende paragrafen gepresenteerde kosten bestaan uit de totale maatschappelijke kosten ten aanzien van de waterberging. De verdeling van de kosten over (mogelijke) participanten is bewust buiten beschouwing gelaten. In twee zoekgebieden zijn reeds herinrichtingsprojecten gestart. Door werk met werk te maken is in deze twee zoekgebieden een waterbergingslocatie mogelijk. Het betreft de zoekgebieden Zwaansbroek en Driemanspolder waar reeds grond verworven is. De kosten worden evenwel inclusief als exclusief de grondverwerving gepresenteerd.

² Volgens de WLTO is de combinatie akkerbouw waterberging moeilijk te realiseren. De schadevergoedingen worden dan te groot (zie waterbeheer 21ste eeuw noemt 8000/ha als gemiddelde voor akkerbouw)

Voor de kostenschattingen zijn **stichtingskosten** weergegeven: de totale kosten om het werk te realiseren. De stichtingskosten zijn als volgt opgebouwd:

1. bouwkosten	
• civiele werken (inclusief algemene kosten, winst, risico (25%) en onvolledigheid (20%));	
• mechanische werken (incl. algemene kosten, winst, risico (25%) en onvolledigheid (20%));	
• elektrotechnische werken (incl. algemene kosten, winst, risico (25%) en onvolledigheid (20%)).	
2. inrichtingskosten	(+2%)
3. bij komende kosten ³	(+15%)
4. onvoorzien	(+10%)
Totaal = investeringskosten (bouwkosten maal 1.27)	
5. advieskosten ⁴	(+10%)
6. BTW	(+19%)
7. Grondkosten (incl. overdrachtsbelasting)	

*) kosten op basis van prijspeil 2001

Bij de detaillering van de stichtingskosten zijn we uitgegaan van kengetallen zoals weergegeven in bijlage 4.

Jaarlijks terugkerende kosten

Deze zijn als volgt geschat:

- voor elektrische en mechanische investeringen: 2% van de investeringskosten (plus BTW)
- voor civiele werken: 0,5 % van de investeringskosten (plus BTW).

Jaarlijks terugkerende baten

Zoals aangegeven gaan we er in het kostenspoor vanuit dat de grond aangekocht wordt. Dit houdt in dat in feite ook rekening moet worden gehouden met jaarlijks terugkerende baten, b.v. door middel van pachtopbrengsten. Voor grasland betekent dit ongeveer 700 gulden/ha (LEI,1999). In geval een recreatie of natuur als medefunctie worden meegenomen ligt de inschatting van baten complexer.

6.1.4 Een zoekgebied is afgevallen

Gedurende het inrichtings- en kosten spoor is een van de zoeklocaties afgevallen. Bij het uitwerken van inrichtingsopties voor de Binnepolder en de polder Steekt bleek dat inrichten als piekbergingspolder een erg kostbare zaak kan gaan worden. Het idee was water direct benedenstrooms van de stuw bij Bodegraven het in de polders in te laten. Bij deze stuw komt het water van het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden het beheersgebied van Rijnland binnen. Echter de dichte bebouwing, de te kruisen infrastructuur (spoorlijn en autoweg) en de realisatie van een aanvoerkanaal (tussen de Oude Rijn en de spoorlijn) maken dit een erg

³ zakelijk recht, leges, CAR verzekering, grondonderzoek, verleggen kabels, aansluitkosten nutsbedrijven, kosten werken door vergunninggevers, verrekening loon en materiaalkosten wijzigingen, in bedrijf stelling, opening.

⁴ voorontwerp, definitief ontwerp, bestek en tekeningen, aanbesteding, directievoering, toezicht, opstellen vergunningsaanvragen, grondverwerving, oplevering.

kostbare ingreep. Als het water verder benedenstrooms het gebied moet worden ingelaten dan ligt het meer voor de hand gebruik te maken van de andere zoeklocaties. Mocht de Stichtse Rijnlanden het noodzakelijk vinden piekberging benedenstrooms van de sluis bij Bodegraven te realiseren (om peilverlaging te realiseren) dan kan dit binnen hun eigen beheersgebied mogelijk eenvoudiger gerealiseerd worden.

6.2 Uitgewerkte inrichtingen per zoeklocatie

6.2.1 Zoekgebied 1: Haarlemmermeer

Voor deze zoeklocatie zijn voor de twee deellocaties inrichtingen uitgewerkt:

1. voor het Zuidpunt van de Haarlemmermeer, en voor
2. het westelijk deel van de Haarlemmermeer (Zwaansbroek).

6.2.1.1 Zuidpunt Haarlemmermeer

Landschappelijke inpassing

Het voornaamste landgebruik in het gebied is akkerbouw (zie kaart 6.1). Als inrichtingslocatie is een gebied gekozen dat wordt afgebakend door (toekomstige) infrastructuur: het gebied sluit aan op de Haarlemmermeerringvaart en wordt afgebakend door de HSL en een lokale weg (de Kaagweg) (zie kaart 6.2).

Uitgangspunten inrichting

Voor de inrichting gaan we uit van de volgende uitgangspunten gekozen:

- de gemiddelde maaiveldshoogte is ongeveer -4.6 m NAP, in principe is ongeveer 4 meter piekberging te realiseren (uitgaande van een boezempeil van -0.6 m NAP);
- Een kadehoogte van 4,5 meter is aangehouden, welke de mogelijkheid geeft een bergingsdiepte van 4 meter te realiseren.;
- De bestaande bebouwing aan de rand van het gebied wordt geïsoleerd door kades. Dit betreft een transport bedrijf in de noordelijke punt van het gebied (ontsluiting via de A4 wordt niet aangetast) en twee boerderijen in het zuiden waarvan we dus de gebouwen in tact laten. Het zuidelijke buurtschap Vredeburg wordt niet aangetast, de huizen zijn gebouwd op de kade van de ringvaart.

Opmerking

In een nader oriënterend gesprek met de gemeente Haarlemmermeer (Eetjo Kok en Jan Kribbe) is deze locatie besproken. Ten noorden van de Ringvaart op deze locatie zijn plannen voor een recreatieve overgangszone. De afgelopen jaar heeft in het ingerichte gebied een Kavelruil plaatsgevonden (ongeveer 60 ha). In dit kader is op dit moment een bouwvergunning aangevraagd voor het stichten van een nieuwe boerderij (met huiskavel van 42 ha), aan de oostkant van de Kaagweg in het ingerichte gebied. Het gebied heeft een agrarisch karakter en men wil dit graag zo houden.

Dit geeft aan hoe de situatie is in dit specifieke gebied. Echter dit agrarisch accent drukt op de gehele zuidelijk punt van de Haarlemmermeer, hoewel de concrete situatie (zoals wel of niet kavelruil) kan variëren. De uitwerking kan als exemplarisch voor de Zuidpunt van de Haarlemmermeer worden gezien.

Stichtingskosten

Samenvattende karakteristiek

<i>bergend oppervlak:</i>	88 ha
<i>berging:</i>	3,5 miljoen m ³
<i>stichtingskosten per kuub piekberging:</i>	21 NLG/kuub
<i>jaarlijks terugkerende kosten:</i>	302.150 NLG
<i>jaarlijks terugkerende baten (88ha pacht):</i>	61600 NLG

	hoeveelheid	kosten per eenheid (NLG)	totale kosten
nieuwe kades (per m; hoogte 4.5 m)	5000	6414	32.068.125
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	13000	33,75	438.750
inlaatwerken			1.144.875
nieuw gemaal (2,9 m ³ /sec)			2.190.000
			35.841.750
Investeringskosten (+27%)			45.519.023
advieskosten (10%)			4.551.902
BTW (19%)			9.513.476
aankopen akkerbouw grond (88+12 ha)	100	150000	15.000.000
planschade huizen langs kaagweg (huizen)	12	25000	300.000
Stichtingskosten			74.884.400

6.2.1.2 Zwaansbroek

Twee opties en een beperking

Zoals reeds aangegeven in het ruimtelijke ordeningsplan (hoofdstuk 4) heeft de Provincie al vergevorderde plannen om 200 hectare voor seizoenberging in te richten in deze locatie. Binnen deze 200 hectare kan piekberging als gestapelde functie op de seizoenberging nader worden beschouwd. Daarnaast zijn er mogelijkheden om op een andere locatie in Zwaansbroek piekberging te combineren met natuurontwikkeling/extensieve recreatie.

De doorstroomcapaciteit van de Ringvaart is beperkend voor de ontwikkeling van piekberging op deze locatie, de doorstroomcapaciteit is door het Hoogheemraadschap van Rijnland hier geschat op 15 m³/sec, voor een inlaat periode van 48 uur betekent dit een piekbergingscapaciteit van ongeveer 2,6 miljoen m³. Dit betekent dat voor het hele Zwaansbroek slecht maximaal 2,6 miljoen m³ maximaal geborgen kan worden.

Samenvattend worden twee opties beschouwd die er als volgt uitzien:

Optie 1: Piekberging uitsluitend gecombineerd met natuurontwikkeling (2,6 miljoen m³); en
Optie 2: piekberging (0,5 meter) gestapeld op de seizoenbergingslocatie van 200 ha (1 miljoen m³) gecombineerd met een gebied waarin piekberging gecombineerd wordt met natuurontwikkeling/ extensieve recreatie (1,6 miljoen m³).

Landschappelijke inpassing

De locatie voor beide opties ligt binnen het extensief in te richten deel van het Raamplan Haarlemmer Groen. Voorzien is voor dit gebied een extensieve inrichting voor natuur en

recreatie. De natuurdoeltypen zoals gedefinieerd door de Provincie Noord Holland geven mogelijkheden voor combinatie met piekberging met eutroof boezemwater (natuurdoeltype 149 (Natuurdoeltypen Noord Holland: (o.a bos van zeelei;brak grasland/ ruigte)). Op de gekozen locatie is men reeds begonnen met de grondverwerving, verder worden op deze locatie geen boerderijen gehandhaafd.

Uitgangspunten inrichting

Voor de inrichting van de piekbergingsgebieden gaan we uit van de volgende uitgangspunten:

- de gemiddelde maaiveldshoogte is ongeveer -4.5 m NAP, in principe is ongeveer 4 meter piekberging te realiseren (uitgaande van een boezempeil van -0.6 m NAP);
- Een kadehoogte van 4,5 meter is aangehouden, welke de mogelijkheid geeft een bergingsdiepte van ongeveer 4 meter te realiseren.

Voor de 200 ha waar piekberging gestapeld wordt op seizoensberging gaan we ervan uit dat de geplande kades met een halve meter verhoogd moeten worden.

Opmerking

In een nader oriënterend gesprek met de gemeente Haarlemmermeer (Eetjo Kok en Corrie Verbeek) is deze locatie besproken. De planvorming voor de inrichting van deze locatie is in ontwikkeling, functie menging staat hierbij hoog op de agenda. Duidelijk is dat gekozen moet worden voor een robuust nat natuurtype, b.v. een natuurtype dat jaarlijkse overstroming niet uitsluit of beter nodig heeft. Ook de (positieve) gevolgen voor het recreatieve medegebruik moeten duidelijk in beeld worden gebracht.

Stichtingskosten optie 1

(piekberging gecombineerd met natuurontwikkeling/extensieve recreatie)

Samenvattende karakteristiek

bergend oppervlak: 65 ha
berging: 2,6 miljoen
stichtingskosten per kuub: 19 NLG/kuub (zonder grondverwerving)
22 NLG/m³ (met grondverwerving)
jaarlijks terugkerende kosten: 236.564 NLG

	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten
nieuwe kades (per m; hoogte 4,5 m)	4000	6414	25.654.500
gemaal (2,9 m ³ /sec)			236.564
inlaatwerken			850.875
totaal			28.170.375
Investeringskosten (+27%)			35.776.376
advieskosten (10%)			3.577.638
BTW (19%)			7.477.263
aankopen akkerbouw grond (incl.kades)	65+10	150.000	11.250.000
Stichtingskosten			58.081.277
waarvan reeds gefinancierd (grondaankoop)	65	150.000	9.750.000
nog te financieren stichtingskosten			48.331.277

Bij het bepalen van de stichtingskosten is in bovenstaand overzicht is ervan uitgegaan dat de grond reeds aangekocht is. Ook de andere functies (natuur/ extensieve recreatie) zullen een bijdrage leveren aan het verwerven van de gronden, waardoor nog te financieren stichtingskosten lager zullen uitvallen. In het geval dat de 65 ha niet aangekocht hoeven te worden zullen de stichtingskosten per kuub teruglopen van NLG22/m³ naar NLG19/m³.

Stichtingskosten optie 2 (piekberging gestapeld op seizoensbergingsgebied (200 ha) en piekberging gecombineerd met natuurontwikkeling/extensieve recreatie)

De stichtingskosten voor deze variant zijn afgeleid van

- de kosten van de hierboven omschreven optie 1 (voor het gedeelte piekberging gecombineerd met natuurontwikkeling/extensieve recreatie), en
- de kosten zoals bepaald voor de Driemanspolder (zie 6.2.4), waarbij de optie piekberging gestapeld op waterconservering is uitgewerkt.

Samenvattende karakteristiek

<i>bergend oppervlak:</i>	<i>200 ha (piekberging op waterconservering) en 40 ha (piekberging)</i>
<i>berging:</i>	<i>2,6 miljoen</i>
<i>stichtingskosten per kuub:</i>	<i>13 NLG/kuub (zonder grondverwerving) 27 NLG/m³ (met grondverwerving)</i>

	kosten in mln NLG
investeringskosten piekberging + waterconservering (200 ha)	5,1
investeringskosten piekberging (40 Ha)	22,0
totale investeringskosten	27,1
advieskosten (10%)	2,7
BTW (19%)	5,1
grondaankoop (240 ha a NLG 150.000)	36,0
Stichtingskosten	70,9
waarvan reeds gefinancierd (grondaankoop)	36,0
nog te financieren stichtingskosten	34,6

6.2.2 Zoekgebied 2: Vriesekoopsche, Wassenaarsche en Polder Vierambacht

De Vriesekoopsche en Wassenaarsche zijn beiden aangeduid als topgebied cultureel erfgoed, wat grootscheepse ingrepen in het beschermde open landschap vrijwel onmogelijk maken. Daarom is in deze beide gebieden gekozen voor de optie van relatief lage kades van 1,5 meter hoogte. Dit laat slechts een bergingsdiepte van 1 meter toe.

Voor de polder Vierambacht is daarentegen gekozen voor hoge kades.

Vriesekoopsche en Wassenaarsche Polder

Uitgangspunten voor deze polders zijn

- de lage kades (1,5 meter)
- zoveel mogelijk aansluiten op het weide gebied
- de bestaande bebouwing wordt beschermd
- het boezemwater wordt ingelaten via Westeinderplassen en de Drecht (inlaatwerken beheersbaar).

Het inrichtingsgebied in de beide gebieden tezamen kan voorzien in een piekbergingsopvang van 3,5 miljoen m³. Beide gebieden behoren tot dezelfde gemeenten en er zijn verder geen in het oog springende verschillen.

Stichtingskosten

Samenvattende Karakteristiek

<i>oppervlak:</i>	<i>350 ha</i>
<i>bergingscapaciteit:</i>	<i>3,5 miljoen m³</i>
<i>kosten per kuub</i>	<i>14 NLG/m³</i>
<i>jaarlijks terugkerende kosten:</i>	<i>NLG 94.350</i>
<i>Jaarlijks terugkerende baten:</i>	<i>NLG 245000 (350 ha pacht)</i>

activiteit	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten
aanleggen kades Vriesekoopsche polder (per m, 1.5 m)	4000	330,00	1.320.000
aanleggen kades Wassenaarsche polder (per m, 1.5 m)	4000	330,00	1.320.000
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	6600	33,75	222.750
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	6000	33,75	202.500
inlaat werken vanuit Westeinderplassen			548.775
inlaatwerk vanuit Drecht			548.775
nieuw gemaal Vriesekoopsche polder (2,3 m ³ /sec)			1.500.000
nieuw gemaal Wassenaarsche polder (2,3 m ³ /sec)			1.500.000
Investeringskosten (+27%)			9.096.756
advieskosten (10%)			909.676
BTW (19%)			1.901.222
aankopen akkerbouw grond (ha)	357	100.000	35.700.000
Stichtingskosten			47.607.654

Polder Vierambacht:

Hier liggen minder kansen voor een combinatie met weide bouw er ligt veel verspreide akkerbouw. Inlaat via Brasemmermeer.

De gemiddelde maaiveldhoogte is ongeveer -4.5 m NAP. Technisch kan ongeveer 4 meter geborgen worden, de benodigde kadehoogte is 4,5 meter.

Bestaande gebouwen worden geïsoleerd.

Gekozen is 2 kleine gebieden in te richten: de vrijwel lege Zwetpolder en een leeg gedeelte van de Polder Vierambacht.

Stichtingskosten

Samenvattende Karakteristiek

<i>oppervlak:</i>	88 ha
<i>bergingscapaciteit:</i>	3,5 miljoen m ³
<i>kosten per kuub</i>	23 NLG/m ³
<i>jaarlijks terugkerende baten:</i>	NLG 354.325
<i>jaarlijks terugkerende baten:</i>	NLG 61600

activiteit	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten
aanleggen kades 4,5 meter	5800	6414	37.199.025
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	20000	33,75	675.000
inlaat werken			1.144.875
nieuw gemaal (1.75 m ³ /sec)			1.305.000
nieuw gemaal (2.3 m ³ /sec)			1.500.000
Investeringskosten (+27%)			53.116.353
advieskosten (10%)			5.311.635
BTW (19%)			11.101.318
aankopen akkerbouw grond (88+12 ha)	100	100.000	10.000.000
Stichtingskosten			79.529.306

6.2.3 Zoekgebied 4: Veenderpolder

Voor de Veenderpolder zijn twee opties in beeld gebracht:

- optie 1 gaat uit van zo hoog mogelijke kades (maaiveld op -3.6 m NAP), dus kades van 3,5 meter hoogte die een berging van 3 meter mogelijk maken;
- optie 2, waarbij we uitgaan van beter in het landschap inpasbare (lagere) kades, met een hoogte van 1,5 meter (dus 1 meter berging).

Bij de inrichtingsvoorstellen zal zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van de bestaande kades in het gebied. Verder zal het water beheersbaar worden ingelaten via de Wijde Aa.

Optie 1: hoge kades

Samenvattende karakteristiek

<i>oppervlak:</i>	115 ha
<i>bergingscapaciteit:</i>	3,5 miljoen m ³
<i>kosten per kuub</i>	18 NLG/m ³
<i>Jaarlijks terugkerende kosten</i>	NLG 259.933
<i>jaarlijks terugkerende baten</i>	NLG 80500

activiteit	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten
aanleggen kades 4,5 meter	4000	6414	25.654.500
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	37500	34	1.265.625
inlaat werken			1.144.875
nieuw gemaal (4.05 m ³ /sec)			2.190.000
Investeringskosten (+27%)			38.423.850
advieskosten (10%)			3.842.385
BTW (19%)			8.030.585
uitkopen boerderij	1	1000000	1.000.000
planschade	10	25000	250.000
aankopen akkerbouw grond (115+8 ha)	123	100.000	12.300.000
Stichtingskosten			63.846.820

Optie 2: lage kades

Samenvattende karakteristiek

<i>oppervlak:</i>	<i>166 ha</i>
<i>bergingscapaciteit:</i>	<i>1,7 miljoen m³</i>
<i>kosten per kuub</i>	<i>14 NLG/m³</i>
<i>Jaarlijks terugkerende kosten</i>	<i>NLG 47.813,-</i>
<i>jaarlijks terugkerende baten</i>	<i>NLG 119.000,-</i>

activiteit	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten
aanleggen kades 1,5 meter	4000	330,00	1.320.000
bekleden binnenkant boezemkade (m2)	8800	33,75	297.000
inlaat werken			548.775
nieuw gemaal (2,3 m ³ /sec)			1.500.000
Investeringskosten (+27%)			4.655.534
advieskosten (10%)			465.553
BTW (19%)			973.007
aankopen akkerbouw grond (ha)	170	100.000	17.000.000
Stichtingskosten			23.094.094

6.2.4 Zoekgebied 5: Driemanspolder etc.

Achtergrond

In het kader van de ontwikkeling van de Groen-Blauwe Slinger zal het landelijke gebied tussen Zoetermeer en Leidschendam een functiewijziging ondergaan. De Nieuwe Driemanspolder krijgt de functie natuur met een robuust oppervlaktewater systeem en extensieve recreatie. Binnen dit gebied wordt circa 150 ha oppervlaktewater gerealiseerd. Door rondom het oppervlaktewater kaden aan te leggen kan het gebied in principe als gecontroleerde hoogwaterberging worden gebruikt. Het overtollig water uit de boezem bij Stompwijk zal met een capaciteit van 10 m³/seconde via bestaande en nieuw aan te leggen watergangen worden afgevoerd. In totaal wordt uitgegaan van een afvoer van circa 1,7 mln m³ gedurende een periode van 40 tot 48 uur. De aflat naar de Nieuwe Driemanspolder resulteert in een verlaging van de

boezem bij Stompwijk en Palenstein van circa 10 cm (Hoogheemraadschap van Rijnland 2001). Een dergelijke verlaging normaliseert weer de waterstanden in dit deel van de boezem.

Alternatieven

Mocht de realisatie van de Driemanspolder toch niet doorgaan dan zijn er nog twee alternatieve locaties:

- Zoetermeerse Meerpolder, en
- Droogemaakte Geer en Kleine Blankaartpolder.

Ook bij gedeeltelijke realisatie van de piekberging in de Driemanspolder (dus minder dan 1,5 miljoen m³ berging) betekent dat in een van de beide alternatieve polders berging gerealiseerd zal moeten worden. Verder bestaat nog de mogelijkheid dat het Hoogheemraadschap van Delfland 0,3 miljoen m³ aan piekberging in de Driemanspolder wil realiseren, ook in dat geval zal aanspraak worden gemaakt op de beide alternatieve polders.

Het oppervlak van de Zoetermeerse Meerpolder is ongeveer 420 ha (exclusief boerderijen op de kade). De polder wordt in tweeën gesneden door een provinciale weg. Het westelijk deel zijn hoge natuurdoelstellingen geformuleerd, die niet stroken met piekberging. Het westelijk deel zou bij een inundatie diepte van 1 meter ongeveer 2 miljoen m³ piekberging kunnen opleveren.

Stichtingskosten

Samenvattende Karakteristiek

oppervlak:	150 ha
berging:	1,7 miljoen m ³
stichtingskosten per kuub piekberging:	16 NLG/kuub (met verwerving grond)
	7 NLG/kuub (zonder grond verwerving)

	hoeveelheid	kosten per eenheid	kosten (f in mln)
Bestaande inlaat vervangen door grotere			0,8
Watergangen verruimen met damwanden			1,3
Duiker onder meerweg vervangen			0,4
Duiker N206 vervangen			0,6
Verruimen Ringvaart			0,7
Maken nieuwe inlaat			1,3
Aquaduct Molenvaart			1,2
Automatische stuw			0,2
Kaden langs parallelsloot			0,9
Kadewerken rondom berging			1,2
Investeringskosten			8,6
Advieskosten (20%)			1,7
Kosten verwerving grond	150 ha	f 100.000	15,0
BTW (19%)			2,0
Stichtingskosten			27,3
Waarvan reeds gefinancierd			-/- 15,0

(grondaankoop)			
Nog te financieren stichtingskosten			12,3

Noot:

Bij het berekenen van de kosten voor de kaden wordt aangenomen dat de grond ter plaatse van de beoogde kade wordt aangeleverd vanuit het project. Kosten voor ontgraving en transport zijn niet meegerekend. De peilkeuze in het gebied moet in relatie tot het grondverzet nog nader worden gedetailleerd. Een peilverhoging van bijvoorbeeld 25 cm kan hier leiden tot een besparing op de herinrichtingskosten van meerderen miljoenen gulden.

Deze kostengetallen voor de Driemanspolder zijn laag in vergelijking met de andere gebieden. Hiervoor zijn vier mogelijke verklaringen te geven:

1. uit het beschikbare concept rapport is niet duidelijk of de stichtingskosten zoals in dit rapport gehanteerd vergelijkbaar zijn met de totale kosten zoals genoemd in het concept rapport Driemanspolder.
2. er wordt geen grond aangekocht;
3. bij de kades gaat men alleen uit van ophoging van de bestaande kades (uit andere planvorming)
4. door middel van werk met werk wordt er relatief goedkoop gewerkt.

Samenvattend

In de onderstaande tabel zijn de 8 besproken inrichtingsopties met hun karakteristieken en kosten op een rij gezet. Voor de twee zoekgebieden waar reeds herinrichtingsprojecten en grondverwerving voor de hoofdfunctie (natuur/recreatie) zijn gestart, te weten Haarlemmermeer Zwaansbroek en de Driemanspolder, zijn de kosten met en zonder grondverwerving weergegeven).

no	Inrichtingsvariant	Piekbergings volume (in miljoen m ³)	Totale kosten (in miljoen NLG)	Kosten in NLG per m ³ piekberging
1 a	Haarlemmermeer (zuidpunt) piekberging in agrarisch gebied	3,5	74,9	21
1 b	Haarlemmermeer (Zwaansbroek) optie 1 (piekberging gekoppeld met natuurontwikkeling en extensieve recreatie)	2,6	48,3(zonder grondverwerving) 58,1 (met grondverwerving)	19 (zonder grondverw) 22 (met grondverw)
1 c	Haarlemmermeer (Zwaansbroek) optie 2 (piekberging plus natuur en piekberging plus seizoensberging)	2,6	34,6 (zonder grondverwerving) 70,9(met grondverwerving)	13 (zonder grondverw) 27 (met grondverw)
2 a	Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder	3,5	47,6	14
2 b	Polder Vierambacht	3,5	79,5	23
3 a	Veenderpolder: inrichting met hoge kades	3,5	63,8	18
3 b	Veenderpolder: inrichting met lage kades	1,7	23,1	14

4	Driemanspolder: piekberging gekoppeld met recreatie/ natuur ontwikkeling	1,7	12,3 (zonder grondverwerving) 27,3 (met grondverwerving)	7 (zonder grondverw) 16 (met grondverw)
---	--	-----	---	--

De meest kosten bepalende factor zijn de hoge kades, zoals gebruikt in inrichtingsvariant 1a, 1b, 1c, 2b en 3a. Daarnaast speelt het aankopen van grond een belangrijke rol. Aangegeven is bij de inrichtingsopties dat er ook mogelijke baten zijn.⁵

⁵ De provincie Noord Holland overweegt momenteel voor het piekbergingsgebied Schardammerkoog de grond aan te kopen en het gebruiksrecht bij de boeren te laten.

7 AFWEGINGSKADER

7.1 Algemeen

In het project zijn op verschillende sporen gegevens verzameld. In dit hoofdstuk worden deze sporen tot een totaal oordeel samengevoegd wat betreft de kansrijkheid van individuele locaties en van combinaties van locaties voldoende om 3,5 miljoen m³ water (zonder uitbreiding van gemaal Katwijk) of 2,5 miljoen m³ water (met gedeeltelijke uitbreiding van gemaal Katwijk) te bergen.

Er is langs volgende sporen informatie verzameld:

Technisch spoor:

Het technisch spoor schenkt vooral aandacht aan de ligging binnen het beheersgebied ten opzichte van de boezem en aspecten die van invloed zijn op het beheerstechnisch functioneren als bergingsgebied van een locatie. In de voorselectie is hiermee rekening gehouden wat geresulteerd heeft in het verder uitwerken van 5 zoeklocaties (5 van de oorspronkelijke 16, zie hoofdstuk 3). Het aansluiten bij de boezem vormt daarnaast een voorwaarde voor de inrichtingsvoorstellen. We concluderen dan ook dat het technisch spoor niet onderscheidend werkt tussen de verschillende potentiële locaties en ook niet van invloed is op de kansrijkheid.

Inrichting en kostenspoor:

Dit spoor genereert vooral concrete inrichtingsvoorstellen en bijbehorende maatregelen. Vaak blijken meerdere inrichtingsvarianten mogelijk per locatie. De inrichting is bepalend voor de kosten en voor een beoordeling op het RO-spoor, het juridische spoor en het belanghebbende spoor.

Inrichting vormt op zich zelf geen aspect waarop wordt gescoord. De plussen en minnen van een bepaald inrichtingsvoorstel worden in wezen gescoord op de overige sporen. Wel worden via dit spoor de relevant in beschouwing te nemen inrichtingsvarianten bepaald. Het geborgen volume (in m³) en de kosten (bijvoorbeeld in gulden per m³) vormen aparte criteria die naast kansrijkheid in beeld worden gebracht.

Procedurele spoor:

Dit spoor schenkt vooral aandacht aan te doorlopen procedures om te komen tot een bestemming als en realisering van een bergingsgebied. Of vergunningen uiteindelijk wel of niet worden verstrekt en bestemmingen worden gewijzigd hangt grotendeels af van de huidige en gewenste bestemming (behandeld op RO-spoor) en de houding van belanghebbenden (ingeschat via interviews e.d.). Het procedurele spoor zegt daarom vooral iets over de tijd die nodig is om een bergingsgebied te kunnen realiseren. De tijd tot realisatie vormt een zelfstandig te beschouwen variabele.

RO-spoor:

Betreft vooral de bestaande bestemming en grondgebruik en mogelijkheden en beperkingen die samenhangen met plannen. Er zijn bestemmingen en vormen van grondgebruik die de realisatie van een bergingsgebied uitsluiten, zoals bestaand stedelijk gebied. In de voorselectie van de

gebieden en ook bij de inrichtingsvoorstellen wordt hier al rekening mee gehouden. Daarnaast zijn er bestemmingen en vormen van grondgebruik die meer of minder goed zijn te combineren met een functie als bergingsgebied. Het RO-spoor zegt daarom iets over de kansrijkheid. Deze kans kan niet los worden gezien van de achter bestemmingen en grondgebruik liggende belangen.

Belanghebbenden -spoor:

Achter bestemmingen en grondgebruik zijn belangen gelegen. De houding van belanghebbenden hangt sterk af van de mate waarin berging is te combineren met deze bestemmingen. Dit wordt in feite al in beeld gebracht op het RO-spoor. Daarnaast is het ook relevant aandacht te schenken aan het aantal (rechts)personen dat een belang heeft bij een bestemming of een grondgebruik. Aantallen eigenaren zoals af te lezen uit kadastrale gegevens zullen hiervoor als richtinggevend worden gebruikt.

Samenvattend

De beoordeling van kansrijkheid wordt gedaan op de combinatie van RO-spoor en het belanghebbende spoor voor een aantal op grond van inrichtingsspoor discrete inrichtingsvarianten. De kosten en het procedurele spoor worden als afzonderlijke aspecten in beeld worden gebracht. Daarom wordt toegewerkt naar een overzichtstabel met kolommen voor bergingsvolume (in miljoenen m³), bergingskosten (in guldens/m³), tijd tot realisatie (bijvoorbeeld in jaren) en kansrijkheid, op de aspecten RO-spoor en belanghebbende spoor.

7.2 Inschatten van kansen: de systematiek

7.2.1 Hanteren van klassen

De verzamelde informatie op het RO-spoor en het belanghebbende spoor moet worden doorvertaald naar een kans. Deze informatie is natuurlijk grotendeels kwalitatief en wat betreft toekomstige ontwikkelingen ook inherent onzeker. Toch willen we een oordeel vellen. We stellen daarom voor om voor het inschatten van de kansrijkheid 5 klassen te gebruiken, waarvan de kansrijkheid als volgt kan worden omschreven:

- een zeer kleine kans (bijvoorbeeld kleiner dan 10 procent, of gemiddeld 5%, een kans van 1 op 20);
- een kleine kans (bijvoorbeeld 10%-35%, ofwel gemiddeld ongeveer 20%: een kans van 1 op 5);
- een redelijke kans (bijvoorbeeld 35-65%: ofwel gemiddeld ongeveer 50%, een kans van 1 op 2);
- een grote kans (bijvoorbeeld 65%-90%, ofwel gemiddeld ongeveer 75%, een kans van 3 op 4);
- een zeer grote kans (bijvoorbeeld >90%: ofwel gemiddeld 95%, een kans van 19 op 20).

Als we in het navolgende spreken van een grote kans dan bedoelen we een kans van gemiddeld 75%.

7.2.2 Procedure voor inschatten van kansen

Hoe kunnen we vervolgens bepalen in welke klasse gescoord zou moeten worden. De informatie is immers kwalitatief. Uitgegaan is van de kwalitatieve omschrijving in de vorm van kenmerken die van invloed zijn op de kansrijkheid; deze kenmerken zijn uit de inventarisatie (voorgaande hoofdstukken) afgeleid.

7.2.3 Kenmerken die kansrijkheid bepalen

Voor het RO-spoor en het belanghebbende spoor is een lijst van kenmerken opgesteld die in overweging moeten worden genomen voor het bepalen van een kans. Ook deze afzonderlijke kenmerken kunnen we voor het gemak rangschikken in voornoemde 5 klassen. Globaal gesproken kunnen we hierbij de volgende categorieën van kenmerken onderscheiden:

huidige bestemming en grondgebruik, inclusief bestemmingen en vormen van grondgebruik die onderdeel uit maken van reeds vastgestelde en in uitvoer genomen plannen, zoals bijvoorbeeld de HSL:

- huidige waarden: natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden
- huidig gebruik: landbouw, tuinbouw, glastuinbouw, bedrijventerreinen, stedelijk gebied, waterhuishoudkundige functies en infrastructuur (wegen, kabels en leidingen);

toekomstige bestemming en grondgebruik;

- nieuwe waarden;
- nieuw grondgebruik⁶;

belanghebbenden:

- een uitgesproken standpunt van provincie, gemeenten, natuurorganisaties, landbouworganisatie e.d.

Vervolgens is voor elk van deze categorieën een geëvalueerd op de volgende manier:

<i>Klasse</i>	<i>Omschrijving</i>
klasse -2 ⁷	kenmerken die niet verenigbaar zijn met berging
klasse -1	kenmerken die moeilijk samen gaan met berging
klasse 0	kenmerken die redelijk samengaan met berging
klasse 1	kenmerken die goed samengaan met berging
klasse 2	kenmerken die al verenigbaar zijn met berging

⁶ Wat betreft toekomstige plannen en bestemmingen kan eigenlijk geen randvoorwaardelijk nee worden uitgesproken tegen een combinatie met berging. Nieuwe waarden en nieuwe gebruiksvormen daarom nooit in klasse -2.

⁷ Zoals eerder aangegeven zijn in principe geen inrichtingsvoorstellen ontwikkeld met daarin voornoemde kenmerken. We moet opmerken dat wat betreft landschappelijke openheid er ingeval van een 3 tot 4 meter hoge dijk sprake kan zijn van een klasse -2 kenmerk, maar dat een tot 1,5 meter hoge kade mogelijk is aan te merken als een klasse -1 kenmerk.

Het uitsluiten van gebieden met bepaalde natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische of archeologische waarden dient ons inziens door de provincie te worden aangegeven. De provincie heeft immers in de vorm van een aanwijzingsbevoegdheid het laatste woord in het wijzigen van bestemmingen.

7.2.4 Uitwerking en classificatie

klasse -2 kenmerken (kenmerken die niet verenigbaar zijn met piek berging)

- **huidige waarden:** belangrijke natuurlijke (bv. schraalgraslanden), landschappelijke (bv. waardevolle open landschappen, beschermde dorps- of stadsgezichten), cultuurhistorische (bv. waardevolle verkavelings, Belvédère gebieden) of archeologische waarden, *die volgens de provincie moeten worden uitgesloten*;
- **huidig gebruik** als stedelijk gebied, glastuinbouwgebied, industriegebied, bedrijventerreinen (dus niet verenigbaar zijn met berging), maar ook spoor en provinciale en rijkswegen (N-wegen), welke ook voor kortere tijd niet uit de openbaarheid kunnen worden genomen;
- **nieuwe waarden:** er zijn geen plannen om de huidige waarden bij te stellen;
- **nieuw gebruik**: er zijn geen plannen het huidige gebruik bij te stellen;
- **aantal eigenaren:** relatief veel eigenaren per oppervlakte eenheid, op voorhand bekend is dat ze tegen zijn;
- **standpunt:** de provincie is tegen.

klasse -1 kenmerken (kenmerken die moeilijk samen gaan met piek berging)

- **huidige waarden:** redelijk belangrijke natuurlijke (b.v. weidevogelgebieden), landschappelijke (b.v. waardevolle open landschappen), cultuurhistorische (bijv. waardevolle verkavelings/ ontginningspatronen, Belvédère gebieden) en archeologische waarden, *die door de provincie niet per se worden uitgesloten*;
- **huidig gebruik:** gebruik als tuinbouwgebied, boomteelt, bollengronden, akkerbouw wegen (op basis van uitspraken WLTO) en belangrijke secundaire wegen;
- **nieuwe waarden:** er zijn nog geen definitieve plannen die de huidige waarden op waarden tot hogere waarden wat kan leiden tot uitsluiten door de provincie (m.a.w. die leiden tot een -2 kenmerk);
- **nieuw gebruik:** er zijn nog geen definitieve plannen voor stedelijke gebieden, bedrijventerreinen e.d.;
- **aantal eigenaren:** relatief veel eigenaren per oppervlakte eenheid;
- **standpunt:** gemeenten en/of NB, LB organisaties hebben zich tegen uitgesproken;

klasse 0 kenmerken (kenmerken die mogelijk samengaan met piekberging):

- **huidige waarden:** waarden die geen positief en geen negatief effect op waterberging hebben;
- **huidig gebruik:** weidebouw en secundaire wegen die niet belangrijk zijn;
- **nieuwe waarden:** er zijn nog geen definitieve plannen die kunnen leiden tot -1 waarden;
- **nieuw gebruik:** er zijn nog geen definitieve plannen die kunnen leiden tot -1 klasse gebruik;
- **aantal eigenaren:** een gemiddeld aantal eigenaren;
- **standpunt:** gemeenten en/of NB, LB organisatie hebben zich neutraal uitgesproken.

klasse 1 kenmerken (kenmerken die goed samengaan met piekberging):

- **huidige waarden:** waarden die mogelijk verenigbaar zijn met piekberging: b.v. natte natuurwaarden, cultuurhistorische waarden (waterlinie) etc.
- **huidig gebruik:** in gebruik als weidebouw;
- **nieuwe waarden:** er zijn plannen voor natte natuurontwikkeling; en/of flexibel peilbeheer;
- **nieuw gebruik:** er zijn plannen voor natte natuur en recreatiegebieden die goed te combineren zijn met berging;
- **aantal eigenaren:** relatief weinig per oppervlakte eenheid
- **standpunt:** gemeenten en/of NB, LB organisatie hebben zich positief uitgesproken.

klasse 2 kenmerken (kenmerken die al verenigbaar zijn met piekberging):

- **huidige waarden:** worden niet geschaad maar mogelijk juist ontwikkeld door een combinatie met berging, b.v. natte eutrofe overstromings natuur die regelmatige inundatie vraagt;
- **huidig gebruik:** is al verenigbaar met berging, zoals rietlanden, grienden, eutrofe moerassen;
- **nieuwe waarden:** er zijn plannen die uitgaan van piekberging;
- **nieuw gebruik:** er zijn plannen voor natte natuur en recreatiegebieden die al uitgaan van berging;

- **aantal eigenaren:** relatief weinig, op voorhand bekend dat ze voor ontwikkeling van piekberging zijn;
- **standpunt:** provincie en gemeenten en/of NB, LB organisatie hebben zich positief uitgesproken.

Voor elk van de in het vorige hoofdstuk genoemde inrichtingsvoorstellen (met daaraan toegevoegd de Driemanspolder) is een beoordeling gemaakt.

Verder is een totaal oordeel opgesteld. Eerst zijn dus de zes kenmerken gescoord. Voor het totaal oordeel zijn alle gelijk gewogen.

Hierbij is de volgende classificatie aangehouden

- een zeer kleine kans(klasse-2): (bijvoorbeeld kleiner dan 10 procent)
- een kleine kans (klasse -1): (bijvoorbeeld 10%-35%);
- een redelijke kans (klasse 0): (bijvoorbeeld 0: 35-65%);
- een grote kans (klasse 1) (bijvoorbeeld 65%-90%);
- een zeer grote kans (klasse 2) (bijvoorbeeld .>90%).

7.2.4.1 Haarlemmermeer

Voor de twee inrichtingsgebieden in de Haarlemmermeer zoals besproken in hoofdstuk 6 is de kansrijkheid als volgt ingeschat:

Gebied: Haarlemmermeer					
Inrichtingsvariant: Zuidpunt					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden</i>					
<i>huidig gebruik</i>					
<i>nieuwe waarden</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in het zuiden van de Haarlemmermeer is ingeschat als klein tot redelijk .

Gebied: Haarlemmermeer					
Inrichtingsvariant: Zwaansbroek					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden</i>					
<i>huidig gebruik</i>					
<i>nieuwe waarden</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in het westelijk deel van de Haarlemmermeer is ingeschat als redelijk tot groot. Dit geldt voor de beide opties (zie ook hoofdstuk 6):

Optie 1: Piekberging uitsluitend gecombineerd met natuurontwikkeling (2,6 miljoen m³); en

Optie 2: piekberging (0,5 meter) gestapeld op de seizoensbergingslocatie van 200 ha (1 miljoen m³) gecombineerd met een gebied waarin piekberging gecombineerd wordt met natuurontwikkeling/extensieve recreatie (1,6 miljoen m³).

7.2.4.2 Vriesekoopsche, Wassenaarsche, Polder Vierambacht

Voor de twee inrichtingsgebieden in dit zoekgebied zoals besproken in hoofdstuk 6 is de kansrijkheid als volgt ingeschat:

Gebied: Vriesekoopsche, Wassenaarsche, Polder Vierambacht Inrichtingsvariant: Vriesekoopsche en Wassenaarsche polder					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk (eventuele verklaring)					
<i>huidige waarden (Belvedere gebied, Habitat soort, weidevogels)</i>					
<i>huidig gebruik</i>					
<i>nieuwe waarden (Belvedere gebied, Habitat soort, weidevogels)</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren</i>					
<i>standpunt</i>					
<i>totaal</i>					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder is ingeschat als klein tot redelijk. Mocht de status topgebied cultureel erfgoed geen beperkingen voor kades van 1,5 meter hoog inhouden en ook de status weidevogelgebied en de Habitatrichtlijn soort (rugstreepd) geen beperkingen opleveren dan zal de kans stijgen tot redelijk.

Gebied: Vriesekoopsche, Wassenaarsche, Polder Vierambacht Inrichtingsvariant: Polder Vierambacht					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden (Habitat soort, weidevogels)</i>					
<i>huidig gebruik (gedeeltelijk akkerbouw en weidebouw)</i>					
<i>nieuwe waarden (Habitat soort, weidevogels)</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de polder Vierambacht is ingeschat als klein tot redelijk. De weidevogelstatus van een deel van de polder en de consequenties van de Habitatrichtlijn soort zijn hieraan debet.

7.2.4.3 Veendorpolder

Voor de twee inrichtingsgebieden in dit zoekgebied zoals besproken in hoofdstuk 6 is de kansrijkheid als volgt ingeschat:

Gebied: Veendorpolder Inrichtingsvariant: hoge kades					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden (weidevogel)</i>					
<i>huidig gebruik (alleen weidebouw)</i>					
<i>nieuwe waarden (weidevogel)</i>					
<i>nieuw gebruik (flexibel peilbeheer)</i>					
<i>eigenaren (relatief weinig)</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied met hoge kades in de Veendorpolder is ingeschat als redelijk. Mocht het inpassen van de kades toch meer weerstand oproepen dan nu voorzien in een gebied dat geen specifieke status heeft (zoals topgebied cultureel erfgoed) dan wordt de kans kleiner, dan zou de kans redelijk tot klein worden. De opmerking moet gemaakt worden dat bij de inrichting veel kan worden aangesloten bij bestaande kades.

Gebied: Veendorpolder Inrichtingsvariant: lage kades					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden</i>					
<i>huidig gebruik</i>					
<i>nieuwe waarden</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren (relatief weinig)</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied met lage kades in de Veendorpolder is ingeschat als redelijk.

7.2.4.4 Driemanspolder

Gebied: Driemanspolder					
<i>Kansrijkheid</i>	-2	-1	0	1	2
Kenmerk					
<i>huidige waarden (top gebied cult. erfgoed)</i>					
<i>huidig gebruik</i>					
<i>nieuwe waarden</i>					
<i>nieuw gebruik</i>					
<i>eigenaren</i>					
<i>standpunt</i>					
totaal					

De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de Driemanspolder is ingeschat als groot.

Samenvattend:

- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in het zuiden van de Haarlemmermeer is ingeschat als **klein tot redelijk**
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in het westelijk deel van de Haarlemmermeer is ingeschat als **redelijk tot groot**
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder is ingeschat als **klein tot redelijk**. Mocht de status topgebied cultureel erfgoed geen beperkingen voor kades van 1,5 meter hoog inhouden en ook de status weidevogelgebied en de Habitatrichtlijn soort (rugstreepd) geen beperkingen opleveren dan zal de kans stijgen tot redelijk.
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de polder Vierambacht is ingeschat als **klein tot redelijk**.
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied met hoge kades in de Veenderpolder is ingeschat als **redelijk**. Mocht het inpassen van de kades toch meer weerstand oproepen dan nu voorzien dan wordt de kans kleiner: **redelijk tot klein**. De opmerking moet gemaakt worden dat bij de inrichting veel kan worden aangesloten bij bestaande kades.
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied met lage kades in de Veenderpolder is ingeschat als **redelijk**.
- De kans op realisatie van een piekbergingsgebied in de Driemanspolder is ingeschat als **groot**.

7.2.5 Een totaal oordeel: kansen, kosten, volume en termijn tot realisatie

Uiteindelijk wordt een oordeel geveld in termen van kansen, kosten, volume en termijn tot realisatie. De kansen, kosten en mogelijk te realiseren bergingsvolume zijn reeds in de voorgaande paragraaf besproken.

Betreffende de termijn tot realisatie is in hoofdstuk 5 reeds opgemerkt dat het weinig zinvol lijkt per locatie te beschrijven welke procedures moeten worden doorlopen, alle locaties moeten dezelfde procedure nog helemaal doorlopen (streekplan wijziging, bestemmingsplan wijzigen,

bouwvergunning). In bijlage 5 is het gehele traject aan gegeven voor de wijziging van een Streekplan- Bestemmingsplan- Bouwvergunning. Een dergelijk traject zal in de meeste gevallen moeten worden afgelegd.

De totale termijn tot realisatie kan worden opgesplitst in

(1) de procedurele aspecten (streekplan wijziging, bestemmingsplan wijziging, bouwvergunning; zie hierboven) en,

(2) de tijd benodigd voor planvorming: zo moeten de plannen voor het Zwaansbroek nog uitkristalliseren, terwijl de planvorming voor de Driemanspolder reeds in een vergevorderd stadium is.

Voor geen van de locaties is men dus al begonnen met het vastleggen van de (mede)functie piekberging in het streekplan of bestemmingsplan. Voor de procedurele aspecten (streekplan herziening, bestemmingsplanherziening, bouwvergunning) kan een maximale tijdsduur van 7 jaar worden aangegeven (zie bijlage 5), in de praktijk kan dit traject sneller doorlopen worden als er bijvoorbeeld minder reacties zijn. De benodigde tijdsduur om het de planvorming te doorlopen is moeilijk in te schatten. Daarom is bij het totaal oordeel de termijn tot realisatie niet meegewogen.

In de onderstaande tabel zijn per inrichtingslocatie de kengetallen samengevat.

Inrichtingsvariant	Kans tot realisatie (vanuit RO spoor)	Piekbergings volume (in miljoen m ³)	Kosten per m ³ piekberging
Haarlemmermeer: zuidpunt	klein tot redelijk	3,5	21
Haarlemmermeer: west	redelijk tot groot	2,6	19 - 22
Wassenaarsche en Vrieseekoopsche polder	klein tot redelijk	3,5	14
Polder Vierambacht	klein tot redelijk	3,5	23
Veenderpolder: hoge kades	redelijk - klein tot redelijk	3,5	18
Veenderpolder: lage kades	redelijk	1,7	14
Driemanspolder	groot	1,7	6-14

7.2.6 Conclusies

Algemeen:

- Op basis van de bovenstaande tabel ligt de grootste kans voor realisatie van piekberging in de Driemanspolder, de simpele reden is dat de planvorming al vrij ver en concreet is. Bovendien zien de omringende gemeenten geen bezwaren.
- Als tweede meest kansrijke gebied komt Zwaansbroek (Haarlemmermeer) naar voren. Voor dit gebied zijn 2 opties in beeld, enerzijds door middel van het stapelen van piekberging op seizoensberging, anderzijds door mee te koppelen met de voorziene ontwikkeling van natte natuur en extensieve recreatie in et gebied. Zaak is beide opties in de planvorming in het gebied te blijven inbrengen.
- Daarna worden de kansen kleiner. De grootste kansen lijken aanwezig in de Veenderpolder. Hoe om te gaan met de aanduiding weidevogelgebied lijkt bepalend. Dit geldt ook voor de

zoekgebieden in de Wassenaarsche, Vriesekoopsche en Vier Ambacht polder, waar het voorkomen van een Habitat soort mogelijk verder beperkend is. Voor de Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder is bovendien mogelijk verder beperkend hun waarde als topgebied cultureel erfgoed. Hoe om te gaan met de weidevogelgebieden en topgebieden cultureel erfgoed is aan de provincie. Mocht de provincie voor deze gebieden deze "beperkingen" willen bijstellen dan wordt de kansrijkheid veel groter. Voor het landbouw gebied in de zuidpunt van de Haarlemmermeer lijkt de huidige akkerbouw bestemming erg sterk, in de laatste jaren is in het gebied geïnvesteerd (o.a. kavelruil).

- Het kostenaspect zal een belangrijke afwegingsfactor vormen: hoeveel duurder is realisatie van bergingsgebieden in vergelijking tot uitbreiding van gemaal Katwijk.

Dit betekent dat voor de 3 uitbreidingsopties voor het gemaal Katwijk (niet uitbreiden, gedeeltelijk uitbreiden of maximaal uitbreiden) er ten aanzien van het realiseren van de benodigde piekwaterberging de volgende keuzes het meest voor de hand liggen:

1. het gemaal Katwijk wordt niet uitgebreid: de Driemanspolder (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder) moet gerealiseerd worden, plus 3,5 miljoen m³ piekberging elders. Voor de hand ligt hier een combinatie van Zwaansbroek met een kleiner gebied in een van de ander zoekgebieden te realiseren. Uitgaande van de maximaal te realiseren capaciteit in Zwaansbroek is nog ongeveer 1 miljoen m³ piekberging elders noodzakelijk. Hiervoor lijken de grootste kansen te liggen in de Wassenaarsche polder, in die delen die geen weidevogel status hebben⁸. Het inzetten op meerdere locaties heeft het nadeel dat de kans op het niet realiseren van de totale piekbergingsbehoefte toeneemt, in vergelijking met het inzetten op een gebied.
2. Het gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot 75 m³/sec: de Driemanspolder (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder) moet gerealiseerd worden, plus 2,5 miljoen m³ piekberging elders. Het gebied Zwaansbroek biedt hiervoor de grootste kansen.
3. Het gemaal Katwijk wordt uitgebreid tot 100 m³/sec, alleen de Driemanspolder (of de alternatieven hiervoor in o.a de Zoetermeerse Meerpolder) moet in dit geval gerealiseerd worden.

De hierboven geschetste varianten betreffen hoofdvarianten, waarnaast nog vele tussenvarianten denkbaar zijn.

⁸ De Veenderpolder heeft als status goed weidevogelgebied, voor de Wassenaarsche en Vriesekoopsche polder zijn slechts sommige deelgebieden aangeduid als vrij goede weidevogelgebieden.

Opdrachtgever	: Hoogheemraadschap van Rijnland
Project	: Planstudie Waterberging
Dossier	: T8125
Omvang rapport	: 81 pagina's
Auteur	: Johan Heymans
Bijdrage	: Tim Bot, Ellen Benner, Ingrid van de Sande, Annet Geytenbeek, Jasper Fiselier
Projectleider	: Johan Heymans
Projectmanager	: Jasper Fiselier
Datum	: 18 September 2001
Naam/Paraaf	:
